

Masarykova univerzita v Brně
Filozofická fakulta
Historický ústav

Akce Březen
Rekonstrukce plánů na vojenský převrat s důrazem na roli
škpt. Karla Martínka
(magisterská diplomová práce)

Bc. Lenka Habrnálová

Vedoucí práce: Mgr. Libor Svoboda, Ph.D.

Brno 2011

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

14. května 2011

.....
Lenka Habrnálová

Poděkování:

Ráda bych zde poděkovala všem, kteří mi byli velmi nápomocni při psaní této diplomové práce. Velmi děkuji zejména Mgr. Liboru Svobodovi, Ph.D. za vedení této diplomové práce a za velké množství podnětných připomínek a nápadů. Dále děkuji Mgr. Kateřině Urbánkové a všem v Archivu bezpečnostních složek v Kanicích za trpělivost při předkládání archiválií, vstřícnost a pomoc během mého bádání, a také pracovnícím Národního archivu v Praze Chodovec za výborné studijní prostředí a flexibilní komunikaci. Děkuji také Mgr. Janě Kašparové za jazykové korektury textu a Markétě Lepíkové za vytvoření map. Na závěr bych také ráda poděkovala Ing. Danuši Habrnálové, Ing. Miloši Habrnálovi a Ivě Habrnálové za veškerou podporu, cenné rady i péči, kterou mi během celých pěti let studia věnovali a bez kterých by tato práce rozhodně nikdy nemohla vzniknout.

Obsah

1. Úvod	3
1.1. Cíl diplomové práce	3
1.2. Prameny a literatura.....	5
2. Armáda Československé republiky	9
2.1. Prorůstání komunistické moci armádou během let 1945 - 1948	9
2.2. Vojenská perzekuce: právně-historický nástin	18
3. Akce Březen	23
3.1. Marná snaha o vojenské převraty či promyšlená strategie KSČ?	23
3.2. Miloslav Jebavý a předehra vojenského převratu	25
3.3. Všichni tito „hrdinové“... ..	28
3.4. „...já jsem se stal činitelem pracujícím proti dnešnímu státoprávnímu zřízení...“	50
4. Karel Martínek a spol.	61
4.1. Život Karla Martínka před rokem 1948	61
4.2. Velezrádná činnost štábního kapitána Martínka.....	62
4.3. ...a buďtež za to potrestáni.....	64
4.4. Hra dětí na četníky...bylo vše úplně jinak?	70
5. Závěr.....	78
6. Seznam použitých zkratk	79
7. Seznam použitých pramenů a literatury	80
7.1 Prameny	80
7.2 Literatura	82
8. Přílohy	84
8.1 Cestovní pas Miloslava Jebavého.....	84
8.2 Miloslav Jebavý.....	85
8.3 Bohuslav Hubálek	85
8.4 Bohuslav Hubálek ml.	86
8.5 Jiří Voves.....	86
8.6 František Řepa	87
8.7 Antonín Vinš	87
8.8 Karel Sabela	88
8.9 Vladimír Struska.....	89
8.10 Václav Žatecký.....	89
8.11 Partyzánský průkaz Karla Martínka	90
8.12 Karel Martínek	90
8.13 Otisky prstů Karla Martínka z osobního vězeňského spisu.....	91

8.14 Svatební fotografie Karla a Květy Martínkových	92
8.15 Mapa České republiky s vyznačenými centry údajného převratu	93

1. Úvod

1.1. Cíl diplomové práce

Během doby komunistického totalitního režimu bylo soudními procesy postihnuto obrovské a prakticky nezachytitelné množství československých obyvatel. Nejednalo se jen o osoby přímo odsouzené během komunistických procesů, ale také o jejich rodiny a často i blízké a známé, na které dopadla tvrdá a nesmlouvavá ruka justice. Zinscenované procesy, které započaly již v bolševickém Rusku, byly charakteristické pro všechny země sovětského bloku. Byly nezbytnou formou realizace a upevnění moci totalitních režimů.¹

Nejvyšší trest, trest smrti, byl po únoru 1948 uplatňován mnohem častěji než v období první nebo druhé republiky. Nejvíce poprav bylo uskutečněno v prvních šesti letech vlády po komunistickém převratu, zejména v letech 1949-1953.² Za prezidentského úřadování Klementa Gottwalda skončilo na popravišti 189 odsouzených, za Antonína Zápotockého 47 a během úřadování Antonína Novotného již jen 12.³ Mezi vykonstruovanými procesy dosáhl největší známosti nejen u nás, ale také ve světě smutný příběh JUDr. Milady Horákové a spol. Další symboly nespravedlivé komunistické justice můžeme najít ve jménech Závěše Kalandry, Rudolfa Slánského či generála Heliadora Píky.

Ve světle těchto monstr procesů, známých ze stránek učebnic pro střední školy, se občas ztrácí neméně důležité, avšak o něco méně známé vykonstruované nespravedlnosti této éry.

Pro svou diplomovou práci jsem si vybrala právě jeden takový případ údajného vojenského puče Miloslava Jebavého. Na tomto konkrétním procesu, který citelně postihl armádu po únoru 1948, je fascinující nejen jeho rozsáhlost, ale také naprostá absence jednoznačných historických faktů. Hlavní otázkou, kterou si zde můžeme klást, je již samotný základ, zda Miloslav Jebavý skutečně chtěl či nechtěl provést vojenský převrat tak, jak vyplývá z materiálů státní prokuratury a státního soudu. Odpověď na ni není jednoznačná a doposud známé historické prameny neumožňují učinit definitivní závěr. V této práci se pokusím zrekonstruovat hlavní linii tohoto údajného pokusu o puč z březnových dní roku 1949 na základě dostupných materiálů a zaměřit se také na dílčí, dnes již opomenuté, postavy.

---

¹ KAPLAN, K. *Politické procesy v 50. letech v Československu*. In: *Politické procesy v Československu po roce 1945 a „případ Slánský“*. Sborník příspěvků ze stejnojmenné konference 14.-16.4.2003 v Praze. Ed. Jiří Pernes. Brno 2005, s. 107.

² NAVARA, L. – ALBRECHT, J. *Abeceda komunismu*. Brno 2010, s. 175.

³ Tamtéž, s. 179.

Za stěžejní téma této práce považuji detailnější propracování jednoho konkrétního příběhu, který mne samotnou k tomuto širokému tématu přivedl. Jedná se o osud štábního kapitána Karla Martínka, s jehož postavou jsem se poprvé setkala již během své bakalářské práce o obraně Čajánkových kasáren v Místku. Škpt. Martínek se po složitém životě během druhé světové války, tak jako mnoho dalších, nedočkal déletrvajícího uznání zásluh v boji proti okupantům a pravděpodobně díky své neschopnosti přizpůsobit se totalitnímu režimu skončil ve vězení za komunistů stejně jako za nacistů několik let předtím. Jeho životní cesta je natolik zajímavá, že si ji dovoluji v této práci trochu více rozvést a na jejím základě také doufám, že se mi podaří vyvodit alespoň hypotézy pravděpodobného sledu událostí během Akce Březen.

Domnívám se, že dnes, po více než dvaceti letech od pádu režimu, je více než nutné se stále k této minulosti vracet a snažit se o objektivní analýzy tohoto období. Téma komunismus je v naší společnosti také dnes aktuální a postoj k němu není vyhraněný: Komunistická strana Čech a Moravy má zastoupení v Poslanecké sněmovně a po zrušení Dělnické strany Nejvyšším správním soudem v Brně⁴ se ozývají opět hlasy, aby i KSČM byla zrušena. Z mnohých diskuzí vyplývá, že je toto téma stále živé a pro mnohé velmi citově zabarvené, stačí jen prohledat internetové deníky a co člověk, to velmi specifický názor, nehledě na řadu ostrých slov a urážek obou stran. V tuto chvíli přichází historie a její kritické zkoumání dějin minulých. Krátce lze toto období shrnout slovy bývalého vysokého funkcionáře Alexandra Nikolajeviče Jakovleva, předsedy prezidentské komise Michaila Gorbačova pro rehabilitace a nápravu nezákonností: „*Jak člověk sestupuje krok za krokem po dlouhém schodišti sedmdesáti let bolševické moci, přeplněné lidskými kostmi a zaschlou krví, veškerá víra v člověka bere za své jako dým ve větru.*“⁵ I já se touto prací pokusím přispět svým výzkumem ke znalosti této problematiky a poodhalit alespoň část zapeklitého příběhu, který rozhodně stojí za další a mnohem detailnější zkoumání.

---

⁴ *Rozsudek jménem republiky, kterým se rozpouští Dělnická strana* ze dne 17.2.2010, Pst 1/2009-348. http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2009/0001_0Pst_0900_679fa453_6a5a_4113_8760_d13c9f3417b3_prevedeno.pdf, 18.3.2011.

⁵ JAKOVLEV, A.N. *Rusko plné křížů. Od vpádu do pádu bolševizmu*. Brno 2008, s. 12.

1.2. Prameny a literatura

Prameny k údajnému puči Miloslava Jebavého se nachází zejména v Archivu bezpečnostních složek, které jsou velmi dobře přístupné v digitalizované formě. Konkrétní Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB signaturou V-6147 MV obsahuje obrovské množství materiálů. V šestnácti svazcích, sedmnácti operativních podsvazcích, dvou obálkách, osobním rejstříku a vyhodnocení se nachází více jak 5 400 stran materiálů, které se týkají plánu převratu Miloslava Jebavého a všech dalších, kteří byli do případu zapleteni. Tyto vyšetřovací spisy zpracovávalo StB jakožto podklady pro nově vzniknuvší státní soud, zabývající se speciálně jen trestnými činy spadající pod zákon 231/1948 Sb. ze dne 6. října 1948 na ochranu lidově demokratické republiky.

V těchto vyšetřovacích spisech se nachází velké množství výsledkových protokolů, ale také trestní oznámení, obžaloby, rozsudky, příkazy k provedení domovních prohlídek, seznamy věcí nalezených při prohlídkách či zatčení, zápisy o zatčení, fotografie a další. V této diplomové práci budu pracovat zejména se svazky číslo 1 a 2, protože ty se týkají hlavní skupiny, tedy Miloslava Jebavého a spol., a také se svazkem číslo 13, kde se nacházejí hlavní výsledkové protokoly se špkt. Karlem Martínkem. Pokud bych měla hodnotit materiály, které se v V-6147 MV zachovaly, musím uznat, že i když se jedná o úctyhodný počet stran, domnívám se, že je to jen torzo materiálů, které byly pravděpodobně mnohem rozsáhlejší. To, že s dokumenty bylo jistě několikrát pracováno, dokládá skutečnost, že stránky jednotlivých složek jsou většinou dvakrát, třikrát, někde i čtyřikrát přečíslovány a v některých složkách chybí to, v nich podle seznamu být má. Tyto písemnosti se pak nacházejí ve složkách zcela jiných či se nenacházejí vůbec.

O důvěryhodnosti tohoto materiálu se dá s úspěchem pochybovat. Některé části možná chybí, ale některé jsou zde pro změnu navíc. Například zápisy o zatčení se u některých osob vyskytují dvakrát s naprosto nekorespondujícími daty a bohužel ani data protokolů do této věci nedávají příliš jasů. Občas jsou protokoly sepsány ještě dříve, než by k zatčení podle obou zápisů mělo dojít. Také z protokolů a výpovědí lze sledovat, že jsou velmi poplatné své době. Kriticky srovnávat tyto materiály je prakticky nemožné, neboť kromě oficiálních zpráv se mnoho nedochovalo. O kritiku pramene se lze však v této práci opřít u případu špkt. Karla Martínka. Další prameny k jeho osobě se nacházejí v Národním archivu ve fondu Státní soud ve třech složkách: Osobní-vězeňský spis, Trestní spis a Deník v trestní věci. Ve složce osobní spis se nachází podklady pro rekonstrukci Martínkova pobytu ve věznicích na území Československa, jako například nařízení k vykonání trestu, kopie rozsudku, přijímací list

z věznice Plzeň-Bory či Martínkovy otisky prstů. Deník v trestní věci se již netýká pouze Martínka, ale stejně jako Trestní spis zahrnuje celý případ Martínek a spol. V deníku se nachází chronologické záznamy vývoje případu Martínek a spol. (týkající se osob Karla Martínka, Jiřího Schnircha, Leopolda Jelínka, Josefa Kučery, Jaroslava Konečného a Huberta Fišera). Kromě těchto deníkových záznamů v této složce nalezneme také korespondenci mezi státní prokuraturou a ministerstvem spravedlnosti nebo obžalobu, včetně jejích ručně psaných podkladů. Trestní spis Karla Martínka a spol. obsahuje další materiály týkající se případu. V tomto spise se nachází Kmenové listy vojáků, které podrobně mapují jejich vojenskou kariéru, zprávy o pověsti, plné moci advokátů, ale také materiály k Martínkově návrhu na obnovu řízení včetně usnesení o zamítnutí tohoto návrhu či nejpozději přidané usnesení z dubna 1991, které rehabilitovalo Karla Martínka i po smrti.

Co se týče komparace, pokusila jsem se zde porovnat jeho protokol z roku 1949 a 1965, kdy Martínek žádal o obnovu řízení. Protokoly se velmi liší, ovšem svědectví dalších osob v roce 1965, z nichž některé z Martínkových tvrzení popírají, opět nedávají možnost konečného závěru, jestli se Martínek tohoto pokusu o převrat skutečně účastnil případně za jakých podmínek.

Posledním z pramenů, i když velmi vzácným, se pro mne stala orální historie zachycená na serveru Paměť národa, kde se mi podařilo najít dvě svědectví, ovšem velmi kusé, která se dotýkají případu Jebavý. Bohužel jak výpověď Josefa Holce, tak Josefa Kovaříka je pro mne jen zprostředkovaná.

Komunistická historiografie má o Akci Březen zcela jasno. Tak například komunistický historik Ota Holub hovoří o množství tankistů z Žatce, kteří byli do akce zapojeni, a chválí OBZ za včasný zásah proti této protistátní skupině⁶, zatímco v prestižních *Vojenských dějinách Československa* je Miloslav Jebavý (mylně uváděn jako Jiří) označen rovnou jako agent CIC stojící v čele 300 členné ozbrojené skupiny.⁷ (autor si zde zřejmě spletl americkou CIC s britskou SIS. Jebavý byl dáván jen do souvislosti s britskou tajnou službou díky britskému vicekonzulovi Wildashovi.) Tato literatura je pro objektivní práci historika zcela nepoužitelná.

Monografie, která by se zabývala přímo případem Akce Březen, zatím vydána nebyla, neznámá to však, že by v literatuře byl tento případ úplně neznámý. V knize *Komunistický*

---

⁶ HOLUB, O. *Československé tanky a tankisté*. Praha 1980, s. 290.

⁷ BÍLEK, J. a kol. *Vojenské dějiny Československa V. díl*. Praha 1989, s. 287.

*režim a politické procesy v Československu*⁸ je zmíněn na dvou stranách v kapitole 3 Horlivost vojenských vyšetřovatelů a vojenských soudů. Jde zde pouze o nástin hlavních událostí, ovšem autoři jdou i za materiály StB a přináší zajímavé informace z pozadí celého případu. Žel bohu neuvádí ani přímé, ani nepřímé citace a přes dosavadní snahu se mi některé informace nepodařilo ověřit z primárních zdrojů a sám autor si již není jistý, kde přesně tyto materiály získal. Publikace *Z letopisů třetího odboje*⁹ byla napsána z písemné dokumentace, která se shromáždila během prvních 16 měsíců existence Konfederace politických vězňů, která si však nebrala za cíl utvořit ucelený soubor všech dostupných materiálů, ale nechává toto téma spíše otevřené. Autorka se zde zabývá jen hlavní skupinou, a i když uvádí zajímavé informace, bohužel některá jména jsou na několika místech textu špatně přepsána. Tak se zde z kapitána Wildashe stává kapitán Vildes¹⁰ a z Karla Sabely Karel Sabele¹¹. O další nástin se pokouší publikace *Protikomunistický odboj*¹², která ovšem účastníky tohoto údajného puče do jisté míry glorifikuje. Také nemohu souhlasit se závěry, že „*Oproti jiným skupinám byla Jebavého organizace před soudem nepříliš početná...*“¹³ Domnívám se naopak, že rozsah perzekuce byl mimořádně široký a do případu bylo zapojeno velké množství zejména vojáků. Radosta to odůvodňuje statečností aktérů, kteří nikoho neprozradili. Také další popis událostí zcela neodpovídá informacím z pramenů, proto se domnívám, že tato publikace je spíše popularizační a dosti citově zabarvená. S aktéry Akce Březen se setkáváme také v knize *22 oprátek*¹⁴, která je ovšem zaměřena pouze na vojáky z povolání, kteří odešli od komunistické justice s trestem smrti. Z Akce Březen zde proto najdeme krátké medailonky tří z pěti popravených: pplk. Josefa Gonice, pplk. Viléma Soka a kpt. Karla Sabely a stručný výklad hlavních bodů plánu převratu. Podobnou, ovšem kvalitativně nesrovnatelnou práci, je publikace *Vojenské osoby popravené v období politických procesů v Československu v letech 1948-1955*.¹⁵ Také zde se Pejčoch pokouší o jakési medailony popravených vojáků, ovšem nezůstává pouze u stručného popisu jejich života před smrtí, ale zabývá se také případem samotným. V publikaci jsou předestřena nejen fakta známá ze soudních spisů, ale také jejich následné zpochybnění a tím také zpochybnění důvěryhodnosti oficiálních pramenů vůbec. Upozorňuje například na problematiku Jebavého minulosti jako takové, jelikož i přes

---

⁸ KAPLAN, K. – PALEČEK, P. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno 2008.

⁹ DVOŘÁKOVÁ, Z. *Z letopisů třetího odboje*. Praha 1992.

¹⁰ DVOŘÁKOVÁ, Z. *Z letopisů třetího odboje*. Praha 1992, s. 113.

¹¹ Tamtéž, s. 114.

¹² RADOSTA, P. *Protikomunistický odboj*. Praha 1993.

¹³ Tamtéž, s. 50.

¹⁴ BRET, J. *22 oprátek*. Praha 1999.

¹⁵ PEJČOCH, I. *Vojenské osoby popravené v období politických procesů v Československu v letech 1948-1955*. Praha 2009.

opakované oslovení „majora Jebavého“ v celém spise není vůbec jisté, zda opravdu majorem byl. I přes malý stránkový rozsah, který je zde Akci Březen věnován, je zde nastíněno mnoho otázek, které si ovšem zaslouží další analýzu, která svým charakterem také nepatří do této přehledové publikace. Jména popravených v Akci Březen nalezneme také v soupisu *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*.¹⁶ Tato publikace je ovšem jen přehledovým seznamem všech, kteří byli v daném období popraveni a obsahuje pouze jména a nacionále. Je uspořádána abecedně, proto v ní Josefa Gonice nalezneme pod číslem 256, Bohuslava Hubálka 362, Miloslava Jebavého 406, Karla Sabelu 888 a Viléma Soka 960.

Všechny publikace jsou ovšem založeny jen na velmi zběžných informacích z pramenů a literatury a žádná z nich se nepokouší podat hlubší analýzu problematiky zmatenosti pramenů a už vůbec se nepouští do dílčích případů v rámci zapojených posádek.

Nejlepší celkový přehled zatím podává pravděpodobně výstava Ústavu pro studium totalitních režimů a Regionálního muzea K. A. Polánka v Žatci. Tato výstava byla k vidění ve zmíněném muzeu od 25. května do 22. srpna 2010 a na internetu je také volně ke stažení její katalog¹⁷, na kterém spolupracovalo mnoho odborníků na protikomunistický odboj, a díky tomu je také tato práce zatím nejucelenějším přehledem, který je o Akci Březen k dispozici.

---

¹⁶ LIŠKA, O. a kol. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. Praha 2006.

¹⁷ *Žatec v odboji*. <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/vystavy/zatec-3odboj/katalog.pdf>, 19.3.2011.

2. Armáda Československé republiky

2.1. Prorůstání komunistické moci armádou během let 1945 - 1948

K pochopení hlavního tématu této práce, tedy politického procesu vedeného proti skupině důstojníků, je potřeba se nejprve zaměřit na krátkou analýzu stavu armády v roce 1948. Domnívám se, že je nutné upozornit na cestičky, které komunisté našli již během druhé světové války a III. republiky k faktickému ovládnutí armády, aby bylo vrženo jasnější světlo nejen na události únorové, ale zejména pak na perzekuci československých důstojníků. Ta totiž nezačala až po převratu v roce 1948, ale mnohem dříve.

Druhá světová válka rozdělila československou armádu do několika samostatně se formujících skupin, jejichž koordinace byla velmi obtížná. Ještě před pádem hitlerovského Německa bylo třeba dohodnout a vlastně i „vymyslet“, jak s armádou, důležitou složkou státní moci, po skončení války naložit. Armáda ale nebyla jediným roztržštěným subjektem během války. Také československá politická reprezentace, původně zastoupená pouze exilovou vládou v Londýně, se musela vyrovnat se stále sílícím centrem odboje v Moskvě. Nalézáme tady tedy dvě koncepce, které se dosti lišily a jejich představitelé ze svých stanovisek ustupovali velmi neochotně. První koncepci nazvěme „londýnskou“. Ta prezentovala názor, aby byla armáda vytvořena podle československých předpisů a zkušeností ještě z předmnichovské republiky a tímto zcela zachována kontinuita v armádě.¹⁸ Druhá, „moskevská“, však viděla budoucnost armády v její změně, kterou představila v *Návrhu na vytvoření a organizaci Československého zahraničního vojska* (předložen E. Benešovi 16.9. 1939)¹⁹, a to zejména ve změnách pravidel pro jmenování a povyšování důstojníků, kdy „Výběru velitelů zásadně nesmí být překážkou sociální původ, stupeň předchozího školního vzdělání nebo národnostní a politická příslušnost“.²⁰ Jak je tedy vidět, otázka armády se dostala na přetřes již v roce 1939 a tématem zůstala až do konce války.

Formování československých jednotek v zahraničí nebylo věcí snadnou. Mnohé se změnilo v roce 1941, po útoku na SSSR, kdy se díky úmluvě mezi SSSR a ČSR začaly kromě Západu tvořit čs. jednotky také na Východě. SSSR souhlasilo s formováním nových jednotek na jeho území, přičemž většina těchto převelených důstojníků byla stoupenci prezidenta

¹⁸ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 10.

¹⁹ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 12.

²⁰ LIPTÁK, J. – RYBECKÝ, V. – MICHŇÁK, A. *KSČ o ozbrojených silách*. Praha 1976, s. 66.

Beneše a londýnského exilu.²¹ Aby se zdokonalila koordinace práce obou center, byla do Sovětského svazu vyslána mise pod vedením Heliodora Píky, který se stal prostředníkem mezi londýnskou vládou, sovětským vedením a Ministerstvem národní obrany (dále MNO). I přes snahy západu o udržení vlivu londýnské vlády a zejména MNO na dění v 1. československém armádním sboru, tento vliv pomalu a jistě mizel a prohlubovaly se pozice Komunistické strany Československa (dále KSČ).²² Od roku 1941 je vytvořena poslední skupina, která se bude podílet na formování armády v roce 1945, kdy republika získá opět samostatnost.

Blížící se konec války v roce 1945 znamenal mnoho zásadních změn ve světě a přirozeně také v českých zemích. Pokud se zaměříme pouze na armádu, tak některé změny začaly nenápadně, o to se však staly důležitějšími. Ráda bych zde vyzdvihla počátek roku 1945, kdy se změnila činnost zpravodajské služby u 1. československého armádního sboru v SSSR a z rozkazu velitele generála Ludvíka Svobody ze 7. ledna 1945 vzniklo Vojenské obrané zpravodajství (dále OBZ).²³ V československých jednotkách na východní frontě působili aktivně důstojníci NKVD²⁴, a jejich úkolem bylo sledování politických nálad v důstojnickém sboru i mezi řadovými vojáky. OBZ vzniklo na přímou žádost generála Mechlise, velitele zpravodajské služby u 4. ukrajinského frontu.²⁵

Přednostou tohoto oddělení se stal nadporučík Bedřich Reicin²⁶ (kterého prosadil opět generál Mechlis místo Svobodou navrhovaného majora Františka Sedláčka²⁷), o jehož poválečné činnosti bude dále řeč, a jeho zástupcem poručík Karel Vaš. Situace v armádě ovšem v tuto chvíli nebyla v pozici, kdy by bylo třeba tohoto OBZ, protože vojenská zpravodajská služba již existovala na 2. oddělení hlavního štábu pod vedením generála Františka Moravce. Centrála byla v Londýně při MNO, ale její působení dopadalo na Západ i Východ. Je tedy víceméně jasné, že toto nové a ne zcela nutné oddělení bylo prosazeno díky sovětského vlivu a mělo tvořit protiváhu londýnskému vedení.²⁸ Činnost OBZ nebyla upravena zákonem a veškeré získané informace využívalo vedení KSČ. Až do konce roku

²¹ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 14 - 20.

²² Tamtéž, s. 23 - 38.

²³ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 67.

²⁴ Narodnyj komissariat vnutrennich děl, tedy sovětský Lidový komisariát vnitřních záležitostí.

²⁵ KUDRNA, L. *Vojenské obranné zpravodajství (1945–1950). Vývoj, organizační struktury, personální obsazení* In: Paměť a dějiny, 2008, čís. 1, s. 76-77., <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0801-76-89.pdf>, 9.4.2011, s. 77.

²⁶ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 67.

²⁷ KUDRNA, L. *Vojenské obranné zpravodajství (1945–1950). Vývoj, organizační struktury, personální obsazení* In: Paměť a dějiny, 2008, čís. 1, s. 76-77., <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0801-76-89.pdf>, 9.4.2011, s. 77.

²⁸ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 67.

1945, během branné pohotovosti státu, mělo skoro neomezené pravomoci, které se mimo jiné týkaly i možnosti zatýkání civilních osob.²⁹ Z hlediska armády bylo v organizační struktuře OBZ nejdůležitější 3. oddělení (zejména 3B- Ochrana armády). Smyslem tohoto oddělení byla, jak z názvu vypovídá, ochrana armády, tedy aktivní boj proti reakčním tendencím, s čímž souvisí prověřování osob a zřizování agenturní sítě v armádě.³⁰ Pod OBZ bylo zařazeno i polní četnictvo, a díky pravomocem zpravodajské služby i bezpečnostních orgánů jeho moc rostla.³¹ Vliv na to také měla skutečnost, že OBZ mělo po válce informace z archivů německých okupačních úřadů i hlavního říšského úřadu v Berlíně, archiv z Rakouska se seznamem informátorů nacistické SD, archivy z Plavna díky sovětské zpravodajské službě se seznamy konfidentů Gestapa. Jeho činnost se zintenzivňuje postupně s pevnější pozicí KSČ a v roce 1947 je dokonce v budově hlavního štábu zřízena tajná odposlouchávací místnost, kde byly monitorovány telefonáty činitelů armády bez vědomí ministra národní obrany i náčelníka hlavního štábu. Výsledky odposlouchávacího zařízení „Barborka“ byly předávány přímo Reicinovi a před únorem 1948 bylo dokonce nařízeno nepřetržité sledování 40 generálů a vysokých důstojníků.³² Příslušníci OBZ ovšem rozšiřovali také svou působnost za hranice armády. Agenturní sítě můžeme nalézt v politických stranách, státních orgánech, redakcích sdělovacích prostředků nebo řadách SNB, StB či ZOB. Kromě OBZ ovládali komunisté také prakticky Odbor pro politické zpravodajství „Z“ (v čele sice se zpravodajským důstojníkem z Londýna Josefem Bártíkem, ale ostatní funkce měli v rukou komunisté nehledě na to, že Bártík ze své funkce musel odstoupit ke konci ledna 1946.)³³

Nejdůležitějším dokumentem nejen pro armádu, ale celou budoucnost republiky, se stal vládní program, kterému se dostalo přívlastko Košický, díky vyhlášení 5. dubna 1945 v Košicích. Jednání o tomto programu probíhalo v Moskvě během osmi březnových dnů 22.-29. Díky fatální nepřipravenosti zástupců londýnského exilu a také umocněno místem konání, byla tato jednání pod taktovkou KSČ. Zastoupeny byly všechny politické strany české i slovenské scény a vytvořily spolu jednotnou Národní frontu Čechů a Slováků, přičemž z této

---

²⁹ HANZLÍK, F. *Podíl OBZ na perzekuci důstojnického sboru po únoru 1948*. In: *Politické procesy v Československu po roce 1945 a „případ Slánský“*. Sborník příspěvků ze stejnojmenné konference 14.-16.4.2003 v Praze. Ed. Jiří Pernes. Brno 2005, s. 292.

³⁰ HANZLÍK, F. – KONEČNÝ, K. *Čs, vojenský exil pro obnovu demokracie v Československu po únoru 1948*. Brno 2009, s. 20-23

³¹ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 73-75.

³² HANZLÍK, F. – KONEČNÝ, K. *Čs, vojenský exil pro obnovu demokracie v Československu po únoru 1948*. Brno 2009, s. 41-42.

³³ KUDRNA, L. *Vojenské obranné zpravodajství (1945–1950). Vývoj, organizační struktury, personální obsazení* In: *Paměť a dějiny*, 2008, čís. 1, s. 79., <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0801-76-89.pdf>, 9.4.2011.

fronty se také vytvořila první vláda skládající se ze všech stran poměrně.³⁴ Košický vládní program měl celkem 16 kapitol dotýkajících se všech důležitých oblastí, kam mohla dopadnout státní moc.³⁵

Pro formování armády byla nejdůležitější kapitola III, ze které je jasně vidět zaměření nové armády na SSSR. Jeho realizace tak předurčila směr vývoje, kterým se bude armáda ubírat. Pro ilustraci :

Vláda oceňujíc výjimečné zásluhy Rudé armády o naše osvobození i její rozhodující úlohu v zajištění naší budoucnosti a vzdávajíc hold nedostižnému vojenskému umění, bezpříkladné sebeobětavosti a bezmeznému hrdinství jejich příslušníků - chce ještě více upevňovat bojovou spolupráci čs. armády s Rudou armádou a vidí v ní vzor pro budování nové, skutečně demokratické, antifašistické čs. armády.

Aby byla umožněna co nejužší bojová spolupráce s Rudou armádou, nutná v zájmu vítězství i naší budoucnosti, budou organizace, výzbroj a výcvik nové čs. branné moci stejné jako organizace, výzbroj a výcvik Rudé armády. Tím bude současně umožněna účinná pomoc Rudé armády a dosaženo dokonalého využití jejich neocenitelných bojových zkušeností.³⁶

Tato kapitola Košického vládního programu je postavena na základě vypracovaného dokumentu *Budování armády na osvobozeném území* již z léta roku 1944, který vytvořilo moskevské vedení KSČ. Jedním z cílů takovýcho formulací bylo narušit kontinuitu nadstranické, jak je v dokumentu citováno „nepolitické“, předmnichovské armády.³⁷ Na prvním zasedání vlády, kde byl vyhlášen Košický vládní program, bylo také schváleno zřízení při předsednictvu vlády vedle Hospodářské rady také Vojenská rada³⁸, kdy významné funkce obsadili komunisté. Členy Vojenské rady se stali Klement Gottwald, Josef David, generál Ludvík Svoboda, plk. MVDr. Mikuláš Ferjenčík a Václav Nosek. Gottwald také navrhl spojení funkce hlavního velitele a ministra národní obrany, což bylo schváleno, a dosavadní velitel Sergej Ingr byl takto nahrazen gen. Svobodou a poslán na zdravotní dovolenou.³⁹

³⁴ VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL, V. České právní dějiny. Plzeň 2008, s. 383.

³⁵ Tamtéž, s. 386.

³⁶ *Košický vládní program*. <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek-kosicky-vladni-program-5-4-1945-126/>, 5.3.2011.

³⁷ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 99.

³⁸ BÍLEK, J. a kol. *Vojenské dějiny Československa. V. díl (1945-1955)*. Praha 1989, s. 37.

³⁹ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 120-121.

Po osvobození republiky tak začalo docházet ke sjednocování velitelského sboru a také personálním změnám na mnoha postech. Problematiku různých skupin nastínil generál Ludvík Svoboda ve svém projevu z 12. prosince 1945. Poválečná armáda se skládala z těchto složek:

- a) *Důstojníci čs. armády v zahraničí*
- b) *Důstojníci z partyzánských oddílů*
- c) *Důstojníci slovenští*
- d) *Důstojníci, kteří byli důstojníky z povolání před okupací, a kteří v době okupace zůstali na území ČSR, tzv. domácí složka*⁴⁰

Bod a) přitom musíme rozdělit na dvě relativně samostatné podskupiny, a to na důstojníky bojujících na Západě a důstojníky z Východní fronty. Základem nové armády tak jmenovitě byli vojáci z 1. čs. armádního sboru v SSSR, čs. letci z Velké Británie, čs. obrněná brigáda ve Francii, slovenští a čeští partyzáni a povstalecká vojska na Slovensku spolu s domácí složkou.⁴¹ I po schválení Košického vládního programu stále nebyly vyřešeny praktické otázky jeho realizace. V politickém spektru všech stran se nacházely rozdílné představy o otázkách armády, a to zejména o budování důstojnického sboru. Rozpory byly formovány jak situací uvnitř republiky – snaha politických stran získat větší vliv a moc, pouhé torzo právního řádu zdecimovaného nacisty, či značně rozdílná situace v Čechách a na Slovensku, ale také tlaky z vnější mezinárodní situace – nejistota v budování poválečného světa a rozdělování sfér vlivu ale také praktické problémy, jako přítomnost sovětských jednotek na Československém území až do listopadu roku 1945.⁴²

Již 15. května 1945, deset dní po svém zřízení, se konalo důležité zasedání Vojenské rady, které přijalo dokument, schválený později také vládou, s názvem *Zásady pro převzetí důstojníků a rotmistrů z povolání do čs. branné moci*. Oproti Košickému vládnímu programu se zde stanovuje navíc podmínka, že do armády nemají být přijímáni ti, kteří se nezapojili do podzemního hnutí a nezúčastnili se povstání, přestože měli možnost. Přihlášky důstojníků proto posuzovaly speciálně vytvořené komise.⁴³ Nicméně v celé armádě byl znát citelný nedostatek důstojníků, a proto přes tuto „první čistku“ byl přijat nejen velký počet vojáků

---

⁴⁰ *Projev ministra národní obrany armádního generála Ludvíka Svobody ze dne 12. prosince 1945*. In: *Budujeme novou armádu*. Praha 1946, s. 31.

⁴¹ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 101.

⁴² HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 119-120.

⁴³ *Tamtéž*, s. 123 - 126.

z předmnichovské armády, ale dokonce přes odpor veřejnosti i značná část vojáků vládního vojska, které působilo během protektorátu s velmi dobrými platy a nacistickými orgány speciálně vybírání podle loajálnosti k říši.⁴⁴ Výsledky tohoto prvního pročištění armády, na jehož pozadí se již odehrával boj o armádu, byly ve výsledku pro komunistickou i nekomunistickou stranu částečným úspěchem. Komunisté dosáhli svého co se týče vyšších důstojníků, protože velké množství jich bylo nahrazeno loajálními osobami KSČ. Pokud se ale podíváme na přijímání nižších důstojníků, zjistíme, že ti byli z předmnichovské armády většinou přijati, což bylo po vůli nekomunistických stran v rámci kontinuity armády.⁴⁵

Komunistický boj o armádu a vliv v ní se odehrával na dvou bojištích. Prvním byla politická výchova.⁴⁶ V armádě byla vytvořena v červnu *Směrnici pro morálně politickou výchovu, osvětu a informaci*⁴⁷ nová instituce „osvětových“ důstojníků, aby „byla mezi příslušníky branné moci vypěstována a udržena i za nejtěžších bojových podmínek a zkoušek vysoká bojová morálka a antifašistický demokratický duch.“⁴⁸ Tato bojová morálka ale nebyla definována pouze jako protifašistický patriotismus, ale důležitou složkou bylo také přátelství se SSSR a Rudá armáda jako nedostižný vzor, kterému se ČSR musí pokusit přiblížit. Není náhodou, že političtí komisaři, kteří se o tuto výchovu starali, byli vesměs jen komunisté.⁴⁹ Bylo to právě působení osvětových důstojníků, které nekomunističtí poslanci kritizovali, a tím také touto kritikou ukazovali na vedení rezortu obrany.⁵⁰

Druhým ideologickým bojištěm KSČ bylo vytvoření ilegálních stranických struktur v armádě.⁵¹ Postupné „zpolitičt'ování“ armády, jakožto kontrast s armádou předmnichovskou, započalo zejména díky obnovení politických práv vojáků zakotveném v dokumentu přijatém vládou 24. srpna 1945 jako *Zásadní pravidla o politických právech vojáků*. Tímto všichni příslušníci branné moci získali aktivní i pasivní volební právo, mohou být členy politických organizací a mohou se mimo armádu zúčastnit stranické činnosti. Zároveň však bylo zakázáno rozvíjet stranickou činnost v armádě, a také vystupování jako řečníci na veřejných

---

⁴⁴ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 139.

⁴⁵ Tamtéž, s. 143.

⁴⁶ RUPNIK, J. *Dějiny Komunistické strany Československa. Od počátků do převzetí moci*. Praha 2002, s. 210.

⁴⁷ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 144.

⁴⁸ *Projev ministra národní obrany armádního generála Ludvíka Svobody ze dne 12. prosince 1945*. In: *Budujeme novou armádu*. Praha 1946, s. 21

⁴⁹ RUPNIK, J. *Dějiny Komunistické strany Československa. Od počátků do převzetí moci*. Praha 2002, s. 210.

⁵⁰ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 202.

⁵¹ Tamtéž.

projevech jménem politických stran.⁵² I přes tento zákaz rozvíjela KSČ v armádě svou stranickou činností a také strukturu důvěrníků.⁵³ Rozhodlo o tom zasedání prezidia KSČ ve dnech 3. července a 20. srpna 1945, kdy takto založená tajná organizace důstojníků má být napojena na vojenský odbor sekretariátu UV KSČ.⁵⁴ Kádroví referenti okresních a posádkových branných komisí měli a úkol vést přesné evidence komunistů mezi vojáky prezenční služby a z povolání, a to dokonce včetně adres a osobních údajů.⁵⁵ Pro komunisty tato ilegální síť nebyla ničím novým, protože již během války měli v armádě nezákonnou skupinu vedenou Jaroslavem Procházkou.⁵⁶ Je snad trochu úsměvné, že k návrhu na zrušení omezených politických práv vojáků se vyjádřil gen. Ludvík Svoboda 17. ledna 1946 takto: „*Vláda nepokládá za možné a účelné, aby vojáci v činné službě na veřejných schůzích agitovali pro jednu stranu, neboť by to bylo na újmu jejich nadstranickému poslání všenárodnímu a celostátnímu. Z toho důvodu jsem nucen se vysloviti proti zrušení citovaného ustanovení.*“⁵⁷ Na počátku roku 1946 se již komunistické nitky v armádě rozbíhají a je jen otázkou času, kdy bude stále ještě na místě oficiální pojmenování nadstranická armáda.

Druhá očista v armádě, bez ohledu na výsledky komisí v předchozím roce, započala vydáním zákona 72/1946 Sb. o úpravě některých právních poměrů důstojníků a rotmistrů z povolání a o převzetí některých osob do československé branné moci v březnu roku 1946.⁵⁸

Realizace do jednoho roku se nezdařila, proto byl zákon prodlužován a jeho celková bilance oproti čistce první nebyla příliš šokující. Pro srovnání let 1945 a 1946: přihlášek bylo podáno 9900:12808, z toho nepřijato 1768 (19,6%):1172 (9,7%).⁵⁹ Začínající horší časy lze vysledovat již během tohoto roku, kdy Velká Británie nabídne československým letcům, kteří v RAF odsloužili více jak čtyři a půl roku a vzali si za manželky Britky, aby bylo naturalizováni – získali by státní občanství Velké Británie a možnost odstěhování do Spojeného království. Zájem projeвило přes 100 letců, ale i přes souhlas prezidenta a ministra národní obrany k tomuto nedošlo, protože zásadní nesouhlas vyjádřilo 5. oddělení Hlavního

---

⁵² Věcní věstník ministerstva národní obrany ze dne 10.9. 1945, číslo 23, In: BÍLEK, J. a kol. *Vojenské dějiny Československa. V. díl (1945-1955)*. Praha 1989, s. 50.

⁵³ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 146.

⁵⁴ RUPNIK, J. *Dějiny Komunistické strany Československa. Od počátků do převzetí moci*. Praha 2002, s. 210.

⁵⁵ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 278.

⁵⁶ RUPNIK, J. *Dějiny Komunistické strany Československa. Od počátků do převzetí moci*. Praha 2002, s. 210.

⁵⁷ *Projev ministra národní obrany armádního generála Ludvíka Svobody ze dne 17. ledna 1946*. In: *Budujeme novou armádu*. Praha 1946, s. 43.

⁵⁸ *Zákon 72/1946 Sb. o úpravě některých právních poměrů důstojníků a rotmistrů z povolání a o převzetí některých osob do československé branné moci*, Sběrka zákonů a nařízení republiky Československé, částka 35. <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1946/sb35-46.pdf>, 5.3.2011

⁵⁹ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 254

štábu MNO v dokumentu podepsaném komunistou Reicinem. Důvodem prý byla možnost využití letců proti ČSR v případě konfliktu.⁶⁰

Květové volby roku 1946 dopadly pro KSČ rozporuplně. V českých zemích sice vyhrála se 40% hlasů, na Slovensku ale byla drtivě poražena Demokratickou stranou v poměru 62% ku 30%.⁶¹ Pokusy o diskreditaci Demokratické strany na sebe nenechaly dlouho čekat. Odhady, jak volby dopadly v armádě, jsou velmi orientační. Zřejmě většina vojáků prezenční služby volila KSČ, důstojníci v českých zemích národní socialisty a důstojníci na Slovensku stranu demokratickou.⁶²

V průběhu roku 1947 se zintenzivňuje kritika vůči MNO. Například hned v únoru vystupuje ministr spravedlnosti Prokop Drtina proti Reicinovu, již osmému povýšení během dvou let a ze stejného důvodu také proti povýšení Jaroslava Procházky a Bohumíra Lomského.⁶³ Avšak kritika přichází i od samotných důstojníků (hlavně letectva a tankového sboru tedy „západní skupiny“), a to jmenovitě, praktik OBZ, činnosti osvětových důstojníků, orientaci na SSSR a obecně stranického tisku. KSČ se toho neváhalo chopit jakožto příležitosti zveličít tyto kritické hlasy, na důkaz nespolehlivosti důstojníků západního odboje.

Postupné nahrazování špiček armády loajálními důstojníky se projevuje například v nevyhovování žádostí o ponechání ve službě po dosažení důchodového věku 55 let. Takto jsou funkcí zproštěni generálové Kratochvíl, Bosý-Sklenovský, Kuna a plukovník Černek – tři velitelé sborů a jeden velitel divize. V celkových počtech je v penzi v roce 1947 na 33 generálů, kteří jsou nahrazováni absolventy sovětské vojenské akademie.⁶⁴ Zajímavá situace z pohledu prorůstání do vojenských struktur začíná na podzim téhož roku, kdy je spuštěna přímo kampaň za odstranění některých důstojníků z funkcí či z armády jako celku. Do této akce se ale připojují také obvinění proti vedoucím činitelům slovenské Demokratické strany a všichni jsou obviňováni z protistátní činnosti. Komunistická strana hojně využívá tisku i OBZ a výsledkem je nejen zastrašení případných odpůrců, ale také faktické posunutí sil v institucích i armádě na Slovensku.⁶⁵

Role armády během „vítězného února 1948“ je považována samotnou komunistickou historiografií za ryze pozitivní. „*Stála na straně pracujícího lidu, svými postoji přispěla*

---

⁶⁰ HANZLÍK, F. – KONEČNÝ, K. *Čs, vojenský exil pro obnovu demokracie v Československu po únoru 1948*. Brno 2009, s. 27-28.

⁶¹ RUPNIK, J. *Dějiny Komunistické strany Československa. Od počátků do převzetí moci*. Praha 2002, s. 201.

⁶² HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 217.

⁶³ Tamtéž, s. 295.

⁶⁴ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 332.

⁶⁵ Tamtéž, s. 334-337.

k ústavnímu a parlamentnímu řešení vládní krize, jež vznikla v důsledku příprav reakčních sil na kontrarevoluční mocenský zvrat.“⁶⁶ Je třeba připustit, že také řada důstojníků se podílela na funkci akčních výborů či pomáhali s ozbrojením lidových milic, ale jako celek zůstala armáda mimo únorové dění. S největší pravděpodobností ani prezident Beneš neuvažoval o použití vojenské síly, snad díky zveličované a opakované hrozbě občanské války.⁶⁷ V armádě začínou také vznikat akční výbory, ale Reicin ani Procházka toto nepotřebují⁶⁸, protože si očistu chtějí dělat sami. Očista začne velmi brzy a mnohem intenzivněji než doposud. Hned 25. února je zbaveno funkcí 25 generálů (např: Sergej Ingr, Heliodor Píka, František Moravec...) ⁶⁹ a v rámci poúnorové očisty je propuštěno 2965 důstojníků z počtu 13 366 (22,2%).⁷⁰ Tak jako jsme v roce 1945 mohli rozdělit armádu do několika skupin, můžeme také v roce 1948 vidět názorové rozdělení jednotlivých frakcí velitelů armády, které korespondují se situací v celé Československé republice.

- a) Důstojníci, kteří zcela nesouhlasili a brzy emigrovali (do léta 1948 to bylo celkem 191 důstojníků, mezi nimi i výše zmínění Sergej Ingr a František Moravec)
- b) Důstojníci, kteří nesouhlasili, ale nechtěli své názory prezentovat z důvodů obav z možných postihů
- c) Důstojníci, kteří jen pasivně vyčkávali a přizpůsobovali se podmínkám
- d) Důstojníci, kteří byli členy KSČ nebo KSČ loajální⁷¹

Jak je vidět, situace ve státě ani armádě nebyla jednoduchá. Rozdíly mezi jednotlivými částmi republiky a skupinami důstojníků byly markantní a v období let 1945 – 1948 mezi nimi narůstalo napětí. Ať je naše hodnocení KSČ před únorem 1948 jakékoli, je třeba objektivně uznat, že tato strana se ukázala jako velmi schopná v dosažení stanovených cílů. Nekomunistické strany se nezmohly na účinnější vzdor a ještě před únorem byla pozice komunistů v armádě silnější než kterékoli jiné strany. Tohoto stavu bylo dosaženo nelegálními postupy pod heslem účel svěťí prostředky. Perzekuce a různé omezování příslušníků branné moci započaly mnohem dříve než roku 1948, přičemž tímto rokem také

⁶⁶ PEŠEK, J. Armáda dělnické moci v Československu 1948-1960. Praha 1988, s. 14.

⁶⁷ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 359-361.

⁶⁸ HANZLÍK, F. – KONEČNÝ, K. *Čs, vojenský exil pro obnovu demokracie v Československu po únoru 1948*. Brno 2009, s. 33.

⁶⁹ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 365.

⁷⁰ HANZLÍK, F. – KONEČNÝ, K. *Čs, vojenský exil pro obnovu demokracie v Československu po únoru 1948*. Brno 2009, s. 34.

⁷¹ HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006, s. 365.

neskončilo. Hledání třídního nepřítele ve vlastních řadách a také v řadách vojáků přineslo další vykonstruované procesy, ve kterých se toto divadelní představení stávalo vypracovanějším, avšak bohužel také fatálnějším pro většinu aktérů.

2.2. Vojenská perzekuce: právně-historický nástin

Převzetí moci komunistickou stranou pomohlo naplno rozvinout působení kruté mašinérie, které jen málokdo mohl stát v cestě. Jak ale efektivně a hlavně jednoduše vládnout? Podmanění armády je jednou z důležitých podmínek, ale podmanění justice je již skoro naprostá výhra. Po odchodu Prokopa Drtiny z postu ministra spravedlnosti se na jeho místo usazuje Gottwaldův zeť Alexej Čepička, který se proslavil svým výrokem „*Půjdu přes zákon vždycky, kdykoli toho budou vyžadovat politické zájmy.*“⁷² Větší procesy nemohou začít hned, protože justice musí být ovládnuta legálně – tedy zákonem, a také je potřeba nejprve zmapovat terén a najít loajální a vhodné pracovníky. Není divu, že okamžitě po nástupu posílá Čepička na 80 stranických kádrů do čtyř týdenního rychlokurzu pro tzv. soudcovské čekatele.⁷³ Jaké kvality tito čekatelé byli, asi netřeba komentovat.

Dobré fungování podle představ vedení bylo zajištěno novou legislativou. Nejdůležitějším zákonem byl bezesporu zákon 231/1948 Sb. ze dne 6. října 1948 na ochranu lidově demokratické republiky. Je zde definováno osm trestných činů, za které je možno uložit trest smrti (například §1 Velezrada, §5 Vyzvědačství, §11 Válečná zrada...)⁷⁴ ale odpovědnost za trestné činy je v něm dle hodnocení právníků definována „*přísněji a vágněji.*“⁷⁵ Tento zákon nahrazoval zákon 50/1923 Sb. na ochranu republiky, který stanovoval trest smrti pouze za kvalifikovanou vojenskou zradu⁷⁶. Když nový zákon ministr spravedlnosti, Alexej Čepička, ve sněmovně předkládal, byl jednomyslně přijat.⁷⁷ Tímto se KSČ dostal do ruky mocný nástroj, kterým mohli odsuzovat a trestat jako na běžícím pásu.⁷⁸

Za zmínku stojí jistě také zákon 247/1948 Sb. o táborech nucené práce, které zřizovalo ministerstvo vnitra „*Aby osoby uvedené v § 2 mohly býti vychovány k práci jako občanské*

⁷² PERNES, J. – POSPÍŠIL, J. – LUKÁŠ, A. *Alexej Čepička šedá eminence rudého režimu*. Praha 2008, s. 67.

⁷³ RADOSTA, P. *Protikomunistický odboj. Historický nástin*. Praha 1993, s.34.

⁷⁴ *Zákon 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky ze dne 6. října 1948.* http://www.totalita.cz/txt/txt_zakon_1948-231.pdf, 6.3.2011.

⁷⁵ VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL, V. *České právní dějiny*. Plzeň 2008, s. 615.

⁷⁶ PERNES, J. – POSPÍŠIL, J. – LUKÁŠ, A. *Alexej Čepička šedá eminence rudého režimu*. Praha 2008, s. 155.

⁷⁷ RADOSTA, P. *Protikomunistický odboj. Historický nástin*. Praha 1993, s.34

⁷⁸ Dvacet let po vstupu zákona do platnosti v roce 1968 vzniká klub bývalých politických vězňů K231, kteří byli podle tohoto zákona souzeni.

*povinnosti a aby mohlo být využito jejich pracovních schopností k prospěchu celku*⁷⁹. Do těchto TNP bylo v prvním sledu navrženo 5. oddělením Hlavního štábu (bývalého OBZ) 14 generálů, 60 plukovníků, 94 podplukovníků, 104 majorů, 83 štábních kapitánů, 36 kapitánů, 19 nadporučíků a 30 poručíků⁸⁰. Jak uvádí Hanzlík, některé důvody byly vskutku tragikomické, jako například „*udrzuje podezřelé styky s okresní mysliveckou jednotou*“ nebo „*věří ve změnu poměrů, podezřele se snažil sehnati od KSČ potvrzení o politické spolehlivosti*“ atd.⁸¹ Aby bylo kde odsuzovat, musel být také upraven systém soudnictví. Zákon 319/1948 Sb. o zlidovění soudnictví, jak název napovídá, rozrušil dosavadní systém soudů a důvodová zpráva tohoto zákona také hovoří o nových úkolech soudnictví. „*Základním úkolem lidově demokratického státu v této fázi je potlačení odporu svržených tříd...To znamená, že soudy musí chránit společenské a státní zřízení československé republiky...*“⁸² Soudní moc podle tohoto zákona mají vykonávat soudy okresní, krajské a Nejvyšší, pokud nebyl výkon přikázán zvláštnímu nebo rozhodčímu soudu.⁸³ Vedle této soustavy soudnictví se rozvíjí jiná, jedna ze zvláštních zřízena zákonem, číslo 232/1948 Sb. o státním soudu. Důvodem ke zřízení tohoto speciálního soudu bylo sjednocené, a tím i lépe kontrolovatelné soudnictví v trestných činech spadajících pod zákon 231/1948. §17 tohoto zákona říká:

Příslušnost státního soudu.

(1) Státnímu soudu náleží konati řízení a rozhodovati o těchto činech trestných podle zákona ze dne 6. října 1948, č. 231 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky:

- a) o zločinech, stanoví-li na ně zákon trest smrti nebo trest na svobodě delší deseti let,*
- b) o jiných zločinech nebo přečinech, navrhne-li veřejný žalobce (§ 12) projednání věci před státním soudem; bylo-li však o činu zahájeno řízení u soudu jinak příslušného, lze takový návrh učinit jen, dokud se soud neodebere k usnášení o rozsudku.*

(2) Pravomoc státního soudu se vztahuje i na osoby podrobené vojenské soudní pravomoci.

(3) Sbíhá-li se s trestným činem, o němž náleží podle odstavce 1 souditi státnímu soudu, jiný soudně trestný čin, koná řízení a rozhoduje i o tomto trestném činu státní soud. Státní soud může však na návrh veřejného žalobce tuto věc vyloučiti a odkázati ji soudu jinak příslušnému. Zastaví-li se trestní řízení pro čin, o němž náleží souditi

⁷⁹ Zákon 247/1948 Sb. o táborech nucené práce ze dne 25. října 1948. <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek-zakon-247-48-sb-o-taborech-nucene-prace-25-10-1948-614/>, 6.3.2011.

⁸⁰ HANZLÍK, F. *Podíl OBZ na perzekuci důstojnického sboru po únoru 1948*. In: Politické procesy v Československu po roce 1945 a „případ Slánský“. Sborník příspěvků ze stejnojmenné konference 14.-16.4.2003 v Praze. Ed. Jiří Pernes. Brno 2005, s. 294.

⁸¹ Tamtéž, s. 295.

⁸² *Důvodová zpráva k zákonu o zlidovění soudnictví*. In: VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL, V. České právní dějiny. Plzeň 2008, s. 532.

⁸³ VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL, V. České právní dějiny. Plzeň 2008, s. 532.

státnímu soudu, ještě před hlavním přelíčením, postoupí státní soud věc soudu jinak příslušnému k řízení o zbývajícím trestném činu; to může učiniti také, zastaví-li se trestní řízení pro takový čin před skončením hlavního přelíčení.⁸⁴

Již při projednávání zákona o státním soudu vyvstala otázka armády. Ministerstvo národní obrany dokonce požadovalo, aby vojenské osoby do pravomoci tohoto soudu vůbec nepatřily a jejich případy byly řešeny zcela odděleně.⁸⁵ Nakonec od návrhu bylo upuštěno s tím, že k takovému oddělení dojde v rámci státního soudu v praxi, jak dokazuje §48, kdy tento zákon má být prováděn ministry spravedlnosti, vnitra ale také národní obrany.⁸⁶ Nicméně toto soužití civilní a vojenské složky na státním soudu nebylo vždy zcela bezproblémové a docházelo k třenicím. Co se celkových výsledků týče, je třeba konstatovat, že působnost vojenských senátů u státního soudu se projevovala vyššími tresty než u senátů civilních.⁸⁷ Senát státního soudu tvořili v případech, které by jinak spadaly pod pravomoc vojenských soudů, tři vojenští soudci a dva příslušníci armády v roli soudců z lidu.⁸⁸

Zákonem o státním soudu byla také zřízena speciální státní prokuratura, vedle prokuratury generální, která byla vedena státním prokurátorem. Ten byl podřízen přímo ministru spravedlnosti a jak již vyplývá z jejího zřízení, jejím smyslem bylo zaměření se pouze na trestné činy stejného charakteru, kterými se zabýval státní soud. To byly trestné činy podle zákona 231/ 1948. Sb.⁸⁹

Při jmenování soudní soustavy nesmíme zapomenout ani na soudy vojenské, od civilních samostatné. V roce 1950 byly tvořeny nižšími vojenskými soudy, vyššími vojenskými soudy a Nejvyšším vojenským soudem.⁹⁰ Také politické procesy s příslušníky armády patřily do pravomoci vojenských justičních orgánů, ovšem na obvykle tajných přípravách přelíčení spolupracovali také s civilními institucemi.⁹¹ Skutečnost, že justice jako

---

⁸⁴ *Zákon 232/1948 Sb. o státním soudu* ze dne 6. října 1948.

http://lexdata.abcsys.cz/lexdata/sb_free.nsf/c12571cc00341df1c12566af007f1a09/c12571cc00341df1c12566d4007189e9?OpenDocument, 6.3.2011.

⁸⁵ VALIŠ, Z. *Státní prokuratura, státní soud a armáda*. In: *Destrukce čs. důstojnického sboru po únoru 1948*. Praha 1993, s. 30.

⁸⁶ *Zákon 232/1948 Sb. o státním soudu* ze dne 6. října 1948.

http://lexdata.abcsys.cz/lexdata/sb_free.nsf/c12571cc00341df1c12566af007f1a09/c12571cc00341df1c12566d4007189e9?OpenDocument, 6.3.2011.

⁸⁷ VALIŠ, Z. *Státní prokuratura, státní soud a armáda*. In: *Destrukce čs. důstojnického sboru po únoru 1948*. Praha 1993, s. 31-32.

⁸⁸ PEJČOCH, I. *Vojenské osoby popravené v období politických procesů v Československu v letech 1948-1955*. Praha 2009, s. 3.

⁸⁹ VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL, V. *České právní dějiny*. Plzeň 2008, s. 541.

⁹⁰ Tamtéž, s. 533.

⁹¹ KAPLAN, K. – PALEČEK, P. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno 2008, s. 85.

taková byla dosti zdeformována, lze ukázat na možnosti přenesení části trestní pravomoci na orgány mimosoudní, jmenovitě na tzv. akční pětky, akční trojky atd.⁹²

Politické procesy tzv. „vyrábělo“ až do května 1951 OBZ.⁹³ Tato zpravodajská služba měla celkem pět oddělení (I. úkoly operativní, II. úkoly studijní, III. prověrky důstojnického sboru, kontrola a defenziva, IV. personální a V. obrana proti průmyslové špionáži). Ještě v roce 1946 bylo OBZ přejmenováno na 5. oddělení hlavního štábu ministerstva obrany. V čele stál ještě další tři roky Bedřich Reicin, kterého vystřídal plk. Musil.⁹⁴ Prakticky okamžitě po únoru započala na tomto 5. oddělení „akci APS“ (zkratka pro Armádní poradní sbor) a byla vytvořena speciální podskupina, která měla za úkol na základě informací sítě důvěrníků v armádě připravovat zprávy o generálech a důstojnících. Ve finální fázi se návrhy pro APS zabýval Bedřich Reicin, který svými poznámkami Výstraha/Ven/Ponechat/ či Založit do spisu rozhodoval o budoucnosti mnoha vojáků. Tato očista přinesla propuštění na 2965 důstojníků z celkového počtu 13 366.⁹⁵

Na 5. odděleních všech stupňů byla vytvořena skupina R- realizační a výslechová. Její výslechové metody byly často velmi nehumánní a násilím byla proslulá skupina R právě na 5. oddělení hlavního štábu MNO v čele s pplk. Ludvíkem Součkem. V praxi pak činnost vypadala ve zjednodušeném schématu následovně. Na základě provokace došlo k zatčení důstojníků, skupina R z nich často doslova „vymlátíla“ výpovědi o trestné činnosti a poté bylo podáno trestní oznámení spojené s počátkem soudního řízení.⁹⁶

Perzekuce důstojníků měla několik forem. Od trestů smrti v té nejradikálnější podobě, přes vězení, tábory nucené práce, pomocné technické prapory, vystěhování z bytů či „jen“ drobné šikaně.⁹⁷ Ač měla svá specifika, celkově jen dotvářela dobový kolorit v řadě perzekucí dalších nevyhovujících a nebezpečných skupin, jakou byly církve, vnitřní nepřítel a kdokoli, kdo se KSČ nepozdával. V armádě však došlo k faktickému zničení důstojnického sboru a mezi lety 1945-1955 byly odstraněny ¾ důstojníků.⁹⁸ Čistky v padesátých letech po příchodu sovětských poradců dokonce dosáhly takové úrovně, že se armáda stávala ve skutečnosti nebojeschopnou, protože ač byla stranicky čistá jako studánka, odborníků bylo málo.⁹⁹

---

⁹² VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL, V. *České právní dějiny*. Plzeň 2008, s. 533.

⁹³ KAPLAN, K. – PALEČEK, P. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno 2008, s. 86.

⁹⁴ DVOŘÁKOVÁ, Z. *Z letopisů třetího odboje*. Praha 1992, s. 110.

⁹⁵ HANZLÍK, F. – KONEČNÝ, K. *Čs, vojenský exil pro obnovu demokracie v Československu po únoru 1948*. Brno 2009, s. 34.

⁹⁶ HANZLÍK, F. – KONEČNÝ, K. *Čs, vojenský exil pro obnovu demokracie v Československu po únoru 1948*. Brno 2009, s. 51 – 52.

⁹⁷ KAPLAN, K. – PALEČEK, P. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno 2008, s. 29.

⁹⁸ Tamtéž, s. 85.

⁹⁹ Tamtéž, s. 87.

V počátečních letech největších represí bylo popraveno na 49 vojenských osob¹⁰⁰, které můžeme rozdělit do čtyřech základních kategorií:

1. účastníci druhé světové války, u nichž byly důvodné předpoklady k tendenci odporu proti novému režimu
2. zběhové, kteří emigrovali během své vojenské služby a vrátili se jako kurýři západních zpravodajských složek
3. důstojníci, kteří sami pomáhali aktivně represe v armádě připravovat a později se sami dostali na jejich místo
4. vojáci, kteří byli obviněni buď ze spojení s některou z odbojových skupin nebo z aktivního použití zbraně proti představitelům komunistické státní moci¹⁰¹

Komunistický režim zasadil armádě ránu, ze které se dle mého názoru dlouho nevzpamatovala. Ve vězeních často končili ti, kteří poznali perzekuci nacistickou a aktivně bojovali za obnovení Československa. Jejich neslavné konce jsou i po letech silně emotivní záležitostí. Nejinak to bylo s muži, kteří byli souzeni v Akci Březen a tvoří jádro této práce, proto je načase opustit teoretické úvahy a předestřít příběh jednoho údajného vojenského převratu.

---

¹⁰⁰ PEJČOCH, I. *Vojenské osoby popravené v období politických procesů v Československu v letech 1948-1955*. Praha 2009, s. 4.

¹⁰¹ Tamtéž.

3. Akce Březen

3.1. *Marná snaha o vojenské převraty či promyšlená strategie KSČ?*

Akce Březen, Praha-Žatec, Norbert či Jebavého puč, jmen dostal tento pokus o převrat opravdu hodně. Nebyl prvním ani posledním svého druhu na území komunistického Československa, přesto se stal jedním z nejdůležitějších a největší co se procesu s důstojníky armády týče. Než se dostanu k samotnému převratu Miloslava Jebavého, ráda bych ho ukotvila mezi další pokusy o státní převrat. Tyto snahy mají několik společných rysů, jenž budou v závěru této kapitoly shrnuty.

Perzekuce armády probíhala po únoru 1948 stále dosti masivně, není se proto co divit, že nespokojenost, ze které je živá každá revolta, byla v armádě přítomná a to nejen u aktivních členů, ale také u těch, kteří již byli z aktivní činnosti v armádě odstraněni, nebo snad právě u nich.

Jako první pokus o ozbrojený převrat můžeme pravděpodobně počítat tragický případ odbojové skupiny „Pravda vítězí“. Podplukovník Josef Hruška byl již v roce 1946 zatčen pro civilní delikt a pravděpodobně se v hlavě jednoho z pracovníků 5. oddělení hlavního štábu ministerstva národní obrany zrodila geniální myšlenka Hrušku získat ke spolupráci. Je možné, že tímto člověkem byl plukovník Richard Mysík, který Hrušku později koordinoval. Agent Hruška se skutečně činil a podařilo se mu na sebe navázat skupinu protikomunisticky myslících občanů, kteří s režimem nesouhlasili a rozhodli se pro ozbrojenou akci.¹⁰² Hruška se setkal také s generálem Karlem Kutlvašem, známým velitelem Pražského povstání z roku 1945¹⁰³, kterého požádal, aby se postavil do čela této skupiny. Fakt, že generál Kutlvašr toto zapojení odmítl a Hruškovi nedůvěřoval, nezměnil nic na skutečnosti, že již dva dny poté byl zatčen.¹⁰⁴ Tato odbojová skupina skončila před státním soudem a Josefu Hruškovi se výsledek své snahy určitě nezamlouval. Padly tři rozsudky trestu smrti pro dva mladé studenty Borise Kovaříčka a Karla Bacílka a také pro samotného agenta pplk. Josefa Hrušku.¹⁰⁵ Za velezradu a vyzvědačství byli popraveni 25. května 1949. Generál Kutlvašr si za údajnou velezradu odnesl trest doživotního žaláře.¹⁰⁶

¹⁰² RADOSTA, P. *Protikomunistický odboj. Historický nástin*. Praha 1993, s. 45-46.

¹⁰³ KAPLAN, K. – PALEČEK, P. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno 2008, s. 90.

¹⁰⁴ RADOSTA, P. *Protikomunistický odboj. Historický nástin*. Praha 1993, s. 45-46.

¹⁰⁵ MACOURKOVÁ, A. *Pokusy o vojenské ozbrojené převraty*. In: Žatec v odboji.

<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/vystavy/zatec-3odboj/panely.pdf>, s. 10, 20.3.2011.

¹⁰⁶ RADOSTA, P. *Protikomunistický odboj. Historický nástin*. Praha 1993, s. 47.

V rámci časové osy zapadá do jarního období roku 1949 pokus o vojenský převrat skupiny Miloslava Jebavého, kterým se budu zabývat dále, proto bych se teď rovnou přenesla do května téhož roku, kdy se měl uskutečnit další vojenský převrat, známý jako „Akce Květa“. I v tomto případě se zde s největší pravděpodobností angažovali provokatéři, kteří byli vedeni Obranným zpravodajstvím. Přebat měl být proveden 17. května 1949, přičemž těsně předtím bylo provedeno rozsáhlé zatýkání. 30. června státní soud vynesl mimo jiné tři rozsudky smrti nad údajnými velezrádci.¹⁰⁷ Jednalo se o Květoslava Prokeše, majora, který se účastnil bojů v Rusku za první světové války a ve francouzské armádě během druhé světové války, štábního kapitána Vratislava Jandu, který byl odbojářem proti nacistům v ÚVODu, zatčen gestapem, dlouhou dobu vězněn, než uprchl a dostal se k americké armádě, a Jaroslava Borkovce, vedoucího kriminalistu s titulem JUDr.¹⁰⁸ S Akcí Květa je také spojena pražská ilegální organizace ZVON s vedoucím Emanuelem Čančíkem. V souvislosti s ní byly vyneseny další tři rozsudky smrti nad E. Čančíkem, V. Polesným a J. Charvátém.¹⁰⁹ Celková bilance je tedy šest oběšených.

Sami komunisté vidí počátek pokusů o převrat již v únoru 1948, kdy museli zasáhnout proti buržoazní reakci a tento pokus ztroskotal na pevném postoji pracujícího lidu, který byl podporován dělnickými milicemi a Sborem národní bezpečnosti.¹¹⁰ Žel bohu tento jejich preventivní čin proti reakci se ve skutečnosti stal jediným zásadním provedeným převratem v Československu až do roku 1989.

Všechny zmíněné vojenské pokusy o převrat mají něco společného. Na začátku je s největší pravděpodobností provokace obranného zpravodajství a na konci popravy členů armády a civilistů. Již samotný fakt, že skupiny jsou odhaleny vždy těsně před provedením převratu, svědčí o tom, že byly státní bezpečností pozorovány a v některých případech již doloženě instruovány. Přestože dokumentů ke všem případům je bezpočet, ke zjištění objektivních faktů se historik dopracovává jen velmi těžce. Je jasné, že vyšetřovací metody, které byly na konci čtyřicátých let v souladu se sovětskými vzory hojně používány, neměly s demokracií ani lidskostí nic společného a mnoha doznání tak byla zcela vymyšlená. Jako příklad zde mohu uvést metodu kolotoč, kdy byl vyšetřovaný svlečen do naha, byly mu zavázány oči a musel se točit stále dokola za dopadu ran mokkými ručníky.¹¹¹

---

¹⁰⁷ KAPLAN, K. – PALEČEK, P. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno 2008, s. 94.

¹⁰⁸ BRET, J. 22 oprátek. Praha 1999, s. 57-65.

¹⁰⁹ MACOURKOVÁ, A. *Pokusy o vojenské ozbrojené převraty*. In: *Žatec v odboji*. <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/vystavy/zatec-3odboj/panely.pdf>, s. 10, 20.3.2011.

¹¹⁰ Archiv bezpečnostních složek (dále jen ABS), Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, s. 18.

¹¹¹ KAPLAN, K. – PALEČEK, P. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno 2008, s. 91.

I když se jednalo z velké části o provokace, nelze pominout osobní statečnost aktérů, kteří s největší pravděpodobností vskutku věřili, že dokáží nastalou nepříznivou situaci efektivně změnit. Jejich úkol byl ale velmi složitý a dnes, s odstupem mnoha let, je nesmírně komplikované proniknout ve výpovědích sepsaných komunistickými vyšetřovateli do jádra skutečné aktivity tohoto třetího odboje. V následující kapitole se alespoň pokusím o nástin vojenského převratu Miloslava Jebavého a poté, o něco detailněji, jeho milovické části reprezentované zejména štábním kapitánem Karlem Martínkem.

3.2. Miloslav Jebavý a předehra vojenského převratu

Životní příběh Miloslava Jebavého, který je ve spisech označován jako dobrodruh, odráží život jistě zajímavý, dosti komplikovaný a ve výsledku velmi tragický. Narodil se v roce 1911 v Hájích nad Jizerou, po vystudování obecné školy v Loukově a reálného gymnázia v Jilemnici a Olomouci opouští Československo roku 1930 v „*touze po dobrodružství a poznání cizích zemí.*“¹¹² Odjíždí do Francie, kde se snaží jak v Paříži, tak v Marseille marně najít práci. V listopadu téhož roku nakonec po neúspěších v civilní sféře nastupuje do cizinecké legie a po vyhlášení války Německu bojuje na francouzské frontě v předpolí mezi Maginotovou a Siegfriedovou linií do dubna 1940. Po porážce Francie odjíždí do Maroka, z marocké Casablancy nelegálně cestuje do Gibraltaru, aby se zapojil do armády. Protože znal velmi dobře francouzské državy v Severní Africe, je v rámci britské armády poslán do zemí jako je Maroko, Alžír i Libye. Ve druhé půlce roku 1942 byl Jebavý vysazen v severní Francii, aby pomáhal vybudovat síť, která navrátí sestřelené letce zpátky do Velké Británie přes Španělsko. Později se vrací zpátky do Gibraltaru a na začátku roku 1943 se opět nachází ve Francii, tentokrát pro změnu u Cannes, kde má organizovat tajná letiště. Po půlroce, v červenci téhož roku, je zatčen a pro svůj protizákonný odchod z Maroka ve Francii odsouzen na sedm let do káznice nucených prací. V lednu 1944 se mu odtud podaří uprchnout, přičemž jeho cesta zpět do Velké Británie vede přes Španělsko, Gibraltar a Lisabon. Mezi Jebavým a britskou armádou však dojde k určitým neshodám, které jej přivedou zpět do armády francouzské pod vedení generála Charlese de Gaulla. Ve Francii bojuje za osvobození této země až po řeku Rýn, nicméně v březnu roku 1945 je raněn a poté různě přemísťován po nemocnicích. Propuštění z nemocnice jej čeká až 26. února 1946. Jeho návrat do Československa je pak k datu 6. dubna téhož roku.

---

¹¹² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým z 10.3.1949, s. 152.

Po návratu Miloslav Jebavý řeší, zda v republice zůstat, či opět vycestovat. Jeho mladší bratr jej přemluví, aby vzal místo u něj ve firmě, a tak se z válečného veterána stává exportní úředník firmy PRAGO – EXPORT v Praze.¹¹³

Miloslav Jebavý pobýval šestnáct let mimo Československo. Země, do které se po takovéto době vrátil, rozhodně nebyla zemí, kterou si pamatoval. Komunistický převrat ve svém protokolu komentoval Jebavý takto:

*„...nikdy předtím, vzhledem k tomu, že jsem voják od 19 let, jsem se o politiku nezajímal a také jí nerozumím. Přesto však otevřeně přiznávám, že v poúnorových dnech skláněly se moje sympatie na stranu v únoru poražených.“*¹¹⁴

Z protokolů, i když se občas různí, vyplývá, že Miloslav Jebavý původně chtěl Československo opustit legální cestou nebo se alespoň o zdání legality snažil. Jedna z příležitostí se mu objevila v květnu 1948, kdy se oficiálním vystavovatel exportních československých výrobků ve francouzském Lyonu a kanadském Torontu stala firma PRAGO – EXPORT. Jebavý se rozhodl vyjet na tuto výstavu a z ní se již do vlasti nevrátit. Z tohoto bohužel sešlo.¹¹⁵ V o tři dny dříve provedeném protokolu ale sděluje, že se také snažil získat vystěhovalecký pas, který ovšem nedostal, protože mu nebylo Francií uděleno vízum. Jelikož měl jet jeho bratr do Norska jako attaché, nechtěl mu vycestováním přidělat nepříjemnosti.¹¹⁶

Z těchto zpráv snad můžeme věřit tomu, že se Jebavý opravdu toužil z republiky dostat, leč jeho úsilí bylo marné. Květnové nekonané cestě do Francie odpovídá Jebavého výpověď z dalšího protokolu. V květnu 1948 Jebavý přišel za Josefem Dittrichem, zaměstnancem Permitt Office. S Jebavým se Dittrich znal již z roku 1947, protože Dittrich byl jednatelem cizineckých legionářů v Praze. Jebavý chtěl jít za kpt. Havelkou, ale Dittrich mu vysvětlil, že Havelka je ve Švýcarsku a poslal Jebavého za kapitánem Philipem Wildashem, britským vicekonzulem, který mu prodlouží permit, tedy průjezdní vízum západními okupovanými zónami Německa. Během této první návštěvy měl Jebavý Wildashe seznámit se svými záměry opustit nadobro Československo a z pracovní cesty se nevrátit.¹¹⁷

---

¹¹³ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým z 10.3.1949, 152-153.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 154.

¹¹⁵ Tamtéž.

¹¹⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 7.3.1949, s. 144.

¹¹⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 23.3.1949, s. 140.

Jak jsem již zmínila, tento pokus o překročení hranic nevyšel. Náhoda přivedla tohoto muže k další možnosti opuštění republiky, tentokrát již značně méně legální cestou. Ještě z Maroka znal Jebavý majitele restaurace Jiřího Vovsu, se kterým se také čas od času scházel v jeho restauraci v Žatci. Jednou se v této restauraci sešla početnější skupinka mužů a informovala Jebavého, že na žateckém letišti přistávají letadla mnoha států, přičemž právě jedno z letadel by se dalo použít k ilegálnímu překročení hranic.¹¹⁸ Jebavý se zřejmě rozhodl této příležitosti využít a uprchnout z republiky spolu s dalšími asi 15 lidmi, kteří také nebyli s politickým a ekonomickým směřováním Československa spokojeni. Mezi těmito lidmi nacházíme jména, která se pak táhnou celým případem. Byl mezi nimi například Jiří Voves, Jebavého bratranec František Řepa, nebo bývalý kapitán SNB Jan Seifert.¹¹⁹ V červnu 1948 proto dochází ke druhé schůzce s vicekonzulem Wildashem. Jebavý potřebuje zjistit několik informací pro zdar celé akce – ostatní členové skupinky nemají platné pasy ani vstupní vízum do Velké Británie, a proto doufá, že to Wildash nějak zařídí, včetně označení letiště, kam mají ve Velké Británii přistát. Další věcí je, že letadlo, které si vyhlédli, bylo označeno zeleno – bílo – zeleným pruhem.¹²⁰ Miloslav Jebavý chtěl vědět od vicekonzula, kterému státu patří toto označení letadel, aby nedošlo ke krádeži letadla státu s Velkou Británií spřízněného. Kdyby se tak stalo, pravděpodobně by je Velká Británie vydala a útěk by se nezdařil. Od vicekonzula major Jebavý zjistil, že se jedná o izraelské letadlo, a že je tudíž k takovému riskantnímu plánu vhodné.¹²¹ Z celé akce nakonec ovšem sešlo, protože letiště bylo přepadené, byly zesíleny stráže a útěk by neměl šanci na úspěch. Jebavému se ale na celé věci něco nezdálo a podezříval Wildashe, že unesení letadla zařídil pro lidi, které považoval za důležitější pro odchod do Velké Británie, a také to Wildashovi řekl do očí. Vicekonzul s tímto obviněním nesouhlasil a Jebavému vše rázně popřel.¹²² Vysvětlení nepříjemné situace se pravděpodobně nachází úplně jinde, a to ve výpovědích Jebavého přítele Jiřího Vovsa. Ten, dle jeho vlastních slov, měl v této době známost, svou současnou manželku, a do zahraničí nechtěl, proto když se ho Jebavý ptal, jak to vypadá s letadly, lhal mu a řekl, že letadlo bylo

---

¹¹⁸ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 10.3.1949, s. 154.

¹¹⁹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Trestní oznámení ze dne 22.4.1949, s. 42-43.

¹²⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 23.3.1949, s. 140-141.

¹²¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 10.3.1949, s. 155.

¹²² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3.1949, s. 177.

odcizeno a strážce jsou zesíleny.¹²³ V dalším protokolu Voves ještě specifikuje, že s neochotou odjet za hranice se setkal i u Žateckého, který jej v tomto podpořil. (Žatecký ovšem svou účast na pokusu o nelegální opuštění republiky popírá, přestože Jebavý tvrdí, že právě se Žateckým měl letadlo spolu s ním pilotovat.¹²⁴) Pravda o letadle snad byla taková, že v této době na žateckém letišti jedno letadlo havarovalo a to také mohlo mít za následek nějaký větší rozruch kolem letiště. Přesto že o bližších okolnostech Voves nic neví, situaci využil, celou skupinu uvedl v omyl a šanci na relativně pohodlnou cestu útěku zmařil.¹²⁵ Jestli ovšem vůbec tento plán existoval je také sporné. Již jen skutečnost, že Jebavý měl být jedním z pilotů letadla, přičemž mu měl Wildash opatřit technickou příručku, jak s tímto typem vůbec létat, zavání buď smyšleností nebo amatérským šílenstvím.¹²⁶ Tak jako tak do ciziny se nedostal, ani Jebavý ani nikdo jiný z této skupiny a bylo potřeba vymyslet nový plán. V tuto chvíli se začíná formovat příprava Akce Březen.

3.3. Všichni tito „hrdinové“...¹²⁷

I toto označení hlavních aktérů se objevuje se ve vyšetřovacím spise. Hrdinové v uvozovkách měli být zejména díky svému ústupovému plánu v případě neúspěchu celého převratu. S tanky se měli probojovat až do Německa a utéct.¹²⁸ Už toto se zdá býti ne zcela reálná myšlenka. Jak tedy tito „hrdinové“ či hrdinové plánovali převrat?

Podle spisu StB se zdá, že veškerá „vina“ vlastně padá na vicekonzula Wildashe „*exponenta britských imperialistických zájmů.....osoba mající výzvědnou úlohu v ČSR a jako takový, jak se během šetření dokázalo, postupoval*“¹²⁹. Snaha komunistů dokázat na tomto případě zájem Západních států na rozbití komunistického dokonalého režimu v Československu je patrná také z Jebavého díkce během výpovědí, o jejichž průběhu si jistě nedělejme iluze. Na jednom místě v protokolu říká Jebavý „*Když jsem na příkaz kpt.*

¹²³ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Trestní oznámení ze dne 22.4.1949, s. 52.

¹²⁴ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-3, Zápis o konfrontaci Miloslava Jebavého a Václava Žateckého ze dne 7.4..1949, s. 4.

¹²⁵ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Jiřím Vovsem ze dne 8.4.1949, s. 226.

¹²⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3..1949, s. 177.

¹²⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Trestní oznámení ze dne 22.4., s. 38.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ Tamtéž, s. 23.

Wildashe...“¹³⁰ Během protokolů se totiž mění tento vztah od jistých Wildashových náznaků, které Jebavý pochopil, až po tak ostré slovo jako je příkaz prakticky ve stejných věcech.

Sledovat časovou linii v protokolech je dosti složité, ale přesto se zde pokusím alespoň naznačit, jak vše mohlo časově probíhat. Pravděpodobně již v září 1948 se Miloslav Jebavý setkal spolu s Jiřím Vovsem a dalším svým známým Václavem Žateckým ve Vovsově restauraci. Voves se v této době údajně obával, že bude jeho restaurace v Žatci znárodněna¹³¹, a proto se zde zřejmě hovořilo o možnostech změny dosavadního režimu. Mimo jiné byl Jebavý na této schůzce zpraven o skupině dobře organizovaných a nepřiliš spokojených Volyňských Čechů na Žatecku od Žateckého.¹³²

Je dosti pravděpodobné, že Žatecký měl na mysli skupinu JOPO. Tato odbojová skupina existovala již ve druhé polovině roku 1948 a název je zkratkou *Judexovy odbojové protikomunistické organizace*, která se zformovala mezi studenty na obchodní škole v Postoloprtech, do které docházeli studenti z Žatce, Loun a dalších okolních obcí. Jádro této skupiny tvořili mladí Volyňští Češi, kteří byli krajně nespokojeni se stavem republiky po únorovém převratu. Prozrazení byli již krátce po 17. listopadu 1948, kdy došlo k zatčení 43 členů, z čehož 31 jistě patřilo k Volyňským Čechům.¹³³ Po zářijové schůzce v Žatci se pravděpodobně s těmito Volyňskými Čechy někdo (Žatecký?) brzy zkontaktoval a do akce je přizval. Svědectví Josefa Holce, Volyňského Čecha zatčeného 18. listopadu 1949, totiž jasně ukazuje, že již v této době byli napojeni na skupinu „Praha- Žatec“, byli bohužel ale brzy prozrazení.¹³⁴ Z dalších protokolů vyplývá, že protistátní činnost dalším členů této specifické skupiny obyvatelstva ani po této zatýkáci akci nebyla zcela proti srsti. Úkol navázat kontakt s touto skupinou a aktivně ji začlenit do chystaného protistátního převratu dostal na starosti poději zapojený Stanislav Körner.¹³⁵

Měsíc po schůzce s Vovsem a Žateckým se dostavil major Jebavý opět k Wildashovi ohledně svého povolení a bylo mu vicekonzulem naznačeno, že není úplně dobré, když lidé nesouhlasící s režimem opouštějí tento stát. Jebavý dokonce popisuje nepříjemné pocity, které

¹³⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3.1949, s. 180.

¹³¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Jiřím Vovsem ze dne 15.3.1949, s. 213

¹³² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 10.3.1949, s. 155.

¹³³ KOPIKA, J. *První ohniska odporu*. In: *Žatec v odboji*.

<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/vystavy/zatec-3odboj/panely.pdf>, s. 5, 2.4.2011.

¹³⁴ *Plukovník v.v. Josef Holec*, příběh pamětníka, přepis natáčení ze sbírky Post Bellum. <http://www.pametraroda.cz/data/witness/368/recording/1161-transcript.htm>, 4.4.2010.

¹³⁵ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4, Protokol se Stanislavem Körnerem ze dne 7.3. 1949, s. 61-62

zažíval, když vysvětloval Wildashovi, že stát chce opustit a ne se situací něco dělat. „Vycítil jsem, že *kpt. Wildash mě má snad za zbabělce.*“¹³⁶

S popisem schůzky v září ale zcela nekoresponduje popis téže doby od samotného Vovsa, který ve svém protokolu říká, že naopak to byl právě Jebavý, který jemu a Žateckému sdělil, že má v Praze ilegální skupinu, která si vzala za úkol provést státní převrat, a měl jim také vyprávět o stovkách členů této organizace.¹³⁷ Do situace vzniku skupiny kolem Jebavého nevnáší moc světla ani Žatecký, třetí účastník zářijové schůzky, který popisuje, že se skutečně sešli, ovšem o ničem ilegálním se vůbec na této schůzce nehovořilo.¹³⁸ Voves přichází ještě s trochu pozměněnou verzí, že tedy v září kromě Jebavého a Žateckého byl přítomen ještě Antonín Vinš z Kralovic a také František Ouřada, bývalý člen SNB, po únoru vyakčněn. Voves uvádí, že společně kritizovali režim a také on že mluvil o svých vědomostech týkajících se praporčíka Novotného ze žatecké posádky, který chodí k němu do restaurace a stěžuje si na poměry, přičemž zmínil, že v této posádce již byly i dva pokusy o převrat. Na to měl Vinš reagovat informacemi o ilegální skupině z Kralovic a Jebavý o své skupině v Praze.¹³⁹ Nejsem si jistá, kterou skupinu v Praze má Voves na mysli. Na podzim se totiž opravdu jedna v Praze formuje, ale pravděpodobně až v listopadu roku 1948, kdy Václav Šimák pracuje na stavbě Bohuslava Hubálka, spolu diskutují o nepříznivé situaci a možnostech jejího řešení.¹⁴⁰ Podle spisu se však Jebavý s Hubálkem setkává až někdy po lednu 1949, což potvrzuje ve výpovědích jak Hubálek, tak Jebavý.¹⁴¹

Když se podívám do výpovědi samotného Ouřady a Vinše, spíše se přikláním k verzi, že na zářijové schůzce ještě nebyli. Ouřada své zapojení do skupiny posunuje snad někdy do února, kdy se dozvídá již o úplném plánu převratu.¹⁴² Antonín Vinš, bratranec Vovsa, říká, že se s majorem Jebavým seznámil v prosinci 1948 ve Vovsově restauraci.¹⁴³

---

¹³⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 10.3.1949, s. 155.

¹³⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Jiřím Vovsem ze dne 13.3.1949, s. 207.

¹³⁸ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-5, Protokol s Václavem Žateckým ze dne 8.3.1949, s.48.

¹³⁹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Jiřím Vovsem ze dne 8.4.1949, s. 225-227.

¹⁴⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Bohuslavem Hubálkem ze dne 4.3.1949, s. 6.

¹⁴¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 7.3.1949, s. 145. - ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Bohuslavem Hubálkem ze dne 4.3.1949, s. 6.

¹⁴² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Františkem Ouřadou ze dne 8.3.1949, s. 199.

¹⁴³ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Antonínem Vinšem ze dne 6.3.1949, s. 215.

Časové nesrovnalosti však budu muset na okamžik opustit, neb by vydaly na samostatnou práci. Příkladem naprostého chaosu budiž již zmíněná Vinšova výpověď, která na první straně situuje seznámení s majorem Jebavým do prosince 1948 a na další straně jsou zaznamenána Vinšova slova „*po dobu jednoho měsíce, tj asi do konce listopadu, jsem se více s Mílou¹⁴⁴ neviděl.*“¹⁴⁵ Snad již jen jako perličku dodávám, že ve výpovědi o měsíc později Vinš své seznámení s Jebavým datuje někdy ke konci ledna, až po údajně nevydařeném prvním pokusu o puč. Rozhodně je ovšem zajímavé, že co se měsíců týče, je většina informací velmi neurčitá, ale zda se událost stala ve středu, čtvrtek či pátek si pamatuje dosti přesně.¹⁴⁶ Otázkou tím spíše zůstává, zda je vůbec kostra všech výpovědí autentická, či vložena do úst vyšetřovaným osvědčenými metodami. Jak to tedy vůbec začalo? Sešli se či nesešli tito tři přátelé ještě z Maroka, aby založili protistátní skupinu? Obávám se, že co se v Žatci v září doslova stalo, nebude úplně jasné nikdy a pouze to ukazuje na chaotičnost a nepřesnost výpovědí, na kterých byl celý tento případ postaven.

Pokud se budeme držet verze Jebavého, následovala další schůzka v listopadu, přičemž Voves se také nabídl, že je schopen zařídit kontakt s člověkem přímo v žatecké posádce – s Karlem Sabelou. Koncem listopadu se u Vovsa setkal Jebavý s bývalým štábním strážmistrem Körnerem.¹⁴⁷ Stanislav Körner, šstržm. SNB ve výslužbě, který pracoval ve Sběrných surovinách, se znal od roku 1948 s Františkem Ouřadou a skrz něj se také do ilegální organizace zapojil. Jeho úkolem bylo zapojit již výše zmíněné Volyňské Čechy¹⁴⁸ a on sám viděl potenciál ve vyakčněných příslušnících SNB a civilistech.¹⁴⁹

Rozrostení o další odbojáře mělo nastat v prosinci 1948, kdy František Řepa, Jebavého bratranec, se svým známým Struskou prodiskutovává nastalou situaci v zemi a Struska se Řepovi svěčuje, že by se mohl zapojit do ilegální skupiny. Řepa prý tuto nabídku odmítá, ale domluví schůzku Strusky s Jebavým někdy na půlku prosince 1948.¹⁵⁰ Jebavý tuto schůzku se Struskou potvrzuje ve své výpovědi a prostřednictvím Strusky se brzy seznamuje

---

¹⁴⁴ Pozn. autorky: *Miloslavem Jebavým*

¹⁴⁵ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Antonínem Vinšem ze dne 6.3.1949, s. 214 - 215.

¹⁴⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Antonínem Vinšem ze dne 31.3.1949, s. 223.

¹⁴⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 10.3.1949, s. 156.

¹⁴⁸ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4, Protokol se Stanislavem Körnerem ze dne 7.3. 1949, s. 61-62.

¹⁴⁹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 10.3.1949, s. 156.

¹⁵⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Františkem Řepou ze dne 6.3.1949, s. 75.

s Bohuslavem Hubálkem a Václavem Šimákem, kteří organizovali odbojovou skupinu v Praze.¹⁵¹

Bohuslav Hubálek, narozený roku 1903, byl obchodník s barvami, který měl značné jmění, což mu ve spisu několikrát vyšetřovatelé zmiňují (hovoří dokonce o milionovém jmění).¹⁵² Někdy na jaře roku 1948 se Hubálek seznámil s nadporučíkem letectva Altmanem, který byl po únoru propuštěn. Spolu probírali nepříznivou situaci, ale ke konkrétnějším činům mělo dojít až v listopadu téhož roku. Rozhodli se založit protistátní organizaci, na což měl Hubálek namítat, že nemá žádné zbraně. (pozn. aut. logičtější by snad bylo nejprve řešit, že nemají žádné lidi, ovšem spis hovoří jasně) Altman se proto měl nabídnout takovéto zbraně obstarat a obdržel od Hubálka asi 30 000 Kč.¹⁵³

Václav Šimák, který se narodil roku 1911, pracoval od roku 1938 až do svého zatčení jako štábní strážmistr Sboru národní bezpečnosti v Praze.¹⁵⁴ S Hubálkem se znali již z dob druhé světové války a v listopadu roku 1948 pomáhal Šimák Hubálkovi se stavbou jeho domu v Praze. Během této doby došlo údajně opět k politickým diskusím, kdy oba projevíli svou nespokojenost.¹⁵⁵ Podle Šimáka došlo ke zlomu ve vývoji situace asi v polovině listopadu, kdy šel v Praze po nábřeží směrem k Národnímu divadlu, proti němu jel Hubálek v dodávce a mával na něj. Šimák tedy přišel k Hubálkovi, který mu oznámil, že má pro něj důležité informace a aby k němu co nejdříve přišel. Šimák tak učinil a dozvěděl se o touze Hubálka založit odbojovou skupinu. Hubálek mu sdělil také, že již má k dispozici nějaké sedláky z venkova a živnostníky z Prahy plus kontakty s důstojníkem letectva Altmanem. Šimák se rozhodl k této rodící se protistátní aktivitě přidat.¹⁵⁶ Takto tedy měl vzniknout základ pražské skupiny, která se navázala na Jebavého. Šimák sice tvrdí, že se koncem listopadu již setkal s Jebavým sám, přičemž ho informoval o Hubálkově skupině čítající na 1000 lidí plus 120 vojáků,¹⁵⁷ ovšem vzhledem k časové posloupnosti se domnívám, že takovýto rozsah skupiny

---

¹⁵¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 7.3.1949, s. 145

¹⁵² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Trestní oznámení ze dne 22.4.1949, s. 60.

¹⁵³ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Bohuslavem Hubálkem ze dne 4.3.1949, s. 5 – 6.

¹⁵⁴ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Trestní oznámení ze dne 22.4.1949, s. 66.

¹⁵⁵ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Bohuslavem Hubálkem ze dne 4.3.1949, s. 6.

¹⁵⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Václavem Šimákem ze dne 30.3.1949, s. 40.

¹⁵⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Václavem Šimákem ze dne 30.3.1949, s. 44.

za tak krátký čas by nebyl možný a je dost pravděpodobné, že se s majorem Jebavým setkali Šimák s Hubálkem dohromady o něco později, snad na konci prosince či začátku ledna.

Někdy kolem 11. ledna se Hubálek na jedné ze schůzek měl vyjádřit ještě konkrétněji ohledně popřevratového uspořádání. Hubálek si představoval situaci tak, že okamžitě bude vyhlášeno stanné právo, zvláštním dekretem bude zrušena platnost zákona o znárodnění průmyslu a obchodu, přičemž vše bude navráceno majitelům, dojde k přerušování styků se SSSR, západní hranice budou zrušeny, aby se uprchlíci mohli vrátit do ČSR, Československo se přihlásí ke Společnosti národů a vstoupí do Marshallova plánu, KSČ bude zrušena a vláda, prezident i poslanci zajištěni. Jebavý s tímto přirozeně rázně nesouhlasil, protože jasně viděl naprosto nereálnou cestu vývoje, kterou se snažil Hubálek nastínit. Na schůzce s dalšími účastníky pak o Hubálkovi referuje, jakožto o zatvrzelém „Prchalovci“, který sám pro sebe vidí křeslo předsedy vlády nebo minimálně ministra vnitra a pravděpodobně se chce sám na celé věci obohatit.¹⁵⁸

O seznámení s Hubálkem měl Jebavý informovat i kpt. Wildashe, a to hlavně z důvodů bezpečnosti. Zeptal se proto Wildashe, zdali není o Hubálkově skupině i jemu něco známo, protože pokud je to provokace, tak to dopadne špatně pro všechny. I když Wildash nic nevěděl, předal mu Jebavý čtyři otázky, které dostal od Hubálka k zodpovězení:

- 1) zdali zasáhne Rudá armáda v případě vojenského převratu v ČSR.
- 2) zdali by se Anglie či Amerika zapojily v případě intervence Rudé armády
- 3) jestli mohou při převratu očekávat tajnou pomoc v podobě zbraní či financí od Západu
- 4) jestli v případě změny režimu Anglie a Amerika pomohou s udržení stability.

Wildash si otázky převzal a na odpověď si vzal čas. Na další schůzce s Jebavým mu odpověděl zhruba takto:

- ad 1) myslí si, že Rudá armáda nezasáhne, pokud Západ zůstane neutrální
- ad 2) tuto by raději nechal nezodpovězenou, aby zbytečně neklamal
- ad 3) sice by to nebylo nemožné, ale velmi obtížné
- ad 4) pravděpodobně do tohoto také nebudou zasahovat, pokud se do situace nevloží Rudá armáda.¹⁵⁹

---

¹⁵⁸ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 10.3.1949, s. 160.

¹⁵⁹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3.1949, s. 161-162.

Zhruba v téže době se seznamuje Jebavý také s kpt. Sabelou ze žatecké posádky. Kapitán Karel Sabela, narozen 1917, byl od října 1946 členem Komunistické strany Československa a jak sám vypovídá, co se týče poměrů ve službě byl spokojen, problémem byly jeho soukromé poměry, které byly dosti neutěšené. V roce 1946 se podruhé oženil a rok nato 1947 byl soudně uznán otcem nemanželského dítěte. Musel platit každý měsíc výživné 2 500 a k tomu navíc 30 000 Kčs soudních poplatků. Kvůli těmto nepříjemným starostem sám přemýšlel o útěku do zahraničí, kde chtěl začít nový život.¹⁶⁰ I v této nespokojenosti můžeme vidět potencionální půdu pro růst odbojových aktivit, byť jsou to problémy zejména soukromého rázu.

Časové údaje se zde opět rozcházejí. Jebavý toto setkání na časové ose umísťuje do počátku prosince 1948,¹⁶¹ Sabela pak snad na přelom ledna a února roku 1949. Tento časový rozpor bych nepovažovala až tak za zásadní. Zajímavější na Sabelově výpovědi je rozhodně zmínka o tom, že při seznámení s „Mílou“ Jebavým se od něj dozvídá informace o zapojení posádek po celé republice včetně Slovenska, kde mělo povstání také proběhnout. Jmenovitě měl Jebavý navštívit posádky v Košicích, Bratislavě, Brně, Olomouci, Ostravě, Moravské Třebové a dalších, ve kterých má „své lidi“.¹⁶² Jebavý měl také chtít po Sabelovi kontakty na některé jiné posádky. Sabela poskytl informace o dvou. Na posádku v Dědicích dal jako kontakty majora Vaníčka, majora Němce a plukovníka Řežábka. Druhou byla posádka v Milovicích a kontakt v podobě čtyř jmen: kapitána Josefa Schnellera, nadporučíka Antonína Tesaře, plukovníka Kamila Dolejška a majora Zdeňka Horkého. Jebavý měl také Sabelovi určit úkoly pro Žatec a nebylo jich málo:

- i. Obsazení Žatce vojskem a příslušníky SNB
- ii. Osvobození politických vězňů
- iii. Obsazení rozhlasu
- iv. Obsazení Pražského hradu
- v. Zajištění ministerstva Národní Obrany a Hlavního štábu
- vi. Obsazení zbytku Prahy

Heslem pro Žatec měla být věta „Fazole jsou vařeny“ a tímto také měl převrat započít. Pokud odhlédneme ke skutečnosti, že vlastně Žatec dělá tedy téměř vše, Sabela upozornil Jebavého na nedostatek tanků – skutečnost, že je v Žatci mnoho nepojízdných strojů spolu s

---

¹⁶⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Karlem Sabelou ze dne 4.3.1949, s. 167.

¹⁶¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 10.3.1949, s. 156.

¹⁶² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Karlem Sabelou ze dne 4.3.1949, s. 167 – 169.

málo vycvičenými vojáky, nevypadala zcela příznivě pro převrat a zejména fakt, že 70% mužstva je členy komunistické strany¹⁶³ (příčemž Holub hovoří o účasti „řady příslušníků“ tankové brigády na Akci Březen).¹⁶⁴ Jebavý zase informoval Sabelu, že mezi dozorcí ve věznicích a taktéž hradní stráží má své lidi a obsazení proto nebude složité.¹⁶⁵

Jedním z témat na schůzkách Hubálka s Jebavým byla samotná realizace převratu a faktický počet zbraní a lidí. Hubálkova představa o převratu, dle slov Jebavého, vyznívá dosti nereálně. Byl totiž přesvědčen, že stačí pouze zorganizovat první nápor – pravděpodobně na budovu rozhlasu – a po prvních výstřelech spojených s výzvou národu k revoluci prostřednictvím rozhlasu se vzedme vlna odporu v civilistech a povstání živelně vezme do rukou národ. Hubálek počítal s čísly, že 95% obyvatelstva tento převrat podpoří a co se týče příslušníku SNB, tak zhruba 70% je protikomunisticky smýšlejících.¹⁶⁶ Na čem Hubálek tyto předpoklady zakládá, není jasné, ovšem již ze selského rozumu vyplývá, že jsou velmi přehnané.

Co se týče velení celého převratu, Hubálek navrhoval generála Prchalů či generála Jarouška, ale Jebavý uvedl osobu generála Lišky.¹⁶⁷ Téma oficiálního vedení měl probrat Jebavý také s kpt. Wildashem, který se vyslovil spíše pro generála Lišku, nežli Prchalů. Pro další komunikaci mezi Jebavým a Wildashem byla zvolena pro gen. Lišku přezdívka Mr. Fox a pro Jebavého Mr. Stone.¹⁶⁸

Hubálek sice popisuje schůzek o něco méně než Jebavý, ale v porovnání obou výpovědí můžeme soudit, že během této doby přinesl Hubálkovi Šimák plánek vozatajských kasáren s vyznačením budov, ve kterých se nacházejí zbraně.¹⁶⁹ Hubálek poté informuje Jebavého o existenci tohoto plánu a počtu 3 000 samopalů a pušek, které by mohly být pro akci použity. Také ovšem vznáší pochybnosti nad charakterovými vlastnostmi Šimáka, kterého popisuje jako mluvku se sklonek k nadměrnému pití. Někdy na přelomu ledna a února dochází v pořadí snad k páté schůzce, kde Hubálek oznamuje Jebavému, že stále nemá dost lidí a bohužel se budou muset také spolehnout na Svaz brannosti a doufat v podporu

---

¹⁶³ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Karlem Sabelou ze dne 4.3.1949, s. 169 – 171.

¹⁶⁴ HOLUB, O. *Československé tanky a tankisté*. Praha 1980, s. 290.

¹⁶⁵ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Karlem Sabelou ze dne 4.3.1949, s. 169 – 171.

¹⁶⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 7.3.1949, s. 145.

¹⁶⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Bohuslavem Hubálkem ze dne 21.3.1949, s. 2.

¹⁶⁸ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3.1949, s. 163.

¹⁶⁹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Bohuslavem Hubálkem ze dne 4.3.1949, s. 7.

tělovýchovných spolků, Sokola a podobně. Kontakty na Svaz brannosti měl mít Šimák a tuto případnou důležitou podporu zařídit.¹⁷⁰ Hubálek se měl také rozmluvit o možnostech začátku celého převratu. Určil tři nejdůležitější místa:

- 1) Budova československého rozhlasu + jezdecká kasárna v Praze Vršovicích
- 2) Pracovní tábor v Praze Ruzyni
- 3) Pracovní tábor v Dubí u Kladna¹⁷¹

Na jedné z těchto schůzek měl být začátkem února také přítomný jakýsi architekt, Jebavému neznámý, se kterým se již poté nikdy nesetkal. Ten se rozhovořil o skladu zbraní ve vozatajských kasárnách a jak by bylo možno se k těmto zbraním dostat. Plán představil zhruba v tomto znění. Ke kasárnám mělo přijet nákladní auto s určitým počtem lidí, přičemž část měla být v uniformách SNB. Prostřednictvím falešného rozkazu, že hledají uprchlou osobu, která se v těchto kasárnách má skrývat, se dostanou dovnitř, zneškodní strážného a také mužstvo. Z velícího důstojníka získají heslo pro odvolání strážného budov, aby do kasáren mohlo vjet auto, které naloží zbraně. Spolu s tímto plánem ukázal neznámý také sepsanou proklamaci lidu, která měla být čtena národu po obsazení rozhlasu. Měly v ní být obsaženy základní informace – uvědomění občanů, že byl nastolen nový režim a ať zachovají klid a spolupracují bez ohledu na politickou příslušnost. Toto prohlášení vyzývalo funkcionáře KSČ a hodnostáře Národních výborů, aby dobrovolně odstoupili ze svých pozic. Hubálkovi se ale toto znění úplně nezamlouvalo, protože měl v záloze své vlastní prohlášení.

¹⁷²

Po jedné z těchto schůzek Hubálek s Jebavým navštívili dvě papírnictví, aby obstarali plánky Prahy, do kterých zakreslí místa, která obsadí. Asi tři dny poté se konala schůzka za přítomnosti Šimáka a Řepy na Veletržní třídě Praha VII, kde Šimák měl ustaranému majorovi Jebavému přislíbit asi 500 osob z SNB. Důvodem, proč Jebavý chtěl po Hubálkovi s Šimákem lidi v Praze, měla být nutnost vedení vojska lidmi, kteří se v Praze vyznají. Jebavému údajně tato informace stačila a velmi ho potěšila, protože pro jeho vojáky to byl dostatečný počet.¹⁷³

Jebavý také popisuje, že si do plánu vyznačil cestu z výpadové silnice na Louny, kterou měli jet do Prahy žatečtí. Tento plán předal Vovsovi a domluvili se, že akce bude

---

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 8.

¹⁷¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 7.3.1949, s. 146-147.

¹⁷² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3.1949, s. 165.

¹⁷³ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Bohuslavem Hubálkem ze dne 4.3.1949, s. 7.

spuštěna 12. února 1949. Major Jebavý kontaktoval Řepu a Hubálka, přičemž plánovali obsazení vozatajských kasáren ve Vršovcích, ze kterých měl být ozbrojen zbytek účastníků. V téže době měla po lounské silnici mířit na Prahu Žatecká posádka s tanky a stíhačkami. Do Prahy měli žatečtí dorazit kolem druhé hodiny ranní, ale Hubálek měl své lidi seskupit již dříve, právě z důvodu naprostého nedostatku zbraní a nutnosti obstarat si zbraně ze skladiště ve vozatajských kasárnách.¹⁷⁴

Bohužel o tomto prvním pokusu o převrat se Hubálek ani Šimák nezmiňuje. Můžeme jej ale nalézt ve výpovědi Vovsa, který si sice nepamatuje na datum, pouze na skutečnost, že to byla sobota. Podle dalšího popisu událostí však můžeme soudit, že myslí právě 12. února 1949 a navíc tento den skutečně na sobotu připadá.¹⁷⁵ Kapitán Sabela měl přislíbit dodání 20 tanků poté, co obsadí Žatec. To mělo proběhnout následovně. Sabela dá dovolenou všem komunistům v kasárnách, aby zůstal co největší počet těch, kteří by byli k převratu loajální. V kasárnách bude spuštěn poplach a nespolehliví důstojníci zajištěni. Poté proběhne obsazení Okresního národního výboru, Městského národního výboru, pošty, nádraží, sekretariátu KSČ a tak dále.¹⁷⁶ Sabela Vovsovi řekl, že pro akci bude mít asi 200 vojáků. Problém byl s tanky, které žádal Jebavý. Ne že by Žatec neměl 20 schopných tanků, ale chyběla vycvičená osádka a také střelivo. Na tuto poznámku Jebavý reagoval s tím, že ani v Praze střelivo není, ale že nebude potřeba. Tanky mají mít spíše psychologický efekt a na to stačí i ne plně vybavené. Co se týče financí, udává Sabela Jebavého napojení na americké velvyslanectví a zmiňuje se také o tom, že Jebavý nabízel americké cigarety.¹⁷⁷ Tato informace se z dnešního pohledu může zdát zbytečná, ovšem nesmíme zapomínat, že komunistická strana chtěla poukázat také na imperialistické zájmy nekomunistických zemí, a k tomu se jakékoli napojení, byť v podobě cigaret, hodí.

Zúčastnit se měla také posádka z Podbořan, se kterou byl v kontaktu Žatecký. Řešili mimo jiné zapojení Chomutova, ale to se zdařilo až později.¹⁷⁸ Další skupinou měla být posádka v Kralovicích kontaktovaná učitelem Vinšem, který se sešel s kpt. Miklasem a s plány jej seznámil. Jebavý se zmínil i obecně o Slovensku a Moravě, které se měly také

---

¹⁷⁴ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 7.3.1949, s. 147.

¹⁷⁵ Kalendář 1949, <http://kalender-365.de/kalendar-cz.php?yy=1949>, 24.3.2011.

¹⁷⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Jiřím Vovsem ze dne 8.4.1949, s. 228.

¹⁷⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Karlem Sabelou ze dne 4.3.1949, s. 175-180.

¹⁷⁸ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Jiřím Vovsem ze dne 8.4.1949, s. 228.

zapojit, nicméně zatím se nepodařilo nalézt jakýkoli konkrétní důkaz, že se toto povstání mělo týkat i dalších posádek.¹⁷⁹

Miloslav Jebavý ještě před 12. únorem navštívil Wildashe, aby se zeptal na novinky ohledně kontaktování generála Lišky a zda-li už ví Wildash jistou odpověď i na další jemu předložené otázky, doposud nezodpovězené. Spokojený neodcházel, neboť se od vicekonzula nedozvěděl prakticky nic, přestože ho upozornil na naléhavost situace a předpokládané datum převratu. Bylo nutné zajistit vedení a stále nebylo jisté, jestli generál Liška podle plánu druhý den po převratu skutečně letadlem dorazí a zda již byl kontaktován.¹⁸⁰

Na den převratu byla mezi Jebavým, Hubálkem a Šimákem domluvena schůzka, kde měli podat hlášení. Hubálek se Šimkem oznámili, že nemají vlastně nikoho.¹⁸¹ Hubálek dával vinu Šimákovi, který nebyl schopen kontaktovat potřebné lidi, a Šimák zase Hubálkovi, protože ho informoval příliš pozdě. Na to Hubálek řekl, že není ještě vše ztraceno a on se pokusí svým autem ještě dodatečně své lidi zkontaktovat,¹⁸² což byl holý nesmysl. Jebavý proto okamžitě volal Vovsovi a celou akci odvolal. Přes Jiřího Vovsu byly kontaktovány další skupiny, aby nedošlo k nějaké katastrofě. S Vovsem se Jebavý setkal pár dní poté, aby vysvětlil důvody nezdaru. Mimo jiné měl také Jebavý prohlásit, že nemohou spoléhat na civilní osoby a převrat musí být proveden vojensky.¹⁸³

V této verzi prvního plánu je ovšem stále mnoho nejasností. Proč major Jebavý mluví o větším zapojení vojáků, když již v tuto chvíli se v jiných výpovědích opírají o armádu a zapojení mnoha posádek? A skutečně již byl Žatec skrze Sabelu zapojen tak, jak to vyplývá z protokolů? Ve výpovědi Ouřady nacházíme zmínku o setkání po neúspěšné sobotě, kde je přítomný Jebavý, bratři Vovsové, Žatecký a další příslušníci SNB. Jedním z úkolů, kterým je má „Míla“ pověřit, je ten, aby navázali kontakt se žateckou posádkou, přičemž ovšem tanky nejsou potřeba, neb stačí na převrat pěchota.¹⁸⁴ Další zajímavou skutečností je opravení data

---

¹⁷⁹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Antonínem Vinšem ze dne 12.3.1949, s. 219.

¹⁸⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3.1949, s. 179.

¹⁸¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 7.3.1949, s. 148.

¹⁸² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3.1949, s. 170.

¹⁸³ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 7.3.1949, s. 148.

¹⁸⁴ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Františkem Ouřadou ze dne 8.3.1949, s. 200.

v jedné z Jebavého výpovědí z 12. na 19. února, což by také byla sobota, a nelze vyloučit, že zde může paměť i ostatních selhávat.¹⁸⁵

Mezitím byl Voves kontaktován manželkou výpravčího z Hořetic,¹⁸⁶ Věrou Jirátkovou¹⁸⁷, která pravidelně dojížděla za prací do Žatce. Ta mu sdělila, že její strýc pracuje na hlavním štábu a sám je v ilegality zapojen. Byla domluvena schůzka Vovsa, Jebavého a pplk. Siegra, strýce Věry Jirátkové.¹⁸⁸ V Praze na nádraží čekala manželka podplukovníka a Vovsa s Jebavým zavedla přímo k manželovi.¹⁸⁹ Kdy přesně se toto odehrálo, opět není zcela jasné, poněvadž Sieger toto setkání přiřazuje k 9. únoru, kdežto Voves až někdy v týdnu po 12. únoru.¹⁹⁰ Ve svých výpovědích se jak Sieger, tak mjr. Krátký, který se jeho prostřednictvím zapojuje, shodují v počátku své aktivity někdy během února 1949.¹⁹¹ Proti výpovědi Vovsa, Siegra i Krátkého pro změnu stojí výpověď Josefa Gonice, který své zapojení prostřednictvím Siegra a Krátkého datuje již do půlky ledna (snad kolem 20.) a svůj první úkol, který od Siegra obdržel k 2. únoru 1949. Tehdy odjížděl do Brna na služební cestu zúčastnit se aplikačních cvičení a měl zjistit, jaká je vůbec nálada na Moravě a zda je vhodná pro státní převrat. Gonic zde však neměl čas nic zařídit a Siegrovi toto také oznámil.¹⁹² Jelikož se Krátký s Vovsem i Siegre shodují na únorovém datu, nadále se proto budu držet jejich verze výpovědi, i když jistota zde zcela chybí. Ovšem je to pravděpodobné, což musí pro tuto chvíli stačit.

Podplukovník Vilém Sieger pracoval na Hlavním štábu MNO od února 1946. Od ledna roku 1949 byl přidělen na dopravní oddělení, kde se setkává se svými známými, pplk. Josefem Gonicem a mjr. ing. Janem Krátkým. Spolu již předtím několikrát kritizovali některá radikální řešení KSČ, zejména v oblasti sociální a politické. Dle výpovědi Siegra došlo k jeho seznámení s ilegální skupinou čistě z iniciativy neteře Věry a ve chvíli, když mu manželka

---

¹⁸⁵ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3.1949, s.169.

¹⁸⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Jiřím Vovsem ze dne 15.3. 1949, s. 200.

¹⁸⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 121.

¹⁸⁸ Vilém Sieger si změnil příjmení na Sok a v protokolech proto nacházíme obě verze jména, někdy ještě zkomolené na Siegl a podobně.

¹⁸⁹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Jiřím Vovsem ze dne 15.3. 1949, s. 208.

¹⁹⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 121, ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Jiřím Vovsem ze dne 15.3. 1949, s. 208.

¹⁹¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 120. , ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Janem Krátkým ze dne 8.3. 1949, s. 148.

¹⁹² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4, Protokol s Josefem Gonicem ze dne 8.3. 1949, s. 30-32.

oznámila, že k němu s Věrou na MNO přišli i dva pánové, kteří mu chtějí představit ilegální organizaci, „Řekl jsem jí, /manželce/, že je to od Věry bláznivý nápad, zvláště, když obě tyto osoby neznám.“¹⁹³ Nicméně nakonec se svým zapojením souhlasil a hned poté informoval i Krátkého s Gonicem, zdali by také chtěli spolupracovat. Oba se vyjádřili kladně a Krátký se dokonce uvolnil na další schůzku 10. února. Na této schůzce byla probírána otázka posádek z Kralovic, Postoloprta, Podbořan, Žatce a Chomutova. Sieger byl Jebavým pověřen navázat kontakt s posádkou v Milovicích a zjistit stavy zbraní v některých pražských továrnách.¹⁹⁴ Po majoru Krátkém Jebavý požadoval informace o umístění skladů s benzínem, a to hlavně benzínem tankovým (80 oktanovým).¹⁹⁵ Na 12. února si dohodli další setkání, na kterém Siegr oznámil, že na jatkách je uskladněno na 200 pušek, což si ale podle svých vlastních slov vymyslel, aby Jebavého uspokojil.¹⁹⁶ Krátký věděl jen o obyčejném benzínu u autopluky v Karlíně, ovšem o tankovém ne, protože dokumenty k tomuto měl plukovník Wölfel uloženy v pokladně.¹⁹⁷

Ve výpovědi Siegra ani Krátkého není zmínky o nezdařeném převratu 12. února. Je tedy možné, že se oba ohledně doby konání mylí a vše se odehrálo později, což ale zase zmínky o majoru Krátkém i ve výpovědích Jebavého zpochybňují, nebo došlo ke schůzkám v této době, ale o převratu nebyli informováni. Další možností je, že schválně vyšetřovatelům tuto skutečnost zatajili, anebo poslední varianta — že 12. února ve skutečnosti nic naplánováno nebylo. To je také jedna z nezodpovězených otázek této práce. Nadále však budu pracovat s tím, že k převratu dojít mělo a situace vypadala snad následovně.

Po nezdařené akci došlo k dalším několika schůzkám mezi Jebavým, bratry Vovsovými, Vinšem, Ouřadou, Krátkým a snad i Sabelou, a to údajně v Žatci, Kralovicích i Praze v různých kombinacích účastníků. Jebavý byl nespokojen s výsledkem těchto schůzek. Zejména pak s prezentovaným názorem, že postačí asi 800 lidí poslaných do Prahy spolu s 20 tanky. On sám totiž pro úspěšnou akci počítal s asi 4 000 muži a méně mu přišlo riskantní.¹⁹⁸

Schůzka v Kralovicích se konala dne 21. února 1949. Někdy před tímto datem ještě Krátký, Sieger a Gonic diskutovali také o otázce velení, kdo se toho ujme před příjezdem

---

¹⁹³ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 121.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 122 - 128.

¹⁹⁵ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Janem Krátkým ze dne 8.3. 1949, s. 151.

¹⁹⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 122 - 128.

¹⁹⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Janem Krátkým ze dne 8.3. 1949, s. 151.

¹⁹⁸ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 7.3.1949, s. 142-149.

generála Lišky. Gonic měl v této věci jednat s generálem Vejmělkou¹⁹⁹, ale on sám do tohoto úkolu neměl chuť, různě se vymlouval a setkání oddaloval.²⁰⁰ Nakonec se tohoto úkolu musel ujmout sám Siegr, neboť Gonic odmítl tento úkol provést. V Kralovicích se řešila tato otázka velení, přičemž byl navrhnout také generál Borský, který své zapojení po zkontaktování členy skupiny odmítl. Trefně však na této schůzce padlo, snad od někoho z Kralovic, že „*není třeba se nyní starat o nějaké generály, jen když plán akce bude proveden, pak se vždycky někdo najde.*“²⁰¹ Navíc do dvanácti hodin od zahájení akce měl být generál Liška již v Praze, proto tato otázka byla opravdu odložena.²⁰² Zúčastnit se měl být také Hubálek, ale pro nachlazení nakonec nedorazil. Obecně se tato schůzka nevydařila, kvůli mlze dojel Jebavý pozdě, moc věcí probráno nebylo a zásadní rozhodnutí nepadla. Naplánovaná byla další schůzka v Praze u Jebavého v kanceláři Prago – Export.²⁰³

Hubálek tvrdí, že na schůzku do Kralovic nedorazil, protože měl poraněnou ruku a v takové mlze by byla jízda sebevraždou. Františka Řepu, který pro něj přišel, tímto zřejmě velmi rozzlobil, že mu „*ani ruku nepodal.*“²⁰⁴ Druhý den se Jebavý sešel s Hubálkem v restauraci, kde mu Jebavý oznámil, že se stejně kvůli mlze nic neprojednalo a vydali se spolu do bytu Šimáka. Museli na něj chvíli čekat a po jeho příchodu jim sdělil, že navázal přes spojkou kontakt se Stranou práce, což je asi 1 500 dělníků, kteří by se dali také zapojit. Jebavý toto ovšem odmítl a rozhodně se postavil proti kontaktování této skupiny.²⁰⁵

Ve dnech 17. či 18. února kontaktoval Sieger bývalého kpt. Šimka, aby ho napojil na někoho z Milovic. Šimek toto úspěšně zorganizoval a na 27. února byla domluvena schůzka s Karlem z Milovic, poznávacím znamením bylo právě heslo „Karel z Milovic“ a khaki kapesník, který držel Sieger. Měli se společně dostavit na schůzku k Jebavému, ale na to byl Karel z Milovic, neboli škpt. Karel Martínek, příliš opatrný a schůzka byla jen informativní a netrvala dlouho.²⁰⁶

---

¹⁹⁹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Janem Krátkým ze dne 8.3. 1949, s. 152.

²⁰⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4, Protokol s Josefem Gonicem ze dne 8.3. 1949, s. 34.

²⁰¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Janem Krátkým ze dne 8.3. 1949, s. 152.

²⁰² Tamtéž, s. 150-152.

²⁰³ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 7.3.1949, s. 142-149.

²⁰⁴ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Bohuslavem Hubálkem ze dne 4.3.1949, s. 12.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 12-13.

²⁰⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 128.

Koncem února, pravděpodobně 24., byl do celé akce zapojen kapitán František Šlajs z kralovické posádky. Již delší dobu se znal s kpt. Miklasem, který byl posádkovým velitelem v Kralovicích, protože tam byl Šlajs přidělen v listopadu 1948. Miklas věděl o Šlajsově roztrpčení z toho, že nebyl povýšen, a celkové nespokojenosti se situací. Večer 24. února seděl Miklas se Šlajsem v cukrárně, když si k nim přisedl Miklasův známý, kralovický učitel Vinš. Byl představen Šlajsovi, i když od vidění se již znali nějakou dobu. Učitel seznámil nově představeného kapitána s plánem příprav vojenského převratu a ptal se jej, zdali by se rozhodl také spolupracovat. Šlajs vyjádřil ochotu se zapojit a oznámil Vinšovi, že na přelomu února a března jede s rotou na ostré střelby do Milovic. Domluvili si schůzku na 27. února ráno, kde ho Vinš informoval o schůzce další, konané téhož dne večer, která byla plánována hlavně kvůli něj.²⁰⁷

V této době již Šlajs a ostatní věděli, že kralovická posádka v následujícím dni, 28. února, odjede na zmíněné ostré střelby do Milovic a bylo žádoucí, aby se kpt. Šlajs seznámil s milovickou spojkou. Ostré střelby měly trvat do 5. března, a poté se Šlajs s vojáky měl vracet přes Prahu, což byla informace pro organizátory více než zajímavá.²⁰⁸ Hned na začátku se ale plánování Jebavému zkomplikovalo. Ten den se měli sejít u něj, neboť měl jeho bratr s rodinou odjet. Nicméně Jebavého bratr odjezd zrušil, proto bylo nutné flexibilně změnit místo a dát vědět všem účastníkům. Řepa byl pověřen obstaráním náhradních prostor, což se mu s úspěchem podařilo, ovšem bylo ještě nutné účastníky o této změně informovat. Proto se Jebavý rozhodl vytvořit bílé kartičky s nápisem „Pro F“ – pro Františka /patrně Řepu/ „akce S“. Jebavý pak čekal na své adrese a příchozím předával tyto lístky spolu s údaji o nové adrese Anenská č. 2. Řepa na tomto místě lístky sbíral. Jebavý čekal na své adrese až do půl jedenácté, protože očekával příchod Wildashe a Siegra se spojkou z Milovic, kterých se ke své nespokojenosti nedočkal.²⁰⁹ Na schůzce se diskutovalo dosti nekoordinovaně, protože ji ve skutečnosti nikdo pořádně nevedl. Jebavý dal Vovsovi úkol zjistit značku a pásmo vln, na kterých operuje žatecká posádka, aby se tyto údaje mohly případně předat dalším pro potřeby lepší komunikace.²¹⁰ Bylo také rozhodnuto, že převrat bude nejlépe proveditelný 5. března a díky Hubálkovým známým na Wilsonově a Smíchovském nádraží bude na jednom z nich Šlajsův transport zadržen. Další pokyny dostane Šlajs až na místě, zatím mu bylo sděleno

---

²⁰⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Františkem Šlajsem ze dne 6.3. 1949, s. 189- 192.

²⁰⁸ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3.1949, s. 171.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 172-173.

²¹⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 7.3.1949, s. 149.

pouze orientačně, že obsadí blíže nejmenované budovy. Z 200 lidí, které měl Šlajs k dispozici, věřil ve spolehlivost asi 150, na což také Jebavého a ostatní upozornil.²¹¹ Dalším kladem tohoto data byl výběr soboty, kdy dělníci nebudou v továrnách a tím nebudou celou akci ohrožovat.²¹²

Jebavý však v tomto plánu viděl několik problémů. Prvním byl sám Hubálek, který měl zařídit odstavení vagónů, a který by mohl netaktním a nepromyšleným jednáním riskovat úspěch celé akce. Druhým problémem byla rota. Kam umístit plně vyzbrojené vojáky mezi 21. – 24. hodinou? Do třetice nebylo stále jisté, zdali se Milovice zapojí a budou tento plán podporovat. K těmto otázkám majora Jebavého se přidal fakt, že škpt. z Podbořan jede se svou rotou během tohoto týdne na ostrou střelbu do Kynžvartu a nemohl by se akce zúčastnit vůbec. Ze schůzky proto odcházeli snad jen s teoretickou vizí budoucích událostí s tím, že vše bude ještě doladěno a potvrzeno.²¹³

Ve stejném týdnu, ještě před touto schůzkou, přinesl Řepa Jebavému tři opisy Kutlvašrovy obžaloby s tím, že je nutné, aby se tato obžaloba dostala „ven“. Jednu proto Jebavý brzy předává Josefu Dittrichovi a jeho prostřednictvím Wildashovi. Druhou kopii Jebavý dal svému příteli Hyblerovi, který již předchozí době projevil velký zájem o osud generála Píky i Kutlvašra.²¹⁴ Tato zpráva byla ale jen jednou ze sérií informací, které Řepa získával od Strusky, kterému řekl, že je agentem anglické zpravodajské služby, a předával je Jebavému již od července 1948. Takto postupně shromáždil

- zprávu o dobývání uranové rudy v Příbrami
- zprávu o nové továrně v Třinci na dělovou ocel
- dvě šifrované zprávy, kterým nerozuměl a měl odeslat do zahraničí
- zprávu o výrobě tří velkých šoupat v ČKD Vysočany pro SSSR
- dvě obálky, z nichž v jedné byla změna šifrovacího klíče a ve druhé byly exempláře Kutlvašrovy obžaloby, Řepa uvádí, že čtyři, přičemž původním místem určení bylo anglické velvyslanectví, americké velvyslanectví a zahraniční adresa.²¹⁵

---

²¹¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Františkem Šlajsem ze dne 6.3. 1949, s. 195.

²¹² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Janem Krátkým ze dne 8.3. 1949, s. 153.

²¹³ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3.1949, s. 174.

²¹⁴ Tamtéž, s. 172.

²¹⁵ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Františkem Řepou ze dne 6.3.1949, s. 74-75.

Když Sieger nedorazil na pražskou schůzku, zastavil se za ním Jebavý. Po vysvětlení, jak je možné, že nedorazil se spojkou na domluvenou schůzku, řekl Siegrovi Jebavý o nutnosti vypracovat předběžný hrubý plán akce, ve kterém by byly zaneseny objekty na pravém i levém břehu Vltavy plánované obsadit jako první. Tento plán, ač jen provizorní, musí být samotným Jebavým spolu s majorem Krátkým vypracován co nejdříve, aby posádky v Žatci a hlavně v Milovicích měly představu o provedení převratu.²¹⁶ Se Siegreem si domluvil další schůzku, na kterou bude přivedena milovická spojka. Bohužel Sieger onemocněl a tato schůzka byla proto odložena. Brzy si ji ovšem nahradili a došlo konečně k setkání Jebavého s Karlem Martínkem za přítomnosti Siegera. Jebavý se dotazoval na stav v Milovicích a dozvěděl se, že v Milovicích nejsou tanky, jen obrněná vozidla a pěchota. Rozloučili se s tím, že Karel Martínek zjistí více informací a setká se s Jebavým opět 7. března, k čemuž již nedošlo.²¹⁷

Dne 1. března si Jebavý domluvil přes telefon schůzku s Hubálkem, kterému večer řekl, aby upustil od původního plánu zdržení Šlajsových vojáků na nádraží odstavením vagónu dne 5. března. Hubálkovi se ale odklad vůbec nelíbil a na dotaz, proč na převrat tak spěchá, odpověděl, že mu přišlo od zmocněnce národní správy vyrozumění o nutnosti do čtvrtka /3. března/ předložit všechny účty ke své obchodní činnosti. Hubálek však toto udělat nemůže, neboť by se zřejmě přišlo na nějaké nesrovnalosti. Další možnost kromě převratu viděl jen v útěku za hranice nebo schování se snad u Šimáka. Domluvili si proto na čtvrtek další schůzku i se Šimákem.²¹⁸ Na této, či jedné z předchozích schůzek měl být propracován plán převratu, kdy Jebavý měl být velitelem složky vojenské a Hubálek civilní. Domluvili si také, že jednotky začnou postupovat ve směru od Dejvic, ale protože nakonec postrádali Hubálkovu civilní složku ve slibované míře, bylo rozhodnuto o útoku z obou stran – východu i západu. Shodli se, že po převratu by měl být požádán prezident Klement Gottwald nebo ministr vnitra Václav Nosek, aby promluvili k občanům a zabránili zbytečnému krveprolití.²¹⁹ V rozhlase měla také zaznít proklamace k lidu a po vhodných projevech měl promluvit i pražský arcibiskup Beran.²²⁰

---

²¹⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3.1949, s. 174.

²¹⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 7.3.1949, s. 150-151.

²¹⁸ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3.1949, s. 175.

²¹⁹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Bohuslavem Hubálkem ze dne 4.3.1949, s. 18.

²²⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 132.

Ve stejný den se konala další schůzka mezi Jebavým, Siegrem a Krátkým. Jebavý zde informoval o navázání kontaktu s Milovicemi a také o tom, že definitivní datum převratu bylo stanoveno na noc z 8. na 9. března, protože od žatecké posádky dostal ultimátum.²²¹ Možnost převratu 5. března Jebavý opustil zřejmě hned 2. března, kdy o tomto informoval Vovsa, protože v Milovicích podle něj něco nebylo v pořádku.²²² Dalšího dne, 3. března, si domluvil Jebavý schůzku s Hubálkem a Šimákem, zejména zřejmě ohledně Hubálkova problému s obchodem, ale na tuto schůzku k Šimákovi Jebavý nedorazil, protože při příchodu zpozoroval auto – červený Tudor – a měl podezření, že by v něm mohla být policie a tak celá akce prozrazena. Proto jen vstoupil do vchodu a za chvíli hned zase vyšel. Zašel alespoň za Siegrem, aby na zítřek, pátek 4. března, domluvil schůzku s Krátkým.²²³

Tentýž den šel Sabela na obhlídku nakládací rampy v Žatci a poté zašel k Vovsovi na pivo, který ho ve své restauraci informoval, že je akce odložena na 8. březen. O dva dny později, 5. března, volal Sabelovi jeden ze zapojených členů, aby domluvil schůzku Sabely s Vovsem, týž den o půl dvanácté. Potkali se ještě na cestě na schůzku a Voves potvrdil datum převratu na noc z 8. na 9. března. Při té příležitosti dal Sabelovi několik úkolů. Měl navázat kontakt s Milovicemi na stanovené vlnové délce (v pramenech se uvádí dílec 2 ½ stanice 19) ve 23.00 v den převratu 8. března. Milovice budou volat „Josef volá Kováře – spěchá“ a zopakují toto heslo dvakrát. Na to má Žatec odpovídat „Karel volá Kováře – spěchá“ což bude signál k zahájení akce. Voves ještě dodal, že tanky z Žatce nebudou potřeba, protože přijedou z Milovic.²²⁴ Jaké tanky ovšem mají přijet z Milovic, je nejasné, poněvadž již v předchozím textu cituji Jebavého výpověď o setkání s milovickou spojkou, která ho informuje, že v Milovicích nejsou tanky, jen obrněná vozidla a pěchota.

Převrat byl již podruhé odložen, a ač Žatecký ve svých výpovědích popírá skoro jakoukoli účast /při konfrontaci s Jebavým většinou uvádí, že se té či oné schůzky účastnil, ale debaty již nikoli, popřípadě zcela popírá své zapojení ve věci navázání kontaktu s Podbořanskou posádkou²²⁵/. Voves zaznamenává telefonát Žateckého, který mu měl francouzsky říci po opětovném odložení akce: „vyříd' Mílovi /Jebavému/, aby si z nás nedělal

---

²²¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Janem Krátkým ze dne 8.3. 1949, s. 154.

²²² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Jiřím Vovsem ze dne 7.3. 1949, s. 200.

²²³ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3.1949, s. 175.

²²⁴ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Karlem Sabelou ze dne 4.3.1949, s. 181.

²²⁵ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-3, Zápis o konfrontaci Miloslava Jebavého a Václava Žateckého ze dne 7.4.1949, s. 4-6.

*blázný, já už pro ostudu, kterou mám v obci, nemohu vyjít ven, měl jsem u nás /v Němčanech/ všechno komplet zorganizované, traktory na převoz lidí do Podbořan připraveny a očekával jsem společně s mými lidmi a Volyňskými Čechy výzvu rozhlasem k povstání až do 24.00 a potom s nimi popíjel asi do 4 hodin.*²²⁶ Z tohoto citátu je již patrná nervozita, která s největší pravděpodobností začala u organizátorů stoupat. Je sice pravděpodobné, že si Voves již přesné znění nepamatoval, obsah a tón mu, jak se domnívám, můžeme věřit. Celá akce začala trvat až příliš dlouho a čekalo se na chvíli, která nakonec nikdy nepřišla.

Dne 4. března Krátký opravdu navštívil Jebavého v práci, a ten mu ukázal plánec Prahy s vyznačenými budovami a informacemi o množství lidí a tanků potřebným k obsazení.²²⁷ Podle Jebavého ovšem toto vyznačování probíhalo za spolupráce Krátkého. Počítali s účastí asi 4 000 ozbrojených vojáků, *nějakými* tanky a pancéřovými vozy. Od druhého dne se měly také zapojit stíhačky, aby hlídaly zejména pohraniční oblasti – zdali se nechystá protiakce ze strany SSSR. V konečné fázi mělo vypadat zapojení posádek asi takto: Přes Vovsa napojení Žatce, Loun, Bíliny, Podbořan a Volyňských Čechů; přes Vinše Kralovice, Rakovník, Beroun, Pardubice a snad i nějaká skupina letců; přes Siegera Milovice a přes Šimáka Sbor národní bezpečnosti.²²⁸

Snad 5. března měl ještě Šimák schůzku se spojkou a šli za Hubálkem. Tato spojka navrhla, aby k Hubálkovi zašla sama a podívala se, jestli je vše v pořádku, protože ji zde nikdo nezná. Šimák souhlasil, dům Hubálka ukázal a čekal na křižovatce. Nikdo se ovšem delší dobu nevracel, proto se šel podívat k domu sám. Viděl dva muže, kteří již odnášejí písemnosti a poznal i vzduchovku Hubálkova syna, což ho jen utvrdilo, že se jedná o domovní prohlídku. Spojku zahlédl brzy poté, přičemž před ní šel jeden muž a za ní dva, z čehož soudil, že je sledována. Sám nasedl do tramvaje a na jedné ze zastávek telefonem zavolał Hubálkovi do kanceláře. Zjistil, že s ním mluví cizí hlas, proto zavěsil a odjel k bratrovi. Zde povečeřel a druhý den na radu bratra odešel do služby. Zde byl 6. března ráno zatčen.²²⁹

Major Krátký se ještě na poslední chvíli pokoušel o zapojení další posádky, tentokrát v Plzni. Podle Siegra mu o tomto svém pokusu Krátký řekl 5. března, den poté co mu oznámil změnu termínu převratu na 8. března, a vyrazil do Plzně 6. března. Po návratu opět navštívil

---

²²⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Jiřím Vovsem ze dne 8.4. 1949, s. 236.

²²⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Janem Krátkým ze dne 8.3. 1949, s. 154.

²²⁸ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3.1949, s. 183.

²²⁹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Václavem Šimákem, ze dne 30.3.1949, s. 47-48.

Siegra a dosti roztrpčen mu na dotaz, jak to dopadlo, odpovídá, že „*mimo jednoho jsou všichni bábovky*.“²³⁰ Ovšem jak to bylo s Plzní, je otázka. Podle jiných částí spisu už totiž měla být Plzeň prostřednictvím Sabely dávno zapojena. Sabela měl skrze Ladislava Šilhánka, desátníka své roty, získat kontakt na plzeňskou posádku. Šilhánek sice v prvním protokolu vše zapírá²³¹, ovšem celý výslech byl přerušena a Šilhánek byl pravděpodobně ručně a stručně poučen, o čem a jak má vypovídat. V další části proto hovoří o otázkách Sabely na spolehlivost roty v Žatci a žádá ho o kontakt do Plzně. Ten mu Šilhánek nemůže dát, na což později Sabela reaguje, že to nevádí, protože to již není potřeba.²³² Sabela ve své výpovědi líčí situaci trochu jinak, a to ve smyslu, že naopak Šilhánek jej informuje, že je také napojen na obdobnou ilegální organizaci z Plzně.²³³ Plzeň měla být napojena skrze Jana Proksu, kterému měl důvěřovat Sabela a upozornit na něj Šilhánka. Šilhánek měl na tohoto pracovníka Škodových závodů v Plzni navázat kontakt a zjistit, kolik je ve Škodových závodech tanků, kde se nachází střelivo a jak vypadají poměry v Plzni. Také měl Proksu požádat o navázání kontaktu s dalšími spolehlivými lidmi.²³⁴ Dalším zapojeným z Plzně byl Drahoslav Skála, pracující toho času u vojenské hudby, který měl být taktéž o převratu informován a jeho úkolem bylo shánět spolehlivé lidi v okolí.²³⁵ Objektivně zjistit, jak to bylo se zapojením Plzně, je opět velmi složité. Jisté je pouze, že tresty pro Plzeňské vojáky padly také vysoké a sám Šilhánek odcházel od soudu s doživotním trestem.²³⁶

Podle Krátkého mělo vypadat samotné obsazení budov během převratu takto:

Krátký dostane telefonátem od Seifrtů informaci, že převrat se koná. Milovická skupina, která bude obsazovat pravý břeh Vltavy, měla být vedena škpt. Martínkem a na své spojky, které je dovedou do Prahy, měla narazit na silnici mezi Nehvizdama a Dolníma Počernicema. Žatecká skupina, vedená Vovsem, se měla skládat z posádek ze Žatce, Chomutova, Podbořan a Kralovic s tím, že se všechny setkají v Žatci a spolu vyrazí do Prahy. V prostoru Dlouhá míle na ně bude čekat Jebavý spolu se spojkami, které je po menších

²³⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 146.

²³¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-9, Protokol s Ladislavem Šilhánkem ze dne 8.3. 1949, s. 22.

²³² Tamtéž, s. 27.

²³³ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Karlem Sabelou ze dne 4.3.1949, s. 172.

²³⁴ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-9, Dodatkový protokol s Ladislavem Šilhánkem ze dne 16.3. 1949, s. 29-34.

²³⁵ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-10, Dodatkový protokol s Drahoslavem Skálou ze dne 17.3. 1949, s. 50-52.

²³⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-9, Rozsudek jménem republiky státního soudu v Praze dne 17.6. 1949, s. 199.

skupinách odvedou do Prahy.²³⁷ Tyto spojky na výpadových silnicích měl zajistit Šimák s Hubálkem po dvaceti mužích, kteří budou obrněným jednotkám dělat spolehlivé průvodce.²³⁸ Sieger si vzpomíná ze schůzky s Krátkým 6. března na konkrétní budovy, které měly být obsazovány. Na levém břehu Vltavy: Ministerstvo národní obrany, Hlavní štáb, Hrad, Hradčanské velitelství SNB, Smíchovské nádraží, garáže autoroty MNO, garáže 5. oddělení, elektrárna v Holešově, blok tzv. vládních domů v Dejvicích, elektrické podniky, ministerstvo vnitra, zemské velitelství SNB s garážemi, kasárny na Smíchově a vysílací stanice na Smíchově. Na pravém břehu Vltavy to byly tyto budovy: Továrny ČKD, Zbrojnice Vršovice, kasárny SNB, hotel Ariel, Pankrácká věznice, vozovna Pankrác, SNB na Národní třídě, Bartolomějská a Dittrichova ulice, nádraží Libeň, poštovní centrála na Žižkově, rozhlas a sekretariát KSČ.²³⁹

Obsazení MNO a Hlavního štábu mělo být provedeno Krátkým, Siegrem a Gonicem. Tank měl prolomit vrata, díky čemuž mužstvo vnikne do budovy a obsadí strážnici spolu s místností pro dozorčí službou. Z obsazovací jednotky budou vytvořeny hlídky u každého vchodu po dvou mužích a tanky zajistí budovu zvenčí. Ještě během noci dojde k zajištění Bedřicha Reicina, zbytek zajištění osob se měl odehrát až ráno. Ani vojenské ani civilní osoby nebudou puštěny do práce na hlavním štábu či MNO.²⁴⁰ Již dříve Krátký, Sieger, Gonic a šrtm. Dratva provedli hodnocení důstojníků z Hlavního štábu a Ministerstva národní obrany.²⁴¹ Podle toho měl Krátký se Siegrem z nevpouštěných zaměstnanců do Hlavního štábu vyvolat ty, které již dříve ohodnotili jako spolehlivé a mají pro ně již nějaké místo. Podobně to má vypadat i na MNO.²⁴² Zajištěn měl být ministr národní obrany, armádní generál Ludvík Svoboda, a sesazen náčelník Hlavního štábu²⁴³, armádní generál Šimon Drgáč.²⁴⁴ (Náčelníkem Hlavního štábu byl mezi lety 1948-1950, kdy byl odvolán. Paradoxně sám byl zatčen v jednom z posledních politických procesů roku 1954, a pro sabotování výstavby

---

²³⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Janem Krátkým ze dne 8.3. 1949, s. 155 - 156.

²³⁸ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Václavem Šimákem, ze dne 30.3.1949, s. 47.

²³⁹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 133.

²⁴⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Janem Krátkým ze dne 8.3. 1949, s. 156 – 157.

²⁴¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 134.

²⁴² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Janem Krátkým ze dne 8.3. 1949, s. 156 – 157.

²⁴³ Tamtéž.

²⁴⁴ *Personální přehledy poválečné armády*, <http://armada.vojenstvi.cz/povalecna/personalie/1.htm#mno>, 30.3.2011.

armády odsouzen k 24 letům vězení, ze kterých ve vězení strávil pouze dva²⁴⁵). Krátký na jeho místo navrhoval plk. Krista, který je v tuto chvíli v Brně, a i když už v armádě neslouží, je podle Krátkého schopný a spolehlivý.²⁴⁶ Do pohraničí budou vyslány posádky, které se přímo převratu nezúčastní, aby hlídaly překračování hranic Němci za účelem loupeží.²⁴⁷

Plánek se zakreslenými budovami a počty tanků a vojáků potřebných k obsazení měl mjr. Krátký několikrát překreslit a 7. března je rozdat jednotlivým velitelům.²⁴⁸

Plán byl propracován pouze na úsek několika hodin po převratu, protože další koordinace bude provedena samotným generálem Liškou, který se vrátí ze zahraničí.²⁴⁹ V případě, že by nedorazil letadlem vyslaným z ruzyňského letiště včas, v nepřítomnosti ho měl zastoupit v té době již osvobozený generál Kutlvašr nebo Píka. Minimálně jeden další rok by byla v čele státu nepolitická vláda složená z odborníků a po této době svobodné volby. Odbory měly být odpolitizovány a politické strany neobnoveny.²⁵⁰ Byly zde také návrhy na obsazení ministerských postů. Ministrem vnitra se měl stát generál Bartík, ministerstvo zahraničí mělo být obsazeno buď Dr. Procházkou nebo Dr. Koželuhovou, ministerstvo výživy Václavem Majerem,²⁵¹ ministrem financí měl být profesor Macek a ministr spravedlnosti znovu Prokop Drtina.²⁵²

Takto měl v obrysech vypadat plán převratu spolu se zásadními zlomy, které nastaly v době od září 1948, kam můžeme klást prvopočátky celé akce, až do března 1949, kdy byly sepsány protokoly se zatčenými iniciátory. Jak jsem snad jasně ukázala, na několika místech je tento plán postaven trochu na vodě a některé myšlenky se zdají být nereálné. Chtěl Miloslav Jebavý skutečně takto převrat provést? A byl právě on srdcem a duší celé skupiny? Domnívám se, že nikoli úplně. Myšlenka, že jde o provokaci Vojenského obranného zpravodajství nenapadla jen historiky bádající nad spisy, ale také samotné „řadové“ účastníky puče.

---

²⁴⁵ BÍLEK, J. – LÁNÍK, J. – ŠACH, J. *Historie československé armády 6. Československá armáda v prvním poválečném desetiletí květen 1945-květen 1955*. Praha 2006, s. 100.

²⁴⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 134.

²⁴⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3.1949, s. 183.

²⁴⁸ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 133.

²⁴⁹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Janem Krátkým ze dne 8.3. 1949, s. 156 – 157.

²⁵⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3.1949, s. 183.

²⁵¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 138.

²⁵² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3.1949, s. 184.

Na závěr této podkapitoly nechám promluvit pamětníka Josefa Kováříka, který nastoupil v říjnu 1948 ke 4. tankové rotě pod velení kapitána Sabely, a sám po odhalení puče skončil s trestem 12 let žaláře. „*Je dokázáno, že toto bylo, předpokládám, částečně organizované vojenským zpravodajstvím, vojenskýma estébákama. Jak mělo přijít k termínu vyjetí na Prahu, dva dny předtím se to všechno likvidovalo. Když jsem byl na Pankráci v roce 1949, tak na vedlejší cele byl podplukovník, starý pán to byl, a o něm se právě říkalo, že on má v této zradě prsty. Oni ho popravili potom, protože takoví lidé jinak nekončí...*“²⁵³ Na kterého podplukovníka má Kovářík podezření není zatím známo. V tomto případě na šibenici skončilo pět mužů, z čehož byli dva podplukovníci. Vilém Sieger/Sok a Josef Gonic. Oba se narodili v roce 1902 a jen sotva by mohl být některý z nich popisován ve svých necelých padesáti letech jako „starý pán“. Tímto už ovšem předbíhám další kapitolu, která se bude zabývat odsouzením hlavní skupiny Akce Březen a shrnutím případu jako celku.

3.4. „...já jsem se stal činitelem pracujícím proti dnešnímu státoprávnímu zřízení...“²⁵⁴

Zatýkání čelních představitelů proběhlo v prvních březnových dnech roku 1949. Zápisy o zatčení se sice občas vyskytují dvakrát a uvádějí různá data, přesto se zde pokusím alespoň o naznačení, jak s největší pravděpodobností proběhlo zatýkání některých osob z hlavní skupiny v chronologické řadě. Prvním zatčeným organizátorem byl pravděpodobně Vladimír Struska, a to dne 4. března v devět hodin večer.²⁵⁵ Hned Struska má další zápis o zatčení také o dva dny později, 6. března ve čtyři hodiny.²⁵⁶ Ke kterému datu se přiklonit je ovšem nejisté, jelikož první protokol s Vladimírem Struskou je sepsán 3. března²⁵⁷, další 5. března²⁵⁸, 6. března²⁵⁹ atd. Po Struskovi byl zatčen zřejmě Bohuslav Hubálek 5. března ve

²⁵³ *Josef Kovářík, příběh pamětníka, přepis natáčení ze sbírky Post Bellum.* <http://www.pametnaroda.cz/data/witness/716/recording/266-transcript.htm>, 4.4.2010.

²⁵⁴ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 10.3.1949, s. 155.

²⁵⁵ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4, Zápis o zatčení Vladimíra Strusky ze dne 4.3.1949.

²⁵⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4, Zápis o zatčení Vladimíra Strusky ze dne 6.3.1949.

²⁵⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vladimírem Struskou ze dne 3.3.1949, s. 103.

²⁵⁸ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vladimírem Struskou ze dne 5.3.1949, s. 110.

²⁵⁹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vladimírem Struskou ze dne 6.3.1949, s. 107.

14.00²⁶⁰, již den předtím byla u něj provedena domovní prohlídka²⁶¹. Dne 6. března v 11.15 byl zatčen i Miloslav Jebavý, a to vrchním strážmistrem Svobodou a praporčíkem Jiskrou.²⁶² Existuje ovšem také zápis o jeho zatčení z 11. března v 10.30²⁶³, ale domnívám se, že by bylo logické Jebavého zatknout co nejdříve a ne až jako posledního z celé skupiny, proto se přikláním k datu 6. března. Ve stejný den byl také zatčen Václav Šimák (chybí hodina zatčení)²⁶⁴ a František Řepa v 6.30.²⁶⁵ O den později v 6.00 Jiří Voves²⁶⁶, v 7.00 Antonín Vinš²⁶⁷ a ve 24.00 také Stanislav Körner.²⁶⁸ Dne 8. března v 23.30 byl zatčen i František Ouřada²⁶⁹ a poslední zápis o zatčení člena hlavní skupiny, který se mi podařilo nalézt, je Jan Seifrt zatčený 10. března, přičemž hodina opět chybí.²⁷⁰ Kromě zmíněných patří do hlavní skupiny dalších pět jmen: podplukovníci Vilém Sok a Josef Gonic, major Jan Krátký a dva kapitáni, Karel Sabela a František Šlajs. Jejich zápisy o zatčení ve spise nejsou, ale k jejich zatčení došlo zjevně v téže době, jelikož první výsledky těchto mužů můžeme ve spise nalézt v rozmezí 4.-8. března.²⁷¹ Poté následovaly měsíce plné vyšetřování, výsledků a „zpracovávání“ zatčených. Nejlepším svědectvím o tom, jak takové metody vyšetřovatelů fungovaly, jsou protokoly sepsané s vyšetřovanými, které znějí zcela nepřirozeně, šroubovaně a naučeně a pravděpodobně jsou zpracovány na základě tzv. otázkových protokolů sovětských poradců. Pro ukázkou jsem vybrala několik pasáží, které, dle mého názoru, jasně ukazují naučené fráze připravované pro pozdější proces a bez fyzického a psychického týrání jistě spolu také se strachem o budoucnost by je jen stěží soudný člověk při výslechu vyslovil.

---

²⁶⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4, Zápis o zatčení Bohuslava Hubálka ze dne 5.3.1949.

²⁶¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4, Příkaz Krajského velitelství STB k domovní prohlídce u Bohuslava Hubálka ze dne 4.3.1949.

²⁶² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV_Operativní podsvazek 01, Zápis o zatčení Miloslava Jebavého ze dne 6.3.1949, s. 22.

²⁶³ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4, Zápis o zatčení Miloslava Jebavého ze dne 11.3.1949.

²⁶⁴ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4, Zápis o zatčení Václava Šimáka ze dne 6.3.1949.

²⁶⁵ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4, Zápis o zatčení Františka Řepy ze dne 6.3.1949.

²⁶⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4, Zápis o zatčení Jiřího Vovse ze dne 7.3.1949.

²⁶⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4, Zápis o zatčení Antonína Vinše ze dne 7.3.1949.

²⁶⁸ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4, Zápis o zatčení Stanislava Körnera ze dne 7.3.1949.

²⁶⁹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4, Zápis o zatčení Františka Ouřady ze dne 8.3.1949.

²⁷⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4, Zápis o zatčení Jana Seifrt ze dne 10.3.1949.

²⁷¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV_Operativní podsvazek 3, Seznam dokumentů, s. I.

Miloslav Jebavý:

„Připomínám, že vlastně touto návštěvou nastala doba, kdy já jsem se stal činitelem pracujícím proti dnešnímu státoprávnímu zřízení.“²⁷²

„Dodatkem upozorňuji, že veškeré skutečnosti jsem již udal po pravdě do svého protokolu a tyto mohu osobně na puči zúčastněným kdykoli dokázat, případně před soudem odpřísáhnout.“²⁷³

„Postrádal jsem jakéhokoli politického vzdělání a nikdy jsem se politického života nezúčastnil a ježto jsem byl od r. 1930 v zahraničí, pokládal jsem západní demokracie, ač jistě ne za ideální, alespoň za svobodné a zavrhoval jako diktaturu vše, co se mi zdálo omezováním svobody. Dnes, kdy leccos mi bylo objasněno, a kdy se začínám dívat na různé věci jinak, chápu, že jsem neměl práva jednati uvedeným způsobem, uvědomuji si, že provedením akce by bývala ohrožena spousta lidských životů a mohl vzniknouti chaos a že prakticky celá akce neměla naděje na takový úspěch, jaký by mohl být prospěšný celému národu, ač to bylo mým úmyslem a jistě také veliké většiny zúčastněných. Lituji svého činu, ne ze strachu před trestem, ale proto, že jsem dosud měl čisté svědomí vykonané povinnosti. Lituji zvláště proto, že mně nezbude ani možnost napravit tento můj čin a tím se rehabilitovat alespoň částečně v očích svých spoluobčanů, ač rád bych udělal cokoliv, abych toho dosáhl.“²⁷⁴

Jiří Voves:

„Žatecká posádka, respektive naše ilegální organizace.“²⁷⁵

„Závěrem uvádím, že jsem aktivně spolupůsobil při organizování i působení ilegální organizace v Žatci, ve které jsem vykonával z popudu Jebavého spojku. Za účelem ilegálních schůzek uvedené organizace propůjčoval jsem vědomě k tomuto účelu svůj byt, ačkoliv jsem dobře věděl, že úkolem této organizace je svrhnouti stávající lidově-demokratický režim

²⁷² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 10.3.1949, s. 155.

²⁷³ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 23.3.1949, s. 142.

²⁷⁴ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 12.3.1949, s. 189.

²⁷⁵ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Jiřím Vovsem ze dne 9.3.1949, s. 200.

násilím. Sám jsem se rovněž zúčastnil přípravy ozbrojeného povstání proti státu, z důvodu, že jsem se státním zřízením nesouhlasil.“²⁷⁶

Bohuslav Hubálek:

„Podotýkám, že jsem Menšíka informoval o naší přípravě k ilegální a podvratné činnosti.“²⁷⁷

Z těchto několika příkladů je patrné, že o objektivní výsledky zde, jako v mnoha dalších případech, rozhodně nešlo a velkou roli sehrály i důvody s případem vůbec nesouvisející. Vyšetřovatelé předem věděli, jaké informace a jakým způsobem potřebují z vyšetřovaných získat a ne jeden protokol je uváděn slovy „*po napomenutí k udání pravdy*“. Takovéto napomenutí mělo jistě mnoho podob. Pro názornost zde uvedu dvě citace, jakou měla tato spravedlnost tvář. První bude z druhé strany, tedy od pracovníka obranného zpravodajství. „*V další akci, známé pod názvem Březnová akce, ve které šlo asi o 150 zajištěných osob, dostal škt. Pergl a pplk. Součka rozkaz, aby vždy, když mu bude v této akci dána zajištěná osoba, tuto patřičným způsobem přijal, což znamenalo tolik, že škt. Pergl ji hned po příchodu do vazby vysvlékl do naha a zbil obuškem. Mezi zajištěnými byl i pplk. Sok Sieger, na kterého bití mělo takový vliv, že vyslychající orgány (Bohata a Peleška) vynutily na něm doznání. Jmenovaného přímo bestiálním způsobem zbili uvedení orgánové, a to tak, že ve tváři byl úplně černý a při výslechu po dobu asi 14 dní jen velmi těžko si mohl sednout na stoličku.*“²⁷⁸ Na vlastní kůži to poznal Jan Kovářík. „*Tam jsme spali na zemi celou noc. Strážě tam byly asi čtyři, jak jsme se pohli, bylo zle, na záchod horko těžko a druhý den nás vezli k výslechu a už to začalo: ‚Pojd' sem, pojd' sem! Cos to říkal, že bude fajn, že s váma půjdu?‘ A už jsem jich dostával pendrečiskem, už jsem jich dostával. No tož vybuchal se a pak nás hned odvezli z toho Domečku na Pankrác.*“²⁷⁹

---

²⁷⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Jiřím Vovsem ze dne 15.3.1949, s. 237

²⁷⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Bohuslavem Hubálkem ze dne 4.3.1949, s. 7.

²⁷⁸ KAPLAN, K. – PALEČEK, P. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno 2008, s. 93 – 94.

²⁷⁹ *Josef Kovářík, příběh pamětníka, přepis natáčení ze sbírky Post Bellum.*

<http://www.pametnaroda.cz/data/witness/716/recording/266-transcript.htm>, 4.4.2010.

Výslechu se nevyhnul také další, zahraniční aktér celého procesu Philip Cedric Thomas Wildash. Tento britský vicekonzul, narozen 23. srpna 1916²⁸⁰, byl také důvodem výměny zahraničních nót mezi Velkou Británií a Československem. Ve spise se nachází přepis výslechu kpt. Wildashe, který se asi vyslychajícím opravdu moc nelíbil. Wildash se totiž dovolává mezinárodního práva a odmítá jakákoli obvinění a zejména pak odpovídat na jakékoli otázky bez předchozí rozmluvy s britským konzulem. Zpočátku chce Wildash právníka, ale je mu oznámeno, že obviněný při předběžném vyšetřování nemá práva, aby byl zastupován právním zástupcem, nebo aby ten byl přítomen výslechu. Vzápětí na to ovšem ujišťuje konzula, že nebyl ani zatčen, ani zadržen, ale jen pozván k výslechu, kterého se přece účastní dobrovolně. Jak dobrovolná a přátelská rozmluva mezi Wildashem a vyšetřujícím probíhala, je patrné například z této části výpovědi. „Vyšetřovatel: *Sdělte prosím p. Wildashovi, vzhledem k tomu, že jsme měli ohled k jeho rodině, nezatkli jsme služební osoby... míní-li však setrvati na svém stanovisku, budeme nuceni od tohoto ohledu upustit, abychom si opatřili informace, které nám p. Wildash zapírá.* Wildash : *Mám to považovat za hrozbu?* Vyšetřovatel: *Naprosto ne, pouze za konstatování situace, jaká před námi stojí.*“²⁸¹ Výslech, který trval od 11.30 do 14.45²⁸², nepřinesl prakticky žádné zajímavé informace. Wildash byl ochoten mluvit pouze o mezinárodním právu, díky čemuž docházelo i k úsměvným výměnám informací, jako například „Wildash: *Podle mého názoru otázka mezinárodního práva není diskuze, protože mezinárodní právo je mezinárodní právo.* Vyšetřovatel: *S tím názorem Mr. Wildashe nesporně budou souhlasit všichni rozumní lidé, a proto se mu neodvažují odporovat. Mezinárodní právo je skutečně mezinárodní právo.*“²⁸³ Během konfrontace s Jebavým se Wildash také odmítl jakkoli vyjadřovat a vyšetřovatelům nezbylo nic jiného, než pana vicekonzula poslat po více jak šesti hodinách (přišli si pro něj v 8.40²⁸⁴) zpátky domů.

Vláda Jeho Veličenstva ovšem podala v nótě stížnost ve věci zatčení Wildashe a způsobu jeho provedení, protože to zcela odporovalo normálním mezinárodním zvyklostem a zdvořilosti. A to zejména „*přístup policie do soukromého bytu konzulárního úředníka bez předcházejícího uvědomění diplomatického úřadu...jeho předvedení na policii a dání mu na*

---

²⁸⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV_Operativní podsvazek 9, Diplomatický protokol ze dne 26.10.1948, s. 13.

²⁸¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV_Operativní podsvazek 9, Přepis výslechu datum chybí, s. 26.

²⁸² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV_Operativní podsvazek 9, Diplomatická nota ze dne 28.3.1949, s. 19.

²⁸³ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV_Operativní podsvazek 9, Přepis výslechu datum chybí, s. 28.

²⁸⁴ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV_Operativní podsvazek 9, Diplomatická nota ze dne 28.3.1949, s. 19.

srozuměnou, nebude-li ochoten odpovídat na otázky, může býti také jeho žena zatčena... a konečně vyhrožovat mu těžkými následky, jestliže zůstane v zemi déle než 24 hodin.“²⁸⁵ Vláda Jeho veličenstva také odmítla touto nótou obvinění vznesená ministerstvem zahraničních věcí proti ní, že prostřednictvím britského velvyslance napomáhala vzpouře v Československu. „Pokud se týká britského úřadu v Československu, vláda Jeho veličenstva pokládá případ p. Wildashe za vyvrcholení série neomluvitelných činů, namířených proti misi Jeho Veličenstva a ještě jednou protestuje proti svévolnému způsobu, jakým je s příslušníky britskými... nakládáno v Československu.“²⁸⁶ Podle Československé nóty došlo ale zřejmě k více výměnám, neboť ta, která je přiložena ke spisu, reaguje spíše na jinou, také stěžující si britskou reakci, ve které pravděpodobně došlo také ke stížnostem na ranní hodinu, ve které do bytu Wildashe přišli, a nepravost obvinění, která byla proti Wildashovi vznesena. Československá strana reaguje dle mého názoru dosti nekompromisně. „Je přirozené, že chystaný zákrok nebyl Wildashovi předem ohlášen. Došlo k němu v 8.40, tedy době, která v Československu ani zdaleka není považována za časnou hodinu ranní. V té době jsou všichni pracující v Československé republice již hezkou chvílí na svých pracovištích... Chování Wildashe za výslechu, zejména pak při konfrontaci, jasně svědčilo o tom, že jeho vina je mu známa. Wildash se při výslechu chvěl, potil a měnil barvu obličeje.“²⁸⁷

Pro Československé vyšetřovatele byl Wildash vinen, ale nebyl terčem jejich hlavního útoku. Posloužil k tomu, aby celá činnost byla navázána na zahraniční zpravodajství a obvinění mohli kromě velezrady očekávat také vyzvědačství. Wildash skutečně republiku opustil a ve spise o jeho osudech více není zmínka.

Státní prokuratura podala 22. dubna, kdy již strávili více jak měsíc ve vazbě, trestní oznámení na Jebavého, Vovsa, Hubálka, Šimáka, Řepu, Strusku, Seifrtu, Soka, Krátkého, Sabelu, Gonice, Šlajse, Ouřadu, Körnera a Vinše. Podezřelí byli z pokusu o zničení a rozvrácení lidově-demokratické republiky a násilného znemožnění ústavní činnosti prezidenta republiky a vlády, ze vzájemného spolčení, styku s cizí mocí a vyzvídání státního tajemství.²⁸⁸

---

²⁸⁵ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV_Operativní podsvazek 9, Nóta č. 57 datum chybí, s. 15.

²⁸⁶ Tamtéž.

²⁸⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV_Operativní podsvazek 9, Diplomatická nota ze dne 28.3.1949, s. 19.

²⁸⁸ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Trestní oznámení ze dne 22.4.1949, s. 8-12.

O šest dní později, 28. dubna, byli vězni Voves, Hubálek, Šimák, Struska, Ouřada, Körner a Vinš předáni z věznice KV- StB do věznice státního soudu v Praze.²⁸⁹

Obžaloba těchto 15 mužů byla podána Státní prokuraturou v Praze ke státnímu soudu po necelém měsíci dne 20. května a podepsal ji gen. just. Jan Vaněk.

- i. Jebavý, Voves, Řepa a Seifert byli obžalováni, že chtěli odcizit letadlo a v cizině se připojit k protistátní československé emigraci.
- ii. Všichni, že „v *intencích zrádné protistátní emigrace a zbytku domácí kapitalistické třídy a v přímém spojení s důstojníkem ofensivního zpravodajství jisté západní velmoci utvořili, respektive spojili dvě ilegální skupiny za tím účelem, aby provedli protistátní puč.*“²⁹⁰
- iii. Všichni kromě Ouřady, Körnera a Seiferta se dohodli, že tato ilegální skupina bude sbírat zprávy zejména z oboru bezpečnosti a dále je předávat, přičemž ale tito tři o tomto věděli a podporovali ostatní.²⁹¹

Jednotliví obžalovaní čelili těmto obviněním:

Miloslav Jebavý - shromažďoval zprávy pro cizí zpravodajskou službu, vedle Hubálka byl druhým vedoucím, koordinoval práci jednotlivých skupin, vyzýval jednotlivé členy organizace, aby vyzvídali informace tajného rázu.

Jiří Voves – byl vedoucím civilní složky v Žatci, získal pro tuto organizaci několik osob, byl Spojkou mezi Prahou a Žatcem, získával informace, které předával Jebavému.

Bohuslav Hubálek – byl vedoucím civilních složek organizace, shromažďoval zbraně a poskytl značné částky na jejich obstarání, získal větší počet osob pro spolupráci s touto skupinou.

Václav Šimák – zúčastnil se všech schůzí, napojil další osoby do organizace, získal plánek kasáren, opis žaloby Kutlvašra a spol. a dal vše k dispozici Jebavému, i přestože věděl o jeho napojení na cizí mocnost.

---

²⁸⁹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Zpráva krajského velitele o předání vězňů ze dne 28.4.1949, s. 5.

²⁹⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Obžaloba státní prokuratury ze dne 20.5.1949, s. 239.

²⁹¹ Tamtéž.

František Řepa – účastnil se všech důležitých schůzí, byl spojkou mezi Hubálkem a Jebavým, obstarával důležité informace z průmyslu a se Struskou se dohodl na odesílání hospodářských a vojenských zpráv do zahraničí.

Vladimír Struska – dohodl se s Řepou na odesílání zpráv vojenského a hospodářského rázu do zahraničí, předal mu několik důležitých zpráv, jako například počet zaměstnanců ČKD, počet milic v ČKD a pod.

Jan Seifert – účastnil se schůzek a o plánu převratu byl informován, po převratu se měl stát policejním prefektem v Praze a získával pro organizaci další osoby.

Vilém Sok – účastnil se schůzek a přijal úkoly při přípravě protistátního puče, na Hlavním štábu organizoval ilegální skupinu, účastnil se porad o obsazení budov Hlavního štábu, Ministerstva národní obrany a jednotlivých oddělení. Slíbil navázat styk s milovickou posádkou, což také učinil. Měl také zjistit, ve kterých podnicích v Praze jsou uloženy zbraně. Jebavému předával důležité informace tajného rázu.

Jan Krátký – účastnil se důležitých schůzek, spolupracoval na plánu obsazení budov HŠ a MNO, pro organizaci získal další důstojníky, informace o skladištích, jedné tankové brigádě, o velitelích vojenských jednotek a další předal Jebavému, i když věděl o jeho styku se cizí zahraniční mocností.

Karel Sabela – byl hlavním organizátorem v žatecké posádce, účastnil se všech příprav, Jebavému sdělil jména důstojníků různých posádek. On sám se měl zapojit se svou tankovou rotou při obsazování Žatce a poté i Prahy.

Josef Gonic – spolu se Sokem organizoval ilegální skupinu na Hlavním štábu, spolupracoval na plánu obsazení HŠ i MNO. Pro organizaci získal větší počet důstojníků a poskytl informace tajného rázu.

František Šlajs – byl informován o puči a spolupracoval na jeho přípravě, zapojil další důstojníky, přičemž sám se měl účastnit se svou jednotkou. Podával informace, jež měly *v zájmu obrany republiky zůstatí utajeny*.

František Ouřada a Stanislav Körner – se zúčastnili schůzek a projednávali plán puče, přičemž sami získali do organizace i další osoby.

Antonín Vinš – byl jedním z vedoucích činitelů, který se účastnil všech důležitých schůzek. Sám byl pověřen vedením puče v Kralovicích. Zapojil do organizace další osoby, zejména z řad československé armády.

Obžalovaní se těmito skutky dopustili zločinu velezrady podle §1 odst. 2 zákona č. 231/1948 Sb. a také zločinu vyzvědačství podle §5 stejného zákona.²⁹² Za §1 i 5 hrozil obviněným až trest smrti.²⁹³ Hlavní přelíčení probíhalo ve dnech 30. května až 9. června před předsedajícím soudcem Dr. Novákem.²⁹⁴ Ve spise je také přiložená část záznamu z tohoto přelíčení, která napovídá jak toto přelíčení vypadalo. „*Voves se choval při výslechu zbaběle a vše vypovídal podle protokolu, které s ním byly sepsány na KV STB Praha...Hubálek se choval při výslechu zbaběle a snažil se celý případ zamotat a překroutit tím, že odpovídal na něco jiného, než byl tázán a musel býti prokurátorem neustále vyzýván a usměrňován, aby odpovídal k věci... Při přestávce jsem vyslechl názor Jebavého na svoje kumpány, o kterých prohlásil, že kdyby věděl, jací jsou to zbabělci bez sportovního ducha, že by s nimi nic nepodnikal.*“²⁹⁵ Tato neveřejná jednání byla zakončena vynesením rozsudku jménem republiky dne 9. června 1949, který má 55 stran. Všichni obžalovaní byli uznáni vinni ze spolčení se, aby zničili lidově-demokratické zřízení, a k tomu měli použít branné moci.

Jebavý, Voves, Hubálek, Šimák, Řepa, Struska, Sok, Krátký, Sabela a Šlajs byli uznáni vinni také, že spolupracovali s organizací, jejímž účelem bylo vyzvídati státní tajemství. Všichni se tímto dopustili zločinu velezrady a Jebavý, Voves, Hubálek, Šimák, Řepa, Struska, Sok, Krátký, Sabela a Šlajs také vyzvědačství. Tresty padly tvrdé.

Miloslav Jebavý – trest smrti

Jiří Voves – těžký žalář na doživotí

Bohuslav Hubálek – trest smrti

Václav Šimák - těžký žalář na doživotí

František Řepa - těžký žalář na doživotí

²⁹² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Obžaloba státní prokuratury ze dne 20.5.1949, s. 239 - 242.

²⁹³ Zákon 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky ze dne 6. října 1948.

http://www.totalita.cz/txt/txt_zakon_1948-231.pdf, 1.4. 2011.

²⁹⁴ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4, Rozsudek státního soudu ze dne 9.6.1949, s. 69.

²⁹⁵ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV_Operativní podsvazek 6, Zpráva z hlavního přelíčení I. skupiny akce Norbert ze dne 31.5.1949, s. 5.

Vladimír Struska – těžký žalář na doživotí
Jan Seifert – těžký žalář na doživotí
Vilém Sok – trest smrti
Jan Krátký – těžký žalář na doživotí
Karel Sabela – trest smrti
Josef Gonic – trest smrti
František Šlajs – těžký žalář na doživotí
František Ouřada – těžký žalář na 25 let čtvrtletně zostřený tvrdým ložem
Stanislav Körner – těžký žalář na 25 let čtvrtletně zostřený tvrdým ložem
Antonín Vinš - těžký žalář na doživotí

K tomu byli odsouzeni ke konfiskaci jmění, pozbytí čestných občanských práv, ztrátě odznaků a vyznamenání. Vinš, Gonic, Seifert, Ouřada a Körner byli zproštěni obžaloby pro zločin vyzvědačství.²⁹⁶ Je ovšem zajímavé, že právě Gonic dostal trest smrti a Krátký nikoli. Z protokolů, obžaloby i rozsudku dle mého názoru vyplývá, že se Krátký dopustil těžších zločinů než pplk. Gonic. Odsouzen byl nejen za velezradu jako Gonic, ale navíc také za vyzvědačství. Jak je tedy možné, že popraven byl právě pplk. Gonic, který se zapojil nejpozději z popravených, některé úkoly odmítl a nebyl tak aktivní jako mjr. Krátký? Je možné, že jeden z nich byl konfident a spolupracovník OBZ. Soudy o tomto se zatím neodvažují vynášet z důvodu nedostatku archiválií.

Původní tresty snad měly být ještě mnohem vyšší. Nad patnácti obviněnými mělo být vyneseno deset trestů smrti, což si ale rozmysleli i konstruktéři procesu a provaz dostalo „pouze“ pět z nich.²⁹⁷ Celé soudní líčení muselo vskutku vypadat spíše jako fraška, když přibližně 6. června, před vynesením rozsudku, zavolala manželka Jiřího Vovsa na svého muže, že to má dobré, protože dostane jen doživotně.²⁹⁸ Jak na výsledek soudu reagovali ještě po skoro deseti letech jejich známí, je možné nalézt opět ve výpovědi Josefa Kovářika.

„To už jsme věděli, že kapitán Karel Sabela je odsouzen k trestu smrti, protože nám ho ještě při konečném rozsudku 18. června 1949 ukázali. Už měl distinkce pryč, holá uniforma už byla a povídá: ‚Pane předsedo, když to tam máte napsané, tak je to tam.‘ Byl odsouzen k trestu smrti. Vynikající člověk to byl, vynikající člověk. Byl jsem na Nikolaji, to bylo myslím roku 1958, a byl tam Lad’a Fišer, západák. On se vrátil ze západu jako nadporučík a to už

²⁹⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4, Rozsudek státního soudu ze dne 9.6.1949, s. 70 – 71.

²⁹⁷ KAPLAN, K. – PALEČEK, P. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno 2008, s. 85.

²⁹⁸ DVOŘÁKOVÁ, Z. *Z letopisů třetího odboje*. Praha 1992, s. 114.

musel něco vědět. Povídá mně: ‚Josefe, tys sloužil v Žatci na vojně?‘ Povídám: ‚Ano.‘ ‚U Karla Sabely?‘ ‚Ano, u Karla Sabely, to byl můj velitel.‘ On povídá: ‚Hnus! Já jsem ho ve Francii nesl v náručí do lazaretu s přeraženými nohama a oni ho pověsí jak hada!‘²⁹⁹

Popravy proběhly poté, co Nejvyšší soud v Brně zamítl 29. června odvolání odsouzených a prezident Klement Gottwald jim odmítl udělit milost. Jako první z pěti mužů byl popraven brzy ráno v 5.10 hod. Josef Gonic a jako poslední Miloslav Jebavý v 6.30. Popravy proběhly na dvou nádvořích pankrácké věznice a tělesné ostatky byly převezeny do budovy soudního lékařství. Po pitvě následovalo zpopelnění bez piety a uložení do neoznačeného hromadného hrobu na hřbitově v Praze-Ďáblicích.³⁰⁰

Celková bilance Akce Březen je 307 zatčených z toho: 122 příslušníků armády, 33 příslušníků Sboru národní bezpečnosti, 10 příslušníků kriminální služby, 60 veřejných o soukromých zaměstnanců, 35 živnostníků, 7 příslušníků svobodných profesí, 13 žen v domácnosti, 4 důchodci, 7 studentů, 2 zemědělci, 6 dělníků, 1 soukromník a 9 osob jiných povolání. Ze všech zatčených bylo 47 členů KSČ.³⁰¹ Soudy s vedlejšími účastníky Akce Březen se protáhly, a i když někteří byli po té propuštění, nevyhnuli se krutému zacházení během vyšetřovací vazby. Manželka Viléma Soka i po letech vzpomínala na surové bití, věšení za nohy a byla také přesvědčena, že došlo také ke znásilnění několika vyšetřovaných žen.³⁰² V procesu získávání „pravdy“ se vyšetřovací vazba stala důležitým nástrojem nátlaku³⁰³, ve kterém sice oficiálně platila presumpce nevin, která ale vyšetřovatele vůbec nezajímala.

---

²⁹⁹ Josef Kovářík, příběh pamětníka, přepis natáčení ze sbírky Post Bellum.

<http://www.pametnaroda.cz/data/witness/716/recording/266-transcript.htm>, 4.4.2010.

³⁰⁰ MALLOTA, P. *Soud s odbojáři*. In: Žatec v odboji.

<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/vystavy/zatec-3odboj/panely.pdf>, s. 18, 20.3.2011.

³⁰¹ PEJČOCH, I. *Vojenské osoby popravené v období politických procesů v Československu v letech 1948-1955*. Praha 2009, s. 34-35.

³⁰² PEJČOCH, I. *Vojenské osoby popravené v období politických procesů v Československu v letech 1948-1955*. Praha 2009, s. 35.

³⁰³ HEJL, V. *Zpráva o organizovaném násilí 1934-1989*. Praha 1990, s. 165.

4. Karel Martínek a spol.

4.1. Život Karla Martínka před rokem 1948

Karel Martínek se narodil 19. prosince 1910 v Třinci.³⁰⁴ Po vystudování gymnázia v Bohumíně, ukončeném roku 1932, vykonával další dva roky základní vojenskou službu. V roce 1933 je Martínek přijat do vojenské akademie v Hranicích³⁰⁵, ze které vychází po dalších dvou letech, roku 1935, jako poručík zařazený k 8. pěšímu pluku do Místku.³⁰⁶

V březnu 1939 se aktivně účastnil boje proti okupantům v Čajánkových kasárnách a jeho role byla dosti důležitá jak při začátku, tak zejména na konci celé šarvátky. Celá událost se tehdy ve zkratce odehrála zhruba takto: dne 14. března večer vedl poručík Martínek v kasárnách kurz polštiny, na který se přišel také podívat kapitán Karel Pavlík.³⁰⁷ Ke kasárnám přijela motorová vozidla plná německých vojáků. Potyčka s Němci byla překvapením pro všechny v kasárnách, protože zpočátku si vojáci mysleli, že se jedná pouze o další provokaci místních aktivních henleinovců. Bohužel velmi brzy zjistili, že jejich omyl je fatální a před kasárnami mají přímo německé vojsko. V kasárnách byl proto okamžitě vyhlášen bojový poplach.³⁰⁸ Kapitán Karel Pavlík, velitel kulometné roty, se ujal řízení obrany a Karla Martínka jmenoval svým zástupcem.³⁰⁹ Po několikahodinovém urputném boji to byl právě Martínek, na kterého, protože uměl německy, zbyl úkol vyjít před bránu kasáren s improvizovaným bílým praporem, který tvořila bílá košile číšníka z jídelny.³¹⁰ Zatímco je prokázáno, že na československé straně nedošlo ke ztrátám, na straně druhé, německé, se hovoří o 6 až 18 padlých Němcích.³¹¹

Vojáci byli po několika dnech propuštěni a Karel Martínek byl v rámci likvidace armády přidělen na Okresní úřad v Místku jako úředník na úseku potravinových lístků.³¹² Jeho další chování dokazuje, že obrana Čajánkových kasáren nebyla pouhým nedorozuměním, ale že byl proti okupantům tělem i duší. Brzy se zapojil do ilegální organizace Obrana národa, která sdružovala vojáky v Protektorátu Čechy a Morava v boji

³⁰⁴ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-13, Protokol s Karlem Martínkem ze dne 8.3.1949, s. 50.

³⁰⁵ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Protokol o výsledku odsouzeného- navrhovatele obnovy ze dne 9.9.1965, s. 2.

³⁰⁶ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Kmenový list Karla Martínka, s. 28.

³⁰⁷ JANČÍK, F. *Památník 60. let Sokola Místek*. Období 1937-1947. Frýdek-Místek 1947, s. 10.

³⁰⁸ JOHN, M. – KLIMENT, CH.K. - NAKLÁDAL, B. *Březen 1939*. Praha 2004, s.201.

³⁰⁹ JANČÍK, F. *Památník 60. let Sokola Místek*. Období 1937-1947. Frýdek-Místek 1947, s. 7-10.

³¹⁰ VÁVROVSKÝ, E. *Frýdek-Místek 14. března 1939 a za nacistické okupace*. Frýdek-Místek 1979, s.11.

³¹¹ JOHN, M. – KLIMENT, CH.K. - NAKLÁDAL, B. *Březen 1939*. Praha 2004, s. 203.

³¹² NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Protokol o výsledku odsouzeného- navrhovatele obnovy ze dne 9.9.1965, s. 3.

proti nacistům, a někdy v roce 1943 navázal Martínek spojení se sovětským parašutistou, čímž došlo k jeho napojení na partyzánskou skupinu Jan Žižka Moravskoslezský.³¹³ Pro tuto skupinu pracoval od 1. března 1943 do 9. května 1945 jako velitel sabotážní čety.³¹⁴ Martínek se zúčastnil několika destrukčních akcí, což mu 14. září 1944 vyneslo zatčení nejen jeho osoby, ale také manželky, tchýně a dokonce i tříleté dcery, která byla později propuštěna. Souzen nacisty nikdy nebyl³¹⁵ a prošel věznicemi v Ostravě, Brně a nakonec koncentračním táborem Flossenbürg.³¹⁶ Osvobozen byl Martínek na konci války americkou armádou během pochodu smrti z Flossenbürgu do Dachau. V té době byl značně nemocen a zesláblý, takže po návratu domů ležel s nemocí ještě zhruba další měsíc.³¹⁷

Vojenskou službu po konci druhé světové války vykonával v Ostravě, Vysokém Mýtě, Praze a nakonec v Milovicích. Do válečné školy nebyl přijat údajně proto, že se měl stát později frekventantem vojenské školy v Sovětském svazu. Roku 1946 odešel do Prahy k Vojenskému technickému ústavu a začal studovat na Vysoké škole technické.³¹⁸ Z Prahy do Milovic byl převelen 1. listopadu 1948, kde pracoval v pěchotním učilišti jako učitel balistiky.³¹⁹ Za svou vojenskou kariéru získal mnoho ocenění díky své statečnosti. Byl například vlastníkem Československého válečného kříže, medaile za chrabrost a medaile za zásluhy.³²⁰

4.2. Velezrádná činnost štábního kapitána Martínka

Již v předchozí kapitole jsem popsala eminentní zájem Jebavého zapojit do vojenského převratu Milovice. Milovickou posádku měl získat na stranu Jebavého skupiny pplk. Vilém Sieger, kterému měl tento kontakt zprostředkovat Karel Šimek.

Štábní kapitán Karel Martínek znal Karla Šimka ještě z Místku a když od něj obdržel zprávu, aby mu buď zavolal nebo se za ním v Praze stavil, nebylo to nic podivného. Martínek

---

³¹³ Tamtéž, s. 2 – 3.

³¹⁴ Archiv Vlasteneckého klubu, Partyzánský průkaz škpt. Karla Martínka č. 2602. Vydán MNO čj. 41754/1-Ma-204 kleg. 5. odděl. 1946.

³¹⁵ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Protokol o výsledku odsouzeného- navrhovatele obnovy ze dne 9.9.1965, s. 2 – 3.

³¹⁶ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Osobní spis, Dotazník Karla Martínka ze dne 9.7.1952.

³¹⁷ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Protokol o výsledku odsouzeného- navrhovatele obnovy ze dne 9.9.1965, s. 3.

³¹⁸ Tamtéž, s. 3.

³¹⁹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-13, Protokol s Karlem Martínkem ze dne 8.3.1949, s. 50.

³²⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-13, Trestní oznámení, s. 8.

jezdil do Prahy pravidelně, protože zde studoval na Vysoké škole technické. V pondělí měl přednášky a poté docházel na schůzky kouzelníků do Národní kavárny na Národní třídě. Do Prahy se ovšem vydával již v sobotu odpoledne a bydlel u svého bratra Jana. V sobotu 26. února přijel do hlavního města Československa kolem 16. hodiny a zavolal z budky Šimkovi. Ten byl nemocen, ale poprosil Martínka, aby se za ním zastavil.³²¹ Ještě večer se oba přátelé setkali a údajně kritizovali poměry ve státě. Martínek otevřeně přiznával svou nespokojenost s novým režimem a Šimek mu navrhl, aby se další den, v neděli 27. února, v 10.00 dopoledne³²² dostavil před budovu autoklubu. Uvidí tam prý pána s khaki kapesníkem v ruce, kterému se ohlásí jako Karel z Milovic, a pak se dozví věci, které ho budou zajímat.³²³ Tento „pán s kapesníkem“ byl pplk. Vilém Sieger.³²⁴ Poté, co se poznali podle smluvených znamení, procházeli se oba muži Vrchlickými sady před Wilsonovým nádražím a debatovali o stavu republiky.³²⁵ Karel Martínek měl Siegroví mimo jiné také sdělit, že nálada v milovickém družstvu je dosti rozladěná, protože došlo k nějakým změnám ve výběru do poddůstojnické školy.³²⁶ Sieger nabídl Martínkovi, aby se dostavil večer na schůzku hlavních organizátorů, což ale Martínek odmítl, protože zásadně prý nechodí na schůzky s neznámými lidmi. Sieger se nadále vyptával na milovickou posádku a situaci v mužstvu i mezi gážisty. Martínek si s ním nepřímou domluvil schůzku na později, protože mu řekl o svých pondělních návštěvách Národní kavárny, ve které začíná 19.30 program, a také, že to by byla možnost dalšího setkání.³²⁷ Celá schůzka Siegra s Martínkem 27. února trvala necelou půlhodinu.³²⁸

V pondělí se opravdu dostavil „pán z autoklubu“ a další „muž blondák“, tedy Vilém Sieger s Miloslavem Jebavým. Jebavý Martínkovi předestřel situaci v žatecké posádce a dotazoval se na stav v Milovicích. Dozvěděl se však, že v Milovicích nejsou tanky, jen obrněná vozidla a pěchota.³²⁹ Sám Martínek ovšem tvrdí, že Jebavému mohl slíbit pouze

---

³²¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-13, Protokol s Karlem Martínkem ze dne 8.3.1949, s. 51.

³²² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 128

³²³ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-13, Protokol s Karlem Martínkem ze dne 8.3.1949, s. 51.

³²⁴ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 128.

³²⁵ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-13, Protokol s Karlem Martínkem ze dne 8.3.1949, s. 52.

³²⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 128

³²⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-13, Protokol s Karlem Martínkem ze dne 8.3.1949, s. 52.

³²⁸ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 129.

³²⁹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 7.3.1949, s. 150-151.

získání dalších informací, ale s tím, že moc platný jim asi nebude. V Milovicích je teprve od listopadu, politické poměry nezná a nemá ani žádnou funkci spojenou s velením. Milovice podle něj totiž do něčeho půjdou, jen když to dostanou rozkazem MNO.³³⁰ Jediné, co může udělat, je podívat se na celou situaci a později jim sdělit své poznatky. Dostal také úkol vyřídít v Milovicích vzkaz kapitánovi, který zde byl na střelbách (Šlajsovi), že nemá v Praze zastavovat, ale pokračovat dál.³³¹

Podle Siegrových protokolů byl ale Karel Martínek mnohem aktivnější. Na schůzce s Jebavým přislíbil pomoc a společně řešili, jak navázat spojení mezi Žatcem a Milovicemi. Martínek odešel kolem 20.00 na schůzku kouzelníků³³² a s Jebavým se rozloučili s tím, že Karel Martínek zjistí více informací a podá zprávu. Martínek si pro vykonání tohoto úkolu určil lhůtu týden, a proto se dohodl s Jebavým na schůzce 7. března.³³³ Sieger s Jebavým zůstali ještě nějakou dobu v kavárně a opustili ji kolem 21.30.³³⁴ Na schůzku s Jebavým dohodnutou na 7. března v 17.00 před Národní kavárnou Martínek dorazil, ovšem na příchod majora čekal marně. Po půlhodině čekání před kavárnou odešel Martínek dovnitř kavárny a chvíli zde zůstal.³³⁵ Jebavý na schůzku již dorazit nemohl, neboť byl v této době již zatčen a protokol, kde vypovídá o schůzce s Martínkem, je ze 7. března, dne, kdy se s ním měl sejít.³³⁶

4.3. ...a bud'tež za to potrestáni...

Po provedení série výsledků bylo podáno trestní oznámení. Kromě Martínkova jména obsahovalo dalších 16 jmen aktivních vojáků. Jmenovitě to byli: praporčík Josef Latín z vojenského útvaru (dále jen v.ú.) Chomutov, podplukovník Karel Prášil v.ú. Znojmo, štábní praporčík Josef Plachý v.ú. Chomutov, štábní kapitán MVDr. Josef Němec v.ú. Chomutov, praporčík Štěpán Bartíšek v.ú. Chomutov, praporčík Jaroslav Papoušek v.ú. Chomutov, štábní praporčík Čeněk Bečka v.ú. Chomutov, štábní rotmistr Adolf Trník v.ú. Milovice, major Jiří

---

³³⁰ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-13, Protokol s Karlem Martínkem ze dne 8.3.1949, s. 56.

³³¹ Tamtéž.

³³² ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 130 – 131.

³³³ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 7.3.1949, s. 150-151.

³³⁴ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-2, Protokol s Vilémem Sokem ze dne 7.3. 1949, s. 130 – 131.

³³⁵ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-13, Protokol s Karlem Martínkem ze dne 8.3.1949, s. 57.

³³⁶ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Protokol s Miloslavem Jebavým ze dne 7.3.1949, s. 151.

Schnirch v.ú. Litoměřice, major Leopold Jelínek v.ú. Litoměřice, podplukovník Josef Roman v.ú. Praha, plukovník Jaroslav Konečný v.ú. Brno, štábní kapitán Josef Kučera v.ú. Plzeň, podplukovník Jan Lipert v.ú. Tábor, štábní kapitán Adolf Vašica v.ú. Praha a poslední – podplukovník Hubert Fišer v.ú. Beroun.³³⁷

Nebyla podána jedna hromadná obžaloba, ale obvinění byli rozděleni do několika menších skupin. Prvních pět jmenovaných (J. Latín, K. Prášil, J. Plachý, J. Němec, Š. Bartíšek a J. Papoušek) byli státní prokuraturou obžalováni 10. května 1949, která je ve spise vedená pod jménem *Obžaloba Latín a spol*³³⁸. Já se ovšem v tuto chvíli zaměřím na další skupinu, vedenou ve spise pod zkratkou *Martínek a spol*. Tato obžaloba byla státním prokurátorem proti šestici mužů podána 20. května 1945. Jedná se o následující obžalované:

1) škpt. Karel Martínek, stojící v čele skupiny, obžalován z velezrady z důvodů uvedených v předchozí kapitole.

2) mjr. Jiří Schnirch za to, že dne 25.2.1949 mluvil s Vilémem Siegrem, dozvěděl se o ilegální organizaci a plánu na převrat. Do této organizace se přímo zapojil, přičemž také poskytl informace o litoměřické posádce, ve které v této době sloužil.

3) mjr. Leopold Jelínek z toho, že od Schnircha věděl o přípravě puče a tuto skutečnost neoznámil.

4) škpt. Josef Kučera stejně jako

5) plk. Jaroslav Konečný, věděli o přípravě převratu, ale nepodnikli nic, aby tomu zabránili.

6) pplk. Hubert Fišer byl v Berouně informován kpt. Šlajsem o chystaném převratu a k ilegální skupině se připojil.

Z tohoto také vyplývají trestné činy, kterých se měli dopustit. Martínek, Schnirch a Fišer zločinu velezrady podle § 1 odst. 2 zákona č. 231/1948 Sb.; Jelínek zločinu neoznámení trestného činu podle § 35 odst. 2 zákona č. 231/1948 Sb.; Kučera s Konečným pak zločinu nepřekažení trestného činu podle §35 odst. 1 zákona č. 231/1948.³³⁹

Všech šest mužů bylo v této době již ve vazbě. Jako první z nich byl zatčen Hubert Fišer dne 7. března, den poté 8. března, Karel Martínek. Dne 14. března byl zatčen Josef

---

³³⁷ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-13, Trestní oznámení, s. 1-8.

³³⁸ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-13, Obžaloba Latín a spol., s. 110-111.

³³⁹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-13, Obžaloba Martínek a spol., s. 111-113.

Kučera, 16. března Jiří Schnirch, 18. března Leopold Jelínek a následujícího dne, 19. března, i Josef Konečný.³⁴⁰

Hlavní přelíčení státního soudu proběhlo měsíc po podání obžaloby ve dnech 20. – 21. června 1949 v jednací síni číslo 125³⁴¹ před předsedajícím soudcem pplk. JUDr. Františkem Suchomelem. Dalšími soudci byli pplk. JUDr. Jiří Štella, mjr. JUDr. Oldřich Sedláček, plk. Karel Bárta a por. František Koubík.³⁴² Obžalovaní byli v tomto hlavním přelíčení zastoupeni obhájci většinou *ex officio*, tedy z úřední moci, což znamená, že advokát byl obžalovanému ustanoven soudem. Jednotliví obžalovaní byli zastoupeni těmito zástupci: Karel Martínek *ex offo* Dr. Zdeňkem Koudelou, Jiří Schnirch *ex offo* Dr. Ladislavem Kvasnicou, Leopold Jelínek zvoleným Dr. Theodorem Bartoškem, Josef Kučera zvoleným Dr. L. Diamantem, Jaroslav Konečný *ex offo* Dr. Janem Kaminským a Huber Fišer zvoleným Dr. Karlem Kupkou.³⁴³

Proti Leopoldovi Jelínkovi bylo dne 21. června zastaveno řízení, neboť státní prokurátor upustil od obžaloby dříve, než se soud odebral k poradě.³⁴⁴ Ostatní si vyslechli rozsudek jménem republiky, který pro obžalované dopadl takto:

Karel Martínek, Jiří Schnirch, Josef Kučera a Hubert Fišer jsou vinni.

Martínek: spolčení se s jinými k velezradě

Schnirch, Kučera, Fišer: nepřekazili trestný čin a neoznámili jej bezpečnostním úřadům.

Podle rozsudku soudu byl Martínek odsouzen k 15 letům těžkého žaláře púlletně zostřeného tvrdým ložem, Schnirch k těžkému žaláři na 3 roky, Kučera na rok a Fišer na čtyři, přičemž všichni tři měli trest zostřen čtvrtletně tvrdým ložem. K tomu kasace a ztráta čestných odznaků a vyznamenání, ztráta čestných občanských práv (Martínkovi na 10 let, Schnirchovi a Fišerovi na tři roky) a Martínkovi mělo být zkonfiskováno půl jmění. Šestý obžalovaný, Jaroslav Konečný, byl zproštěn viny pro nedostatek důkazů.³⁴⁵

Za Huberta Fišera žádala jeho dcera, Věra Hudecová, o milost pana prezidenta v září 1949,³⁴⁶ bohužel ovšem marně. Usnesením státního soudu v Praze ze dne 14.11.1949 je tato žádost jednomyslně zamítnuta.³⁴⁷

³⁴⁰ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Výpis z trestního oznámení MNO, s. 31– 59.

³⁴¹ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Obsílka přisedícího por. Františka Koubíka, s. 152.

³⁴² NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Hlavní přelíčení s Martínkem a spol., s. 126.

³⁴³ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Hlavní líčení, s. 21.

³⁴⁴ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Usnesení státního soudu ze dne 21.6.1949, s.128.

³⁴⁵ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Rozsudek jménem republiky v trestní věci Martínek a spol. ze dne 21.6.1949, s. 141-147.

³⁴⁶ NA, Fond Státní prokuratura, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Dopis Věry Hudecové ze dne 23.9.1949, s. 175-176.

S ohledem na výši trestu není s podivem, že Karel Martínek podal odvolání k Nejvyššímu soudu v Brně. Protože rozsudek došel k rukám jeho obhájce až 1. srpna, bylo odvolání podáno 4. srpna téhož roku. Martínek se odvolával jak co do výroku o vině, tak co do výroku o trestu. Poukazoval zejména na to, že při hlavním přelíčení uvedl nesprávnost svých výpovědí, které odůvodnil touhou zkrátit si vazbu a vyhnout se nepříjemným podmínkám v ní. Dále zdůrazňoval také skutečnost, že se nezúčastnil hlavní schůzky dne 27. února, kterou dokonce odmítl, a samotnému mu nebyla nelegální činnost Šimáka se Siegrem známa. Vzkaz Šlajsovi vyřídil, aniž by věděl, že se jedná o informaci k převratu. Sieger sám tuto verzi ve své svědecké výpovědi během hlavního přelíčení podporoval, a jelikož již byl odsouzen k trestu smrti, nebyl do Martínkovy kauzy zainteresován. Co se týče trestu, zdá se mu zcela nepřiměřený k polehčujícím okolnostem, které hovoří v jeho prospěch. Navrhuje tedy zproštění obžaloby a zrušení rozsudku, nebo alespoň jeho přezkoumání, co se výšky trestu týče.³⁴⁸

Odvolání Nejvyššímu soudu v Brně doručil také Jiří Schnirch, a to pro výrok o vině, výrok o trestu a výroky s tím související a pro porušení ustanovení o řízení. Mimo jiné své odvolání odůvodňuje také takto: „*Pro složitost případu a krátkost času, jakož pro zaneprázdnění mého obhájce...*“³⁴⁹

Nejvyšší soud v Brně ustanovil ústní líčení ve věci odvolání Martínka a Schnircha na datum 25. listopadu 1949 v 10.30.³⁵⁰ Přítomni tomuto jednání kromě obou odvolatelů byli jejich zástupci, u Schnircha stále Kvasnica u Martínka pak Dr. Jelínek, advokát v Brně. Za generální prokuraturu byl pověřen Dr. Funtíček a obsazení soudu bylo následující: předseda senátu, prezident nejvyššího soudu Dr. Havlíček, soudcové z lidu Dr. Janota a Dr. Petelík, sudí nejvyššího soudu Dr. Chlebíček a Dr. Přichystal a dva plk. just Dr. Mrázek a Dr. Šimoni.³⁵¹

Z líčení, které začalo asi deset minut před jedenáctou, byla vyloučena veřejnost z důvodu uchování státního tajemství. Byly provedeny listinné důkazy (například Martínkovo potvrzení z národního výboru ve Frýdku, opis posudku Východomoravské elektrárny o

---

³⁴⁷ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Usnesení státního soudu ze dne 14.11.1949, s. 177.

³⁴⁸ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Odvolání špkt. Karla Martínka proti rozsudku státního soudu ze dne 4.8.1949, s. 164-165.

³⁴⁹ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Odvolání mjr. Jiřího Schnircha proti rozsudku státního soudu ze dne 4.8.1949, s. 166.

³⁵⁰ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Ustanovení Nejvyššího soudu o ústním líčení ve věci odvolání Martínka se Schnirchem ze dne 9.11.1949, s. 166.

³⁵¹ NA, Fond Státní prokuratura, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Protokol o ústním odvolacím řízení o odvolání Karla Martínka a Jiřího Schnircha ze dne 25.11.1949, s. 179.

sabotáži v Kunčičkách ze dne 26.8.1948 apod.) a poté se soudci odebrali k poradě³⁵², kde odsouhlasili zamítnutí obou odvolání pro neopodstatněnost. Asi ve 13.00 bylo líčení skončeno.³⁵³ Martínkovy a Schnirchovy naděje byly tímto zmařeny a oni putovali zpátky do svých cel.

Dobrodružná cesta Karla Martínka po věznicích v Československé republice začala jeho zatčením 8. března 1949. Dne 15. března 1949 byl z vojenské věznice v Praze na Hradčanech převezen do věznice Praha Pankrác. Z této putoval 2. července 1949 do Plzeňské věznice na Borech³⁵⁴ a konečně 11. října 1950 do vojenské trestnice v Opavě³⁵⁵, kde zůstal do konce svého trestu. S putováním po věznicích také souvisela jeho stížnost na usnesení krajské prokuratury v Praze týkající se výše nákladů ze dne 4. listopadu 1953, které mu bylo doručeno až 14. ledna 1954. Ohrazuje se zde proti nahrazení částky přes 3000 Kčs³⁵⁶, protože, jak se domnívá, tyto náklady měly být hrazeny z jeho nevyplácených odměn za práci ve vězeních. V Praze na Pankráci pracoval pro firmu Waldes bez odměny, která měla plynout na náklady stravy a ubytování. Ve věznici na Borech v Plzni pracoval postupně ve firmě Waldes, Kaščák a Konopa, přičemž po přemístění do vojenské trestnice v Opavě mu bylo vyplaceno asi jen 50 Kčs – zbytek šel na krytí udržovacích nákladů.³⁵⁷ Tuto stížnost ovšem generální prokurátor viděl jen jako bezdůvodnou, protože šlo o pouze částečně honorované práce, a proto ji zamítnul.³⁵⁸

Zaplacení této částky nebylo jediným finančním problémem rodiny Martínkových. Stále zde byl rozsudek, který kromě trestu odnětí svobody ustanovil také zabavení poloviny majetku Karla Martínka. Vykonání tohoto rozhodnutí bylo ale velmi zdlouhavé. Ještě v prosinci 1954, tedy více jak pět let po odsouzení, zasílá finanční odbor Okresního národního výboru (dále jen ONV) ve Frýdku-Místku zprávu krajské prokuratury v Praze, že příkaz k zajištění majetku ani výpis z rozsudku ve věci Karla Martínka jim zatím nebyl doručen, proto ani není jeho majetek v evidenci propadlého majetku.³⁵⁹ Výpis z rozsudku státního

---

³⁵² Tamtéž, s. 180.

³⁵³ Tamtéž, s. 182.

³⁵⁴ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Stížnost Karla Martínka proti usnesení krajské prokuratury v Praze o výši nákladů ze dne 14.1.1954, s. 228.

³⁵⁵ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Hlášení o dodání vězně do vojenské trestnice v Opavě ze dne 5.12.1950, s. 183.

³⁵⁶ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Usnesení krajské prokuratury v Praze ze dne 4.11.1953.

³⁵⁷ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Stížnost Karla Martínka proti usnesení krajské prokuratury v Praze o výši nákladů ze dne 14.1.1954, s. 228.

³⁵⁸ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Usnesení generálního prokurátora o stížnosti Karla Martínka ze dne 29.12.1954, s. 232.

³⁵⁹ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Zpráva ONV Finančního odboru ve F-M krajské prokuratury v Praze ze dne 27.12.1954, s. 232

soudu v Praze a Nejvyššího soudu v Brně byl ONV doručen teprve 11. ledna 1955, proto zajištění bylo provedeno ke dni 14. ledna 1955³⁶⁰ soupisem majetku s manželkou Karla Martínka Květou Martínkovou.³⁶¹ Ta také okamžitě podává žádost o zrušení zajištění majetku svého manžela „a to z důvodu, že právě v těchto dnech podala jsem žádost o podmíněném propuštění manželovo... Jelikož pracuji od r.1951 v železárnách „Stalingrad“ jako dělnice, je pochopitelné, že bych neměla možnost pořizovati mu nové oblečení. Jedná se vesměs o věci starší a obnošené, které nemají zvláštní hodnoty. Mají však cenu pro mne, neboť po patričné úpravě mohu je použít na ošacení pro sebe i svou 14 letou dcerku, o kterou se sama starám.“³⁶² Ještě 6. října 1955 není propadlý majetek zabaven, protože „Zdržení nastalo tím, že zpracovatel propadlého majetku byl radou zdejšího ONV oddisponován po dobu 7 týdnů k zajištění žňových praví a pro nedostatek kádrového obsazení zdejšího finančního odboru neměl kdo tuto agendu zpracovávat.“³⁶³ Konečně v prosinci byl majetek podle soupisu realizován, a to takto:

- tři vojenské stejnokroje, dva vojenské pláště a jedny vojenské vysoké boty byly odvedeny 21. prosince vojenské správě na odprodej vojenským osobám
- pět obnošených zelených košil, obnošené pyžamo a pánské spodky téhož dne převzal Bazar n.p.
- jedny boty perka, jedny vysoké jezdecké boty, plášť trenškot, starší tmavý oblek, světlý svrchník, tmavomodrý zimník, balónová bunda, pánská zelená košile, barevné pyžamo a zimní spodní kalhoty propustila krajská prokuratura z propadnutí usnesením 10. února 1955, zřejmě bylo částečně vyhověno Květě Martínkové.³⁶⁴

Otázka Martínkova jmění není překvapivě dořešena ani v roce 1956, protože finanční odbor obvodního Národního výboru v Praze 6 dotazuje krajskou prokuraturu v Praze, kde se odsouzenec nachází /není li již mrtvý, jak tvrdí nezaručená zpráva/, aby se dohodli o způsobu

---

³⁶⁰ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Zpráva ONV Finančního odboru ve F-M krajské prokuratuře v Praze ze dne 20.1.1955, s. 239.

³⁶¹ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Soupis majetku Karla Martínka ze dne 24.1.1955, s. 237-238.

³⁶² NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Dopis Květy Martínkové ONV v Místku ze dne 17.1.1955, s. 240.

³⁶³ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Zpráva ONV Finančního odboru ve F-M krajské prokuratuře v Praze ze dne 6.10.1955, s. 259.

³⁶⁴ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Zpráva ONV Finančního odboru ve F-M krajské prokuratuře v Praze o realizaci majetku Karla Martínka ze dne 27.12.1955, s. 263.

vypořádání poloviny jmění a způsobu naložení se jměním nepropadlým, které by ale podleho rychlé zkáze.³⁶⁵

Oproti finančním problémům stojí dobrá zpráva z 27. listopadu 1953³⁶⁶, kdy prezident republiky zmírnil Karlu Martínkovi v rámci udělování milostí trest z 15 let na 10 let vězení³⁶⁷, což ovšem znamenalo pro Martínka, že si zatím odseděl polovinu trestu a ještě jednou tolik ho čeká. Naštěstí budoucnost nebyla tak tragická a Karel Martínek se dočkal podmíněčného propuštění. Komise pro podmíněčné propuštění u Krajského soudu v Ostravě v neveřejném jednání dne 19. května 1956 vyhověla ve svém usnesení návrhu krajské prokuratury a propustila podmíněčně Karla Martínka se zkušební dobou tři roky. Svě usnesení odůvodnila takto: *„Odsouzený pochází z dělnické rodiny, jeho otec byl zámečnickem, sám se stal důstojníkem z povolání a za okupace byl okupanty vězněn pro partyzánskou destrukční sabotážní činnost. Po osvobození se vrátil jako důstojník do služeb armády a v únoru 1949 dal se svěsti reakčními živly k protistátní činnosti. Svedení bylo o to snazší, že odsouzený v dosavadním svém způsobu života nenašel možnosti k ujasnění správného postoje k potřebám současné společnosti. Za výkonu trestu byl tento nedostatek postupně odstraňován a odsouzený záhy projevil svojí vzornou práci a svým chováním, že pochopil zavrženíhodnost svého jednání, že si uvědomil správný poměr k úkolu a potřebám nově se rodící společnosti...“*³⁶⁸

4.4. Hra dětí na četníky...bylo vše úplně jinak?

Karel Martínek cítil, že se proti němu soudy dopustily nespravedlnosti, sám by ale zřejmě návrh na obnovu řízení v uvolněných poměrech 60. let dvacátého století v komunistickém Československu nepodal. K tomuto byl vyzván bývalou partizánskou skupinou – návrh na obnovu řízení mu totiž doporučil Rudolf Pešl, bývalý ruský parašutista a vedoucí smíšené partizánské skupiny. On sám byl totiž na počátku 50. let odsouzen, ovšem v 60. letech plně rehabilitován a dokonce se stal také členem Komunistické strany Československa. Další, kdo mu doporučoval ve své trestní věci dalšího kroku – žádosti o

---

³⁶⁵ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Zpráva ONV Finančního odboru v Praze 6 krajské prokuratury v Praze o realizaci propadlého majetku Karla Martínka ze dne 25.1.1956, s. 265.

³⁶⁶ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Žádost o obnovu soudního řízení ve věci Karla Martínka ze dne 20.4.1956.

³⁶⁷ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Zpráva Ministerstva spravedlnosti krajskému soudu Praha ze dne 1.12.1954, s. 223.

³⁶⁸ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Usnesení komise pro podmíněčné propuštění u krajského soudu v Ostravě ze dne 19.5.1956, s. 267.

obnovu řízení — byl pplk. František Čvanda, tajemník ministra národní obrany, který sepsal historii partizánského hnutí v Severomoravském kraji a vydal pod jménem „Noční akce“.³⁶⁹

„*Odvolávám se proti tomuto rozsudku s ohledem na to, že došlo v roce 1949, tedy v době kultu osobnosti, k odsouzení, který s pojmem spravedlnosti nemá nic společného.*“³⁷⁰, s tímto odůvodněním poslal žádost na obnovu soudního řízení proti jeho osobě na ministerstvo spravedlnosti v dubnu roku 1965. Krajský soud ve složení: předseda soudu František Veselý spolu s dvěma soudci, Marií Čedíkovou a Antonínem Elsnicem, se v neveřejném zasedání 9. července 1965 usnesl o postoupení tohoto návrhu k Vyššímu vojenskému soudu v Příbrami.³⁷¹ Tento soud s předsedajícím soudcem podplukovníkem justice Dr. Mirko Hulejou předvolal Karla Martínka na 9. září 1965 ve 13.00 k výslechu.³⁷²

V tomto protokolu podává Karel Martínek zcela jinou výpověď ve své věci a díky tomu i celému případu dodává nové světlo. Pokusím se zde o shrnutí těch nejzásadnějších informací, které vyplývají ze šestistránkového protokolu sepsaného s Karlem Martínkem 9. září 1965 u Vyššího vojenského soudu v Příbrami.³⁷³

Martínek tvrdí, že již v roce 1949 dostal výstrahu snad na základě udání kpt. Vrány z Vojenského technického ústavu. Důvody této výstrahy měly být ty, že by Martínek neměl sloužit v armádě, protože je zaujatý proti Polsku a v případě potřeby by nebojoval proti Američanům, kteří ho v roce 1945 osvobodili. Martínek proto zašel na Obranné zpravodajství, aby se mu dostalo nějakého vysvětlení tohoto udání. Na OBZ se dozvěděl od škpt. Vetešníka, že udavač kpt. Vrána je členem KSČ již od roku 1943, a proto je důvěryhodný. V rámci této návštěvy OBZ mu měla být také orgány tohoto zpravodajství nabídnuta možnost spolupráce, kterou ovšem odmítl. Karel Martínek je přesvědčen, že v souvislosti s tímto případem byl také v prosinci přeložen z Prahy do Milovic.

Náhodně se potkal se svým starým známým poručíkem Karlem Šimkem, který měl v této době pracovat na ministerstvu vnitra. Oba se znali ještě z Místku a Martínek se Šimkovi přátelsky svěřil o výstrahách, které dostal, a také o jeho přeložení k útvaru v Milovicích.

Martínek měl také vyprávět o zjištěních, které učinil již před nějakým časem. Delší dobu si již všiml, že veškeré jeho žádosti jsou zamítány. Již v roce 1948 se od příslušníka OBZ majora Tučka v budově Hlavního štábu měl dozvědět, že toto neustálé zamítání je

---

³⁶⁹ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Protokol o výslechu odsouzeného- navrhovatele obnovy ze dne 9.9.1965, s. 6.

³⁷⁰ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Žádost o obnovu soudního řízení ve věci Karla Martínka ze dne 20.4.1965.

³⁷¹ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Usnesení krajského soudu v Praze ze dne 9.7.1956.

³⁷² NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Předvolání Karla Martínka k výslechu k Vyššímu vojenskému soudu v Příbrami ze dne 9.9.1965.

³⁷³ Tamtéž.

z důvodu dalšího udání vedeného v jeho materiálech. Toto udání mělo obsahovat informaci, že za druhé světové války byl zatčen pro nějaké obchodní machinace s jedním z pobaltských států. Karel Šimek přátelsky Martínkovi nabídl pomoc a slíbil mu setkání s jedním podplukovníkem z Hlavního štábu, který pracuje na OBZ. Poznávacím znamením tohoto podplukovníka. měl být zelený kapesník. Martínek na schůzku dorazil a seznámil se tímto s Vilémem Siegrem (Sokem). Plukovník Sieger Martínka uklidnil, že mu pomůže a na celý případ se podívá. Martínek proto sdělil Siegrovi, že chodí pravidelně do Klubu kouzelníků a magie v Praze v Národní kavárně na Národní třídě. Dvakrát se zde se Siegrem skutečně sešel, ten mu ale nepodal o jeho záležitosti žádné informace ani mu nepomohl, jen jednou žádal naopak pomoc od Martínka, aby vyřídil vzkaz kpt. Šlajsovi v Milovicích. Až prý pojedje z Milovic, nemá se v Praze zastavovat, ale má jet rovnou domů. Toto Martínek vyřídil, ale až dodatečně zjistil, že Šlajs byl zapojen do nějaké protistátní činnosti, o které neměl vůbec tušení. Pro tyto důvody se Martínek necítil vůbec vinen, ani že by se jakkoli dopustil trestného činu. Martínek vyzdvihuje zejména skutečnost, že skutkové zjištění v jeho věci vůbec neodpovídá pravdě. Před soudem stál jako velitel skupiny lidí, které v životě neviděl a neznal. Ani během vyšetřování se plně nedoznal, ovšem bylo mu zde jasně řečeno, že pokud se u soudu odchýlí od své původní výpovědi, jen si pohorší. Toto bylo důvodem, proč neodpovídal zcela pravdu. Po zatčení byl umístěn ve věznici na Hradčanech v kůlničce na uhlí, kde musel ležet na cihlové podlaze a byla mu doslova hrozná zima. Správce věznice Pergl ho zbil obuškem a Martínek v této době nebyl zdravý – trpěl plicní chorobou. V možnosti doznání viděl svou záchranu a spoléhal, že u soudu poté řekne celou pravdu. *„Kdo nebyl zavřen, těžko pochopí situaci, za které jsem se doznal.“*³⁷⁴ Vyslýchán byl na Hlavním štábu a poté ve věznici na Hradčanech. Vyšetřující orgány se do něj údajně „pustily“, že přeci musel o celé záležitosti vědět, a Martínek nakonec doznání opravdu podepsal. *„Byl jsem též nervově nemocen, měl jsem všeho dost, pociťoval jsem tlak při vyšetřování (duševní) a proto jsem doznal to, co nebyla pravda.“*³⁷⁵ Během vyšetřování byl dokonce dotazován, jakou úlohu v tomto spiknutí měl sehrát generál Ludvík Svoboda. *„Poznal jsem, že všechno je sehrané, snažil jsem se dostat se z toho co nejlépe a v důsledku toho jsem se do jisté míry doznal i u hlavního líčení.“*³⁷⁶

³⁷⁴ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Předvolání Karla Martínka k výslechu k Vyššímu vojenskému soudu v Příbrami ze dne 9.9.1965, s. 5.

³⁷⁵ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Předvolání Karla Martínka k výslechu k Vyššímu vojenskému soudu v Příbrami ze dne 9.9.1965, s. 5.

³⁷⁶ Tamtéž, s. 6.

Asi měsíc po sepsání protokolu s Martínkem požádal dopisem Svaz protifašistických bojovníků soud o urychlené vyřízení žádosti Karla Martíka, a zdali by nebylo možné přesunout toto řízení blíže jeho bydliště, které se nacházelo opět ve Frýdku-Místku.³⁷⁷ Vyhověno jim však nebylo. „V rámci řízení o obnovu probíhá hloubkové prošetření celé trestní věci, že nelze počítat v dohledné době s konečným rozhodnutím.“³⁷⁸ Pokud by věc byla Nejvyšším soudem v Brně přikázána jinému soudu, byly by zbytečné časové prodlevy, proto ani v této věci nebylo provedeno žádných změn.³⁷⁹

Vyšší vojenský soud v Příbrami se obrátil na základě této výpovědi na inspekci ministerstva vnitra se žádostí o hloubkové prošetření Martíkovu případu.³⁸⁰ Odpověď přišla zhruba za dva měsíce, kdy byly zkoumány písemné materiály a dále vyslechnuti Karel Šimek, František Šlajs, Oldřich Tuček a Václav Vetešník. Výslech kpt. Jiřího Vrány nebyl možný, neboť zemřel v roce 1960. V této zprávě se také udává, že kádrové šetření Martíka bylo prováděno již od roku 1948, avšak nemělo žádnou souvislost s trestním stíháním. Přeložení do Milovic bylo zřejmě v důsledku kádrového hodnocení, podle kterého Karel Martínek dosud *nenášel kladný poměr k lidově demokratickému zřízení*, a proto bylo navrženo udělit mu výstrahu a přeložit jej k útvaru mimo hlavní město Praha.³⁸¹ K této zprávě inspekce byly také přiloženy výsledkové protokoly svědků:

Výslech Karla Šimka: Šimek uvádí, že Martíka kontaktoval proto, že se v domě, kde bydlel, vyskytla možnost získání bytu. Během telefonického rozhovoru, kdy se s Martínkem pro nemoc nemohl Šimek setkat osobně, mu mimo jiné sdělil, že jeho známý Vilém Sok /Sieger/ má jet do Milovic, ale že by se rád setkal s Martínkem a tím ušetřil cestu. Šimek jako důvod setkání Martíka se Sokem uvedl Martíkovu, že mu Sok bude chtít odprodat nějaké látky. Šimek sám prý ale vlastně ani neví, jestli se setkali, protože schůzku pouze domluvil. Popírá ovšem, že by od Soka věděl o ilegální činnosti a pokusu o převrat, navíc „to, že jsem o této skupině hovořil i se špkt. Martínkem...tyto okolnosti byly do protokolu uvedeny proti mé vůli a k tomu, abych protokol podepsal, jsem byl vyšetřovateli přinucen s použitím násilí.“³⁸² Šimek ovšem rázně popírá i Martíkovu verzi příběhu, zejména skutečnost, že by se mu

³⁷⁷ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Žádost Svazu protifašistických bojovníků Vyššímu vojenskému soudu v Příbrami ze dne 10.10.1965.

³⁷⁸ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Odpověď Vyššího vojenského soudu v Příbrami Svazu protifašistických bojovníků ze dne 22.11.1965.

³⁷⁹ Tamtéž.

³⁸⁰ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Žádost VVS v Příbrami na inspekci MV ze dne 19.10.1965.

³⁸¹ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Prošetření trestního řízení proti Karlu Martínkovi provedené inspekcí ministerstva vnitra ze dne 22.12.1965.

³⁸² NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Protokol o výslechu svědka Karla Šimka ze dne 1.12.1965, s. 3.

někdy Martínek svěřoval s potížemi se služebním zařazením. Ba naopak se Šimek vždy domníval, že je Martínkovo postavení v armádě dobré díky jeho boji proti okupantům.³⁸³

Výslech Františka Šlajse nebyl přínosem, protože si údajně již téměř nic nepamatoval. Jako jediný byl přizván k výslechu během hlavního přelíčení, kde již souvisleji odpovídal na dotazy. Pamatoval si, že se s Martínkem viděl jednou a předpokládal, že o Jebavého akci je také informován, protože se mu měl zmínit o nějaké schůzce s Jebavým.³⁸⁴ Během výslechu, který byl proveden při hlavním líčení, Šlajs potvrzuje, že ho Martínek navštívil v jídelně v Milovicích a měl se před Šlajsem vyjádřit, že na něj nikdo v Praze čekat nebude a že má Prahou projet.³⁸⁵

Václav Vetešník do celé věci svou výpovědí také mnoho světla nepřinesl. Potvrzuje, že je docela možné, že se na něj Martínek v kádrové záležitosti obrátil, dělalo to takto u něj mnoho důstojníků, ale na Martínka konkrétně si vůbec nepamatuje. Může ovšem vyloučit, že by jej aktivně rozpracovával jako objekt zájmu DOZ a také zdůrazňuje, že se v Martínkově věci zřejmě nejednalo o nic závažného, jinak by došlo k jeho propuštění.³⁸⁶

Poslední vyslýchaný ve věci obnovy řízení s Karlem Martínkem byl Oldřich Tuček. Ten rázně vše, co o něm Martínek tvrdí, popřel. Pamatuje si ho ještě z let 1933-1934, kdy spolu sloužili u 8. pěšího pluku v Místku, ale popírá, že by se s ním na OBZ sešel. Od roku 1947 do roku 1950 totiž sloužil u tankového sboru v Moravské Třebové a Olomouci, tudíž na Hlavním štábu nějakou dobu nebyl a ani nemohl mít přístup k jeho osobním materiálům. Sám si do teď myslel, že za okupace byl Martínek vězněn v souvislosti s obranou Čajánkových kasáren v březnu 1939, proto mu jistě informaci o zápise v jeho materiálech v souvislosti s obchodními machinacemi s jedním z pobaltských států nemohl podat.³⁸⁷

---

³⁸³ Tamtéž, s. 1-4.

³⁸⁴ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Protokol o výslechu svědka Františka Šlajse ze dne 2.12.1965, s. 1-2.

³⁸⁵ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Protokol o veřejném zasedání ze dne 8.3. 1966, s. 6.

³⁸⁶ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Protokol o výslechu svědka Václava Vetešníka ze dne 3.12.1965, s. 2.

³⁸⁷ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Protokol o výslechu svědka Oldřicha Tučka ze dne 8.12.1965, s. 2.

Veřejné zasedání bylo ustanoveno na 8. březen 1966 v 8.00 v jednací místnosti č. 32³⁸⁸ za tohoto obsazení senátu: předsedou senátu byl stanoven pplk. just. JUDr. Mirko Huleja, soudci pplk. Ludvík Vrba a major Julius Blaho, prokurátorem byl pplk. just. JUDr. Otto Vajnlich.³⁸⁹

Během tohoto veřejného zasedání promluvil Martínek také o tom, že byl velmi překvapen, že v Třinci na něj nebyl vypracován posudek o pověsti, jelikož tam otec žil a stále žije. Po propuštění se na toto dotazoval a zjistil, že jim údajně nezbylo nic jiného než posudek nevypracovat místo toho, aby nepsali nepravdu. Raději tedy uvedli, že jej neznají, přestože to byl nesmysl.³⁹⁰ Soud se poté zabýval listinnými důkazy a svědeckými výpověďmi – František Šlajs byl osobně přítomen. Prokurátor se v závěrečné řeči vyjádřil, aby návrh na obnovu byl zamítnut z důvodu, že Martínek tvrdí, že protokol podepsal pod nátlakem, což, jak se prokurátor domnívá, není pravda. Doznání bylo Martínkem podepsáno v den zatčení a teprve poté byl převezen na „domeček“, kde měl trpět zimou. Usvědčujícím důkazem během hlavního líčení nebylo jen jeho doznání, ale také výpovědi Šlajse, Soka a Šimka.³⁹¹ Martínek se poté vyjádřil tak trefně, že by bylo škoda jej necitovat: „*Je směšné, kolik lidí se zaměstnává mým případem a celou záležitostí, která připomíná hru dětí na četníky...Byl jsem upozorňován na to, že soudům jsou lhostejní lidé, kterými je jedno, koho soudí.*“³⁹²

Vyšší vojenský soud v Příbrami vydal ve věci Karla Martínka usnesení, kterým zamítl jeho návrh na obnovu řízení. Soud se přiklonil k názoru, že předloženými důkazy nebyl přesvědčen o pochybení státního soudu v této věci. „*Tvrzení K. Martínka, že podepsal vědomě za vyšetřování nepravdivý protokol o výpovědi, ve kterém se doznává k trestné činnosti protistátní povahy, je nepřesvědčivé. Z výpovědi K. Martínka totiž vyplývá, že protokol o výpovědi obsahující doznání podepsal v den, kdy byl zatčen, a po několika hodinách výslechu; nelze tedy vycházet z toho, že by K. Martínek při podpisu podlehl tlaku, případně depresi související s délkou vazby a jejím režimem.*“³⁹³ Toto usnesení nabylo právní moci 12. března 1966.³⁹⁴

---

³⁸⁸ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Ustanovení veřejného zasedání Vyššího vojenského soudu v Příbrami ze dne 18.2.1966.

³⁸⁹ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Protokol o veřejném zasedání ze dne 8.3. 1966, s. 1.

³⁹⁰ Tamtéž, s. 3.

³⁹¹ Tamtéž, s. 10-11.

³⁹² Tamtéž, s. 11.

³⁹³ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Usnesení Vyššího vojenského soudu v Příbrami ze dne 8.3. 1966, s. 8.

³⁹⁴ Tamtéž, s. 9.

Po roce 1989 a pádu komunistického režimu se také justice začala vyrovnávat se svou minulostí. Soudy se opět a tentokrát s mnohem větší snahou o spravedlnost začaly zabývat případy odsouzenými během komunistické éry, a to na základě zákona č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci. Hned v prvním § vysvětluje zákonodárce důvody vydání tohoto zákona:

§ 1

(1) Účelem zákona je zrušit odsuzující soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská politická práva a svobody zaručené ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případů osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.³⁹⁵

V dalším paragrafu tohoto zákona najdeme specifikaci, kterých rozhodnutí se tento zákon dotýká. Nejzajímavějším odstavcem §2 pro Martínkův případ je odstavec číslo 1 písmene b):

b) podle zákona č. 231/1948 Sb., pro zločiny, přečiny nebo přestupky velezrady podle § 1 odst. 1, odst. 2, odst. 3 písm. b), c), d), e), sdružování proti státu podle § 2 odst. 1 a 3, pobuřování proti republice podle § 3 odst. 1 a 2, hanobení republiky podle § 4, vyzvědačství podle § 5, vyzvědačství proti spojenci podle § 6, nedbalého uchovávání státního tajemství podle § 7, ohrožení obrany republiky podle § 8 a 9, nedovoleného zpravodajství podle § 12, spolčení k útokům na ústavní činitele podle § 17, osobování si pravomoci ústavních činitelů podle § 19, vzbouření podle § 20 a 21, ublížení na cti prezidentu republiky podle § 23, hanobení některých ústavních činitelů podle § 24, popuzování podle § 26, zneužití úřadu duchovního nebo jiné podobné funkce podle § 28, nedovoleného ozbrojování podle § 31, šíření poplašné zprávy podle § 32, sabotáže podle § 36 a 37, ohrožování jednotného hospodářského plánu z nedbalosti podle § 38, prorady podle § 39, neoprávněného opuštění území republiky a neuposlechnutí výzvy k návratu podle § 40, poškozování zájmu republiky v cizině podle § 41, hanobení spojeneckého státu podle § 42 nebo podněcování k trestnému činu a k neplnění zákonných povinností podle § 33, schvalování trestného činu podle § 34, nepřekažení nebo neoznámení trestného činu podle § 35, spáchané ve vztahu k uvedeným zločinům nebo přečinům.³⁹⁶

---

³⁹⁵ *Zákon 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci,*

http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411?PC_8411_p=1&PC_8411_l=119/990&PC_8411_ps=10#10821, 12.4.2011.

³⁹⁶ *Zákon 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci,*

http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411?PC_8411_p=2&PC_8411_l=119/990&PC_8411_ps=10#10821, 12.4.2011.

Na základě této části zákona o soudní rehabilitaci byl také rehabilitován špkt. Karel Martínek. Vyšší vojenský soud v Příbrami vydal v neveřejném zasedání usnesení, kterým byl zrušen rozsudek státního soudu v Praze ze dne 21. června 1949 a současně byla také zrušena všechna další rozhodnutí v téže trestní věci, a to k datu, kdy byla vydána. Trestní stíhání proti Karlu Martínkovi bylo zastaveno, protože soud shledal, že je účasten soudní rehabilitace. Toto usnesení vydal předseda senátu pplk. JUDr. František Knoll 10.dubna 1991.³⁹⁷

Tohoto usnesení se ovšem Karel Martínek nedožil. Zemřel v únoru roku 1975 25.³⁹⁸ či snad 26. února³⁹⁹ 1975 pravděpodobně na leukémii.⁴⁰⁰

---

³⁹⁷ NA, Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949, Státní soud, Usnesení Vyššího vojenského soudu v Příbrami ze dne 10.4. 1991.

³⁹⁸ Štábní kapitán Karel Martínek, <http://www.v-klub.cz/view.php?cisloclanku=2005031903>, 12.4.2011.

³⁹⁹ ROZHON, F. *A jak to bylo dá? další osudy velitelů obrany místeckých kasáren 14.3.1939*, http://www.svedomi.cz/on/on2004/on0402_rof_a_jak_to_bylo_dal.htm, 12.4.2011.

⁴⁰⁰ TRYŠČUK, P. Štábní kapitán Karel Martínek, <http://www.v-klub.cz/view.php?cisloclanku=2005031903>, 12.4.2011.

5. Závěr

Ani po prostudování velkého množství pramenů nelze učinit definitivní závěr, který by osvětlil všechny nejasnosti Akce Březen, a dle mého názoru žádný jednoznačný závěr z dostupných pramenů ani nikdy být vyvozen nemůže. Budeme-li chtít ať už z Miloslava Jebavého či z Karla Martínka učinit hrdiny bez bázně a hany, ve spise nalezneme dostatek podkladů pro tvrzení, že fantastický převrat skutečně chtěli provést a Státní bezpečnost je odhalila na poslední chvíli. Pokud ale z těchto mužů budeme chtít udělat pouhé figurky zcela smyšleného divadelního představení, kde ani nevěděli, jakou roli hrají, a opřeme se o nelogičnosti, které spis obsahuje, pak naše argumentace ob stojí také.

Je velmi zajímavé, že také samotní vyšetřovatelé nepovažovali úspěch npřípadného puče za reálný. „*I když nelze předpokládat, že by tato poměrně silná skupina dosáhla tohoto cíle, aby uskutečnila skutečný převrat a rozrušení našich státoprávních poměrů, jest jasné, že by nějakou nepředložeností došlo ke značnému krveprolití.*“⁴⁰¹

Já osobně se domnívám, na základě svědectví řadových vojáků a také v souvislosti s Martínkovým návrhem na obnovu řízení, ve kterém stále potvrzuje schůzku se Šlajsem, že o provedení převratu souzení muži opravdu diskutovali a s režimem nespokojeni byli. Jestli se však tyto diskuze z teoretických úvah někdy proměnily na praktickou přípravu, není jisté. Převrat, tak jak je prezentován, by byl dílem naprostých amatérů, kteří nemají nejmenší tušení o situaci v Československu a reálný boj znají snad jen ze stran románů. Tomu se nechce věřit zejména proto, že za jednotlivými muži byla léta vojenských zkušeností z války i z dob míru, z ciziny i z domácího prostředí, kteří před totalitním státem nestáli poprvé. Někteří z nich sice dokázali aktivně bojovat proti nacismu, ovšem proti komunismu již úspěšní nebyli. Ani Martínkovu výpověď, že o celé akci vůbec nevěděl, nemůžeme brát jako samozřejmou pravdivou, když už mu nešlo o propuštění z vězení. V době žádosti o obnovu řízení v uvolněnější druhé polovině 60. let bylo jeho jediné dceři 25 let a v kariéře i v dalším životě by jí očištění otce od velezrady jistě pomohlo.

Vyrovnaní se s pramenem, u kterého historik již od první strany ví, že je částečně lživým, není snadné. Každý z aktérů celého soudního procesu Akce Březen má dobrý důvod lhát, ať už jsou na straně žalobců či žalovaných. Já doufám, že se mi v této práci podařilo alespoň o krok posunout zkoumání Akce Březen, upozornit na nejasnosti, zvážit pravděpodobnosti a celý velký případ také ukázat na jednotlivci, který se do něj dostal patrně

---

⁴⁰¹ ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1, Trestní oznámení ze dne 22.4.1949, s. 40.

trochu náhodou. Akce Březen si dozajista zaslouží také další pozornost historiků 20. století. Neprozkoumaných materiálů, zejména k dílčím procesům, je celá řada a možná právě tyto menší a neznámé spisy o několika stranách pomohou odhalit další kus historie. To už je ovšem pro další magisterskou či dizertační práci.

6. Seznam použitých zkratk

ABS – Archiv bezpečnostních složek

CIC – Counter intelligence Corps, zpravodajská služba armády USA

ČKD – Strojírenský podnik Českomoravská Kolben Daněk

gen.just. – Generál justice

kpt. – Kapitán

KSČ – Komunistická strana Československa

mjr. – Major

MNO – Ministerstvo národní obrany

NA – Národní archiv

n.p. – Národní podnik

npor. – Nadporučík

NKVD – Narodnyj komissariat vnutrennich děl (Lidový komisariát vnitřních záležitostí)

OBZ – Obranné zpravodajství

ONV – Okresní národní výbor

plk. – Plukovník

pplk. – Podplukovník

SIS – Secret intelligence service, britská tajná služba označovaná též pouze IS

SNB – Sbor národní bezpečnosti

StB – Státní bezpečnost

škpt. – Štábní kapitán

šrtm. – Štábní rotmistr

šstržm. – Štábní strážmistr

TNP – Tábor nucených prací

ÚVOD – Ústřední výbor odboje domácího

ZOB – Zemský odbor bezpečnosti

7. Seznam použitých pramenů a literatury

7.1 Prameny

1) Archivní prameny

Archiv bezpečnostních složek

- Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV

Národní archiv

- Fond Státní soud, sign. Or I 727/1949

Archiv Vlasteneckého klubu

2) Právní normy a rozhodnutí

Rozsudek jménem republiky, kterým se rozpouští Dělnická strana ze dne 17.2.2010, Pst 1/2009-348.

http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2009/0001_0Pst_0900_679fa453_6a5a_4113_8760_d13c9f3417b3_prevedeno.pdf, 18.3.2011.

Zákon 72/1946 Sb. o úpravě některých právních poměrů důstojníků a rotmistrů z povolání a o převzetí některých osob do československé branné moci, Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé, částka 35. <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1946/sb35-46.pdf>, 5.3.2011.

Zákon 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky ze dne 6. října 1948. http://www.totalita.cz/txt/txt_zakon_1948-231.pdf., 6.3.2011.

Zákon 232/1948 Sb. o státním soudu ze dne 6. října 1948.

http://lexdata.abcsys.cz/lexdata/sb_free.nsf/c12571cc00341df1c12566af007f1a09/c12571cc00341df1c12566d4007189e9?OpenDocument, 6.3.2011.

Zákon 247/1948 Sb. o táborech nucené práce ze dne 25. října 1948.

<http://www.moderni-dejiny.cz/clanek-zakon-247-48-sb-o-taborech-nucene-prace-25-10-1948-614/>, 6.3.2011.

Zákon 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci ze dne 23. dubna 1990

http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411?PC_8411_p=1&PC_8411_l=119/1990&PC_8411_ps=10#10821, 12.4.2011.

Důvodová zpráva k zákonu o zlidovění soudnictví. In: VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL, V. *České právní dějiny*. Plzeň 2008, s. 532.

3) Přímá svědectví

Plukovník v.v. Josef Holec, příběh pamětníka, přepis natáčení ze sbírky Post Bellum.
<http://www.pametnaroda.cz/data/witness/368/recording/1161-transcript.htm>, 4.4.2010.

Josef Kovářík, příběh pamětníka, přepis natáčení ze sbírky Post Bellum.
<http://www.pametnaroda.cz/data/witness/716/recording/266-transcript.htm>, 4.4.2010.

4) Prameny vydané v souvislosti s činností vlády

Košický vládní program. <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek-kosicky-vladni-program-5-4-1945-126/>, 5.3.2011

Projev ministra národní obrany armádního generála Ludvíka Svobody ze dne 12. prosince 1945. In: Budujeme novou armádu. Praha 1946, s. 31.

Projev ministra národní obrany armádního generála Ludvíka Svobody ze dne 17. ledna 1946. In: Budujeme novou armádu. Praha 1946, s. 43.

Věcní věstník ministerstva národní obrany ze dne 10. září 1945, číslo 23, In: BÍLEK, J. a kol. *Vojenské dějiny Československa. V. díl (1945-1955)*. Praha 1989, s. 50.

5) Internetové zdroje

Kalendář 1949, <http://kalender-365.de/kalendar-cz.php?yy=1949>, 24.3.2011.

Personální přehledy poválečné armády,
<http://armada.vojenstvi.cz/povalecna/personalie/1.htm#mno>, 30.3.2011.

7.2 Literatura

- BÍLEK, J. a kol. *Vojenské dějiny Československa V. díl*. Praha 1989.
- BÍLEK, J. – LÁNÍK, J. – ŠACH, J. *Historie československé armády 6. Československá armáda v prvním poválečném desetiletí květen 1945-květen 1955*. Praha 2006, s. 100.
- BRET, J. *22 oprátek*. Praha 1999.
- DVOŘÁKOVÁ, Z. *Z letopisů třetího odboje*. Praha 1992.
- HANZLÍK, F. *Podíl OBZ na perzekuci důstojnického sboru po únoru 1948*. In: Politické procesy v Československu po roce 1945 a „případ Slánský“. Sborník příspěvků ze stejnojmenné konference 14.-16.4.2003 v Praze. Ed. Jiří Pernes. Brno 2005.
- HANZLÍK, F. – KONEČNÝ, K. *Čs. vojenský exil pro obnovu demokracie v Československu po únoru 1948*. Brno 2009.
- HANZLÍK, F. – VONDRÁŠEK, V. *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948*. Praha 2006.
- HEJL, V. *Zpráva o organizovaném násilí 1934-1989*. Praha 1990.
- HOLUB, O. *Československé tanky a tankisté*. Praha 1980.
- JAKOVLEV, A.N. *Rusko plné křížů. Od vpádu do pádu bolševizmu*. Brno 2008.
- JANČÍK, F. *Památník 60. let Sokola Místek. Období 1937-1947*. Frýdek-Místek 1947.
- JOHN, M. – KLIMENT, CH.K - NAKLÁDAL, B. *Březen 1939*. Praha 2004.
- KAPLAN, K. *Politické procesy v 50. letech v Československu*. In: Politické procesy v Československu po roce 1945 a „případ Slánský“. Sborník příspěvků ze stejnojmenné konference 14.-16.4.2003 v Praze. Ed. Jiří Pernes. Brno 2005.
- KAPLAN, K. – PALEČEK, P. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno 2008.
- KOPICA, J. *První ohniska odporu*. In: Žatec v odboji.
<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/vystavy/zatec-3odboj/panely.pdf>, 20.3.2011
- KUDRNA, L. *Vojenské obranné zpravodajství (1945–1950). Vývoj, organizační struktury, personální obsazení* In: Paměť a dějiny, 2008, čís. 1, <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/0801-76-89.pdf>, 9.4.2011.
- LIPTÁK, J. – RYBECKÝ, V. – MICHŇÁK, A. *KSČ o ozbrojených silách*. Praha 1976.
- LIŠKA, O. a kol. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. Praha 2006.
- MACOURKOVÁ, A. *Pokusy o vojenské ozbrojené převraty*. In: Žatec v odboji.
<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/vystavy/zatec-3odboj/panely.pdf>, 20.3.2011.
- MALLOTA, P. *Soud s odbojáři*. In: Žatec v odboji.

- <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/vystavy/zatec-3odboj/panely.pdf>., 20.3.2011.
- NAVARA, L. – ALBRECHT, J. *Abeceda komunismu*. Brno 2010, s. 175.
- PEJČOCH, I. *Vojenské osoby popravené v období politických procesů v Československu v letech 1948-1955*. Praha 2009.
- PERNES, J. – POSPÍŠIL, J. – LUKÁŠ, A. *Alexej Čepička šedá eminence rudého režimu*. Praha 2008.
- PEŠEK, J. *Armáda dělnické moci v Československu 1948-1960*. Praha 1988.
- RADOSTA, P. *Protikomunistický odboj*. Praha 1993.
- ROZHONĚ, F. *A jak to bylo dál? další osudy velitelů obrany místeckých kasáren 14.3.1939*, http://www.svedomi.cz/on/on2004/on0402_rof_a_jak_to_bylo_dal.htm, 12.4.2011.
- RUPNIK, J. *Dějiny Komunistické strany Československa. Od počátků do převzetí moci*. Praha 2002.
- TRYŠČUK, P. *Štábní kapitán Karel Martínek*, <http://www.v-klub.cz/view.php?cislocclanku=2005031903>, 12.4.2011.
- VALIŠ, Z. *Státní prokuratura, státní soud a armáda*. In: *Destrukce čs. důstojnického sboru po únoru 1948*. Praha 1993.
- VÁVROVSKÝ, E. *Frýdek-Místek 14. března 1939 a za nacistické okupace*. Frýdek-Místek 1979.
- VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL, V. *České právní dějiny*. Plzeň 2008.

8. Přílohy

8.1 Cestovní pas Miloslava Jebavého

2

OSOBNÍ POPIS - SIGNALEMENT
ОПИСАНИЕ ЛИЧНОСТИ - DESCRIPTION

Manželka - Femme
Жена - Wife

Zaměstnaní
Profession
Занятіе
Occupation
Kovářství
Carpenter

Podléhání a datum narození
Lieu et date de naissance
Место и время рождения
Place and date of birth
27. III. 1911

Občitel
Výsage
Липо
Face
Modrá - Blue
Barva očí
Couleur des yeux
Лазва
Colour of eyes
Barva vlasů
Couleur des cheveux
Цвет волос
Průměr vlasů
Colour of hair
Zvláštní znamení
Signes particuliers
Особія примѣты
Special marks

ДѢТИ - ENFANTS - ДЕТИ - CHILDREN

Jméno
Nom - Имя
Name
Věk
Age
Возраст
Age
Pohlaví
Sexe - Пол
Sex

3

Podpis majitele
Signature du titulaire
Подпись владельца
Signature of bearer

Podpis manželky
Signature de sa femme
Подпись жены
Signature of his wife

Manželka - Femme
Жена - Wife

Manželka - Femme
Жена - Wife

8.2 Miloslav Jebavý

ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1

8.3 Bohuslav Hubálek

ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1

8.4 Bohuslav Hubálek ml.

*ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-podsvazek 02
Šestnáctiletý Bohuslav Hubálek ml. strávil v souvislosti s činností svého otce 20 dní ve vazbě.*

8.5 Jiří Voves

ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-1

8.6 František Řepa

ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4

8.7 Antonín Vinš

ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4

8.8 Karel Sabela

ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-podsvazek 10

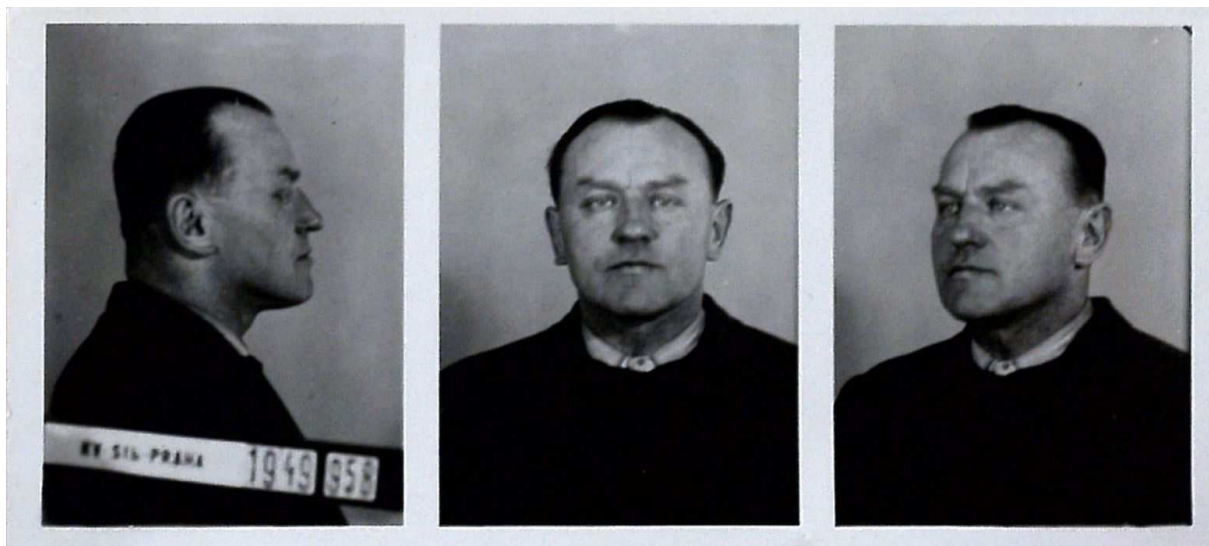

8.9 Vladimír Struska

ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-4

8.10 Václav Žatecký

ABS, Fond Vyšetřovací spisy Správy vyšetřování StB (centrála), sign. V-6147/MV-6

8.11 Partyzánský průkaz Karla Martínka

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

Číslo partyzánského průkazu: **2602**

Čj. 41754/1-Ma-204 Kleg. 5. odděl. 1946

Jméno a příjmení Martínek Karel
narozen dne 19. 12. 1910, Třinec
pol. okres Č. Těšín, nár. česká

je podle zákona č. 34/1946 Sb

ČESKOSLOVENSKÝM PARTYZÁNEM

Byl příslušníkem partyzánské jednotky .....
"Jan Žižka Mor. Slezský"
od 1. 3. 1943 do 9. 5. 1945
a konal službu jako vel. čety sabotážní

Je oprávněn nosit partyzánský odznak čís. XXX

M. Karel Martínek
Vlastnoruční podpis majitele

Za ministra
pplek K. J. J. J.

Archiv Vlasteneckého klubu

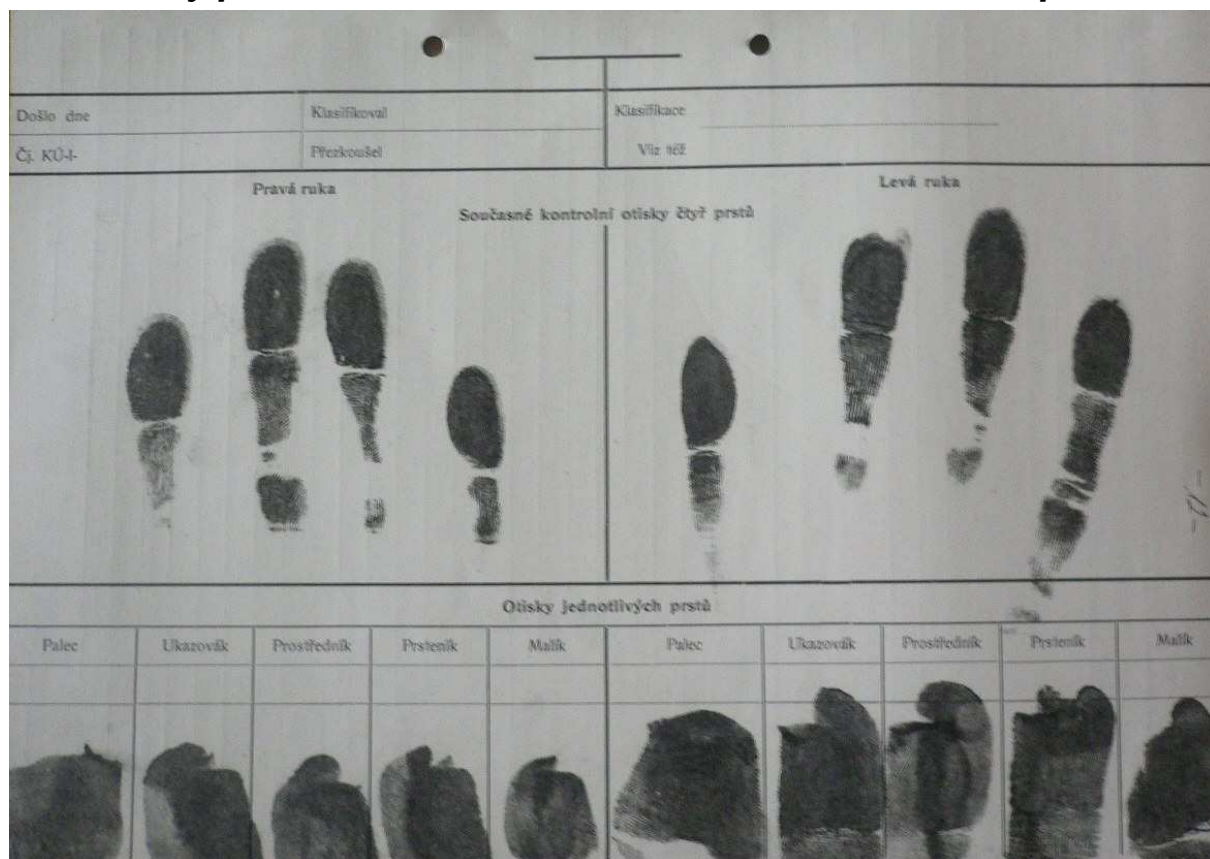
8.12 Karel Martínek

NA, Fond Státní soud, Osobní spis

8.13 Otisky prstů Karla Martínka z osobního vězeňského spisu

NA, Fond Státní soud, Osobní spis

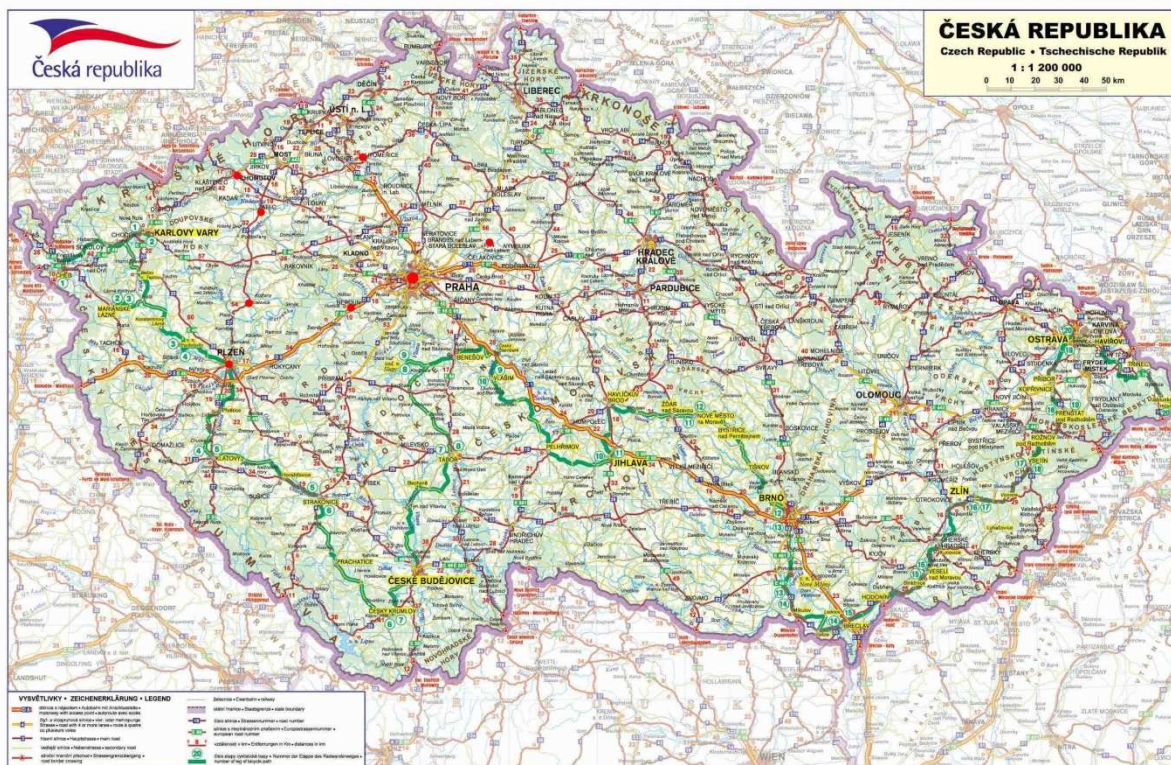
8.14 Svatební fotografie Karla a Květy Martínkových

Archiv vlasteneckého klubu

8.15 Mapa České republiky s vyznačenými centry údajného převratu

Kartografie Praha, upraveno Markétou Lepíkovou